

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannym i wydaniu wieczornym, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Opowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chelmiński, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 149

Poznań, piątek dnia 1 kwietnia 1932

Rok XXVII

Po układzie polsko-niemieckim

Wiadomości o polsko-niemieckim porozumieniu w sprawie wzajemnych stosunków handlowych skąpo docierały do opinii publicznej. Podstawy porozumienia warszawskiego, zawartego w sobotę przedświąteczną między delegacją niemiecką z postem v. Moltke na czele a wydziałem zachodnim ministerstwa spraw zagranicznych, ujawnił dopiero komunikat ministerstwa przemysłu i handlu.

Na podstawie ostatniego porozumienia 1) wszystkie artykuły eksportowane dotąd z Polski do Niemiec, będą mogły być nadal wywożone na dotychczasowych warunkach. Wyjątek pod tym względem stanowi masło, w stosunku do którego taryfa maksymalna stosowana była już w ciągu ostatnich dwóch miesięcy (cło 170 marek), a które obecnie korzystać będzie z cła autonomicznego w wysokości 100 mk od 100 kg; 2) niemiecka taryfa maksymalna (Obertarif) zastosowana zostanie począwszy od 1 kwietnia r. b. jedynie w stosunku do tych artykułów, pochodzących z Polski, które dotychczas były objęte zakazami antypolskimi, lub też bojowymi cłami antypolskimi. Cło maksymalne nie zostanie zastosowane do jaj, przywożonych z Polski do Niemiec, dla których w przyszłości stosowane będzie niemieckie cło autonomiczne (obecnie 180 mk. od 100 kg); 3) polska taryfa maksymalna wprowadzona zostanie jedynie w stosunku do tych artykułów niemieckich, które podpadają pod listy zakazów antyniemieckich z 1925 r. — wreszcie w zakresie towarów, objętych ogólnymi zakazami przywozu (z grudnia 1931 i lutego 1932), a nie podpadających pod zakazy przywozu wydane już poprzednio, ustalone zostały kontyngenty na przywóz towaru z Niemiec.

Tak przedstawia się w świetle komunikatu ministerstwa przemysłu i handlu wynik kilkutygodniowych układów. Doniosłości prowizorycznej umowy handlowej z Niemcami nie należy przeceniać. Nosi ona znamiona wybitnie tymczasowe i nie likwiduje 7-letniej wojny celnej między Polską i Rzeszą niemiecką. Tem samym nie dotyka też całości obrotów handlowych sąsiadujących państw — które miał uregulować traktat handlowy — lecz jedynie skromnego wycinka wymiany, szczególnie tego, który został ostatnio zagrożony niemieckim „Obertarif“, wchodzącym w życie od 1 kwietnia wobec państw, nie mających z Rzeszą uregulowanych traktatami stosunków handlowych. Nie ulega wątpliwości, że ostrze „Obertarif“ było przedewszystkiem wymierzone w Polskę, w szczątkowy eksport artykułów rolniczo-spożywczych. To ostatnie zarządzenie celne było koroną serii coraz to ostrzejszych zarządzeń przeciwko przywozowi z Polski, wydawanych w ciągu ostatnich lat. Z polskiej strony reagowano na te wystąpienia bardzo umiarkowanie, wydając dopiero w ostatnich miesiącach szereg zarządzeń odwetowych. Mimo wszystko korzyści z

Dekrety rządowe będą wydawane tylko za zgodą B. B.

Znamienne oświadczenie pos. Sławka na posiedzeniu klubu B. B. W. R.

Warszawa, 1. 4. (Tel. wł.) Dziś w południe odbyło się posiedzenie klubu B. B., na którym przemawiał prezes Sławek.

Mówiąc o konferencji czterech premierów, zaznaczył, że nie jest ona organem konstytucyjnym, ale opiniodawczym. Narady takie będą się odbywały co pewien czas, a następne przewidziane są na 20 kwietnia.

Podczas wakacyj sejmowych będą pracowały wewnętrzne komisje B. B. a przedewszystkiem komisje samorządowa, konstytucyjna, oraz komisja świadczeń społecznych. Działalność tych komisji jest ważna nie tylko ze względów przygotowawczych, ale tak-

że ze względów na prace rządu około dekretów. Żaden dekret nie zostanie wydany przez Pana Prezydenta bez zasięgnięcia opinii B. B. W. R. Dlatego celu konieczna jest ciągła praca komisji fachowych B. B.

Co do sytuacji politycznej to p. Sławek twierdził, że w Stronnictwie Ludowym dokonywa się proces rozproszkania tego stronnictwa. Z opinii którą wygłosił o stronnictwach robotniczych, można wnioskować, że „sanacja“ przystąpi w niedługim czasie do rozbiwania tych stronnictw.

Zapowiedzianego referatu wicepremiera Zawadzkiego o sprawach gospodarczo-finansowych, nie było. (w)

Dwa raporty genewskie

Opinia komitetu finansowego — Zwolanie sesji Rady Ligi na 12 b. m. — Sytuacja na Dalekim Wschodzie

Genewa, 1. 4. (PAT). Gen. sekretarz Ligi Nar. przesłał członkom Rady jak również wszystkim członkom Ligi tekst raportu, opracowanego przez komitet finansowy na ostatniej sesji, odbytej w Paryżu od 3 do 24 marca.

W raporcie tym członkowie komitetu finansowego w charakterze ekspertów zwracają uwagę Rady na powagę sytuacji i na konieczność podjęcia zarządzeń, zdolnych przynieść ulgę oraz przedstawiają pewne konkretne propozycje w ty męsię.

Po porozumieniu się z przewodniczącym Paul Boncourem sekretarz generalny zawiadomił członków Rady, że zbierze się ona celem rozpatrzenia raportu komitetu finansowego już 12 kwietnia.

Genewa, 1. 4. (PAT). Sekretarz

gen. rady Ligi ogłasza 18 raport reprezentantów 4 mocarstw, mających specjalne interesy w Szanghaju.

Podczas, gdy wszystkie ostatnie raporty donosiły, że sytuacja jest bez zmian, najświeższy datowany 29-go marca oświadcza, że znowu zachodzą między stronami incydenty, w szczególności w okolicy Sa-Czang, gdzie nastąpił atak silnego patrolu japońskiego na eskortę chińską, towarzyszącą neutralnemu obserwatorowi. Poza tem wywiady samolotów japońskich nad liniami chińskimi stały się obecnie częstsze.

Raport zaznacza jednak, że sztab japoński wydał rozkazy, mające zapobiec powtórzeniu się podobnym incydentom.

Położenie na Górnym Śląsku

Katowice, 1. 4. (PAT). Dziś popołudniu odbyły się bezpośrednie rokowania zarobkowe między pracodawcami i związkami zawodowymi w sprawie obniżenia płac w przemyśle przetwórczym żelaznym Górnego Śląska. Pracodawcy wysunęli żądanie 21-procentowej obniżki płac, co związki zawodowe odrzuciły. Spór przekazany zostanie komisji arbitrażowej.

Katowice, 1. 4. (PAT). W Nowej

Wsi odbyło się pod przewodnictwem naczelnika gminy zebranie przedstawicieli organizacji zawodowych, działaczy społecznych i robotników w związku z zamknięciem huty „Hugona“. Po referatach zaprotestowano przeciwko unieruchomieniu warsztatu pracy. W dniu dzisiejszym delegacja złożyła staroście katowickiemu memoriał, podkreślający konieczność utrzymania huty w ruchu.

polsko-niemieckich obrotów handlowych były nadal po stronie Rzeszy.

Wymiana handlowa Polski z Niemcami i jej perypetje od wybuchu wojny celnej uwydatniają się najplastyczniej w cyfrach. W r. 1925, a więc w roku rozpoczęcia wojny celnej, przywóz z Niemiec stanowił 31 proc. importu do Polski, czyli prawie jedną trzecią całego naszego przywozu z zagranicy. Pod wpływem rozrastania się ochrony celnej cyfra przywozu maleje w następnym roku do 24 proc., wzrastając już jednak w następnych do 27 proc. Dopiero w r. 1931 obniżyła się ponownie do 24,6 proc. W porównaniu ze stanem z r. 1924 okazuje się, że przywóz z Niemiec spadł w r. 1931 o 50 proc. — W naszym wywozie rola Niemiec w r. 1925 była o wiele jeszcze silniejsza, określała się bowiem cyfrą 41 proc. W rok później stosunek ten obniżył się do 25 proc., poczem zaczął również rosnać,

dochodząc w r. 1928 do 34 proc. Odtąd jednak stale słabnie. W roku 1930 Niemcy przejmowały jeszcze 28 proc. naszego eksportu, w r. 1931 już tylko 16,8 proc. Przywóz z Polski do Niemiec w r. 1931 spadł w stosunku do r. 1924 o przeszło 70 procent.

Z powyższych cyfr widać już, że przywóz Polski do Niemiec w silniejszym stopniu się zmniejszył niż Niemiec do Polski. O ile zaś przed wojną celną obrót towarowy był dla Polski aktywny, o tyle potem w ciągu trwania wojny kształtuje się on coraz wyraźniej na korzyść Rzeszy. Dodatnie saldo wymiany polsko-niemieckiej wynosiło dla Rzeszy w milionach mk.: w 1928 r. — 43,3, w 1929 r. — 4,6, w 1930 r. — 13,2, w 1931 r. — 29,7. Wniosek stąd prosty, że broń w wojnie celnej z Polską była po stronie niemieckiej ostrzejsza i bezwzględnie stosowana. Niezadowolono się bowiem wyłącznie restrykcjami cel-

nemi. Zastosowano równocześnie cła bojowe, zakazy przywozu, obostrzenia ustawy weterynaryjnej, wyłączone działanie klauzuli największego uprzywilejowania, nie odnowiono umowy, wreszcie parlament Rzeszy dotąd nie ratyfikował traktatu handlowego, zatwierdzonego przez polskie izby ustawodawcze już w r. 1931. Z polskiej strony stosowano w tym samym czasie bardzo łagodne środki odwetowe; skuteczność ich paraliżowały zresztą natychmiast nowe restrykcje ze strony Niemiec. Nie ulega wątpliwości, że Polska przez ostatnie lata pozostawała w defensywie.

Przedświąteczne porozumienie gospodarcze nosi w sobie znowu cechy kompromisu. Strona polska zgodziła się bowiem na odstąpienie od zarządzeń odwetowych i nawrót do stanu faktycznego z r. 1925. Kryje się za tem zobowiązanie Polski do wstrzymania się od zaostżenia ówczesnych zarządzeń bojowych i od wydawania nowych, ostrzejszych. Wzajemnie strona niemiecka godzi się na niektóre ulgi (cło autonomiczne dla masła i jaj) i nieznaczne złagodzenie zarządzeń bojowych. Zmiany te jednak nie sięgają do poziomu r. 1925. — Ponadto zgodzono się ze strony polskiej na przyznanie kontyngentów dla przywozu towarów z Niemiec, nie podpadających pod zakazy przywozu, wydane w czasie trwania wojny celnej. Tem samym otwiera się w praktyce możliwość bardzo szerokiego importu niemieckiego.

Znamienne jest, że koła, zbliżone do rządu, jak również prasa sanacyjna są bardzo wstrzeźliwe w omawianiu i wypowiedaniu oceny co do ostatniego układu polsko-niemieckiego. Konserwatywny „Dzień Polski“ zaznacza wyraźnie, że układ gospodarczy polsko-niemiecki nie otwiera zgoła szerszych horyzontów w stosunkach między obu państwami. Zato Niemcy nie ukrywają swojego zadowolenia. Jak wyczytać można między wierszami komentarzy prasowych, berlińskie koła gospodarcze uważają ugodę polsko-niemiecką za korzystną dla Rzeszy. Niemcy uzyskały uwzględnienie swojego najważniejszego żądania, tj. przyznania im kontyngentów, wobec czego polskie zakazy importowe z grudnia ub. r. w praktyce przestały mieć jakiegokolwiek znaczenie.

Stojąca blisko sfer rządowych „Gazeta Polska“ nazywa ostatnią umowę polsko-niemiecką „w gruncie rzeczy umową, utrwalającą stan wojny celnej pomiędzy obu państwami. Wojna celna polsko-niemiecka ma się tylko odbywać odtąd zgodnie z umówionymi z góry warunkami. Będzie to teraz wojna celna regulowana.“

Zagadkowy płyn z Niemiec

Wilno, 1. 4. (PAT). W pobliżu stacji Niegoreloje w jednym z wagonów pociągu towarowego, dążącego do Moskwy, nastąpił wybuch wskutek czego wagon wyleciał w powietrze. Okazało się, że w wagonie znajdował się jakiś płyn, którego transport przybył przed paru dniami z Niemiec. Wskutek wybuchu 1 robotnik został zabity i kilku odniosło rany.

Hr. Gravina nie pozwala zatkać „dziury gdańskiej“

Nieprzerwana serja porażek polskiej dyplomacji

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Gdańsk, 31 marca.

Ostatnio, bardzo przykre dla Polski, orzeczenie komisarza Ligi Narodów w Gdańsku, włoskiego hrabiego Graviny, który uznał rozporządzenie naszego ministerstwa skarbu w sprawie gdańskiego t. zw. „biernego obrotu uszlachetniającego“ za „action directe“, nasuwa nie tylko refleksje.

Raz za razem, wprost bez możliwości złapania tchu, polityka polska bierze cięgi na froncie gdańskim. Nie przebrzmiała sprawa „port d'attache“, gdy trybunał w Hadze wypowiedział się na naszą niekorzyść w sprawie handlowego użytkowania portu w Gdańsku. Nie zdążyliśmy jeszcze objąć rozmiarów tej porażki, gdy znowu otrzymaliśmy bolesny cios — ostatnie orzeczenie hr. Graviny.

Rozpatrzmy najpierw, krótko i przystępnie, samo zagadnienie, o którym, tak stanowczo, zdecydował komisarz Ligi Narodów.

Otóż w jesieni roku zeszłego nasze czynniki rządowe przypomniały Gdańskowi malwersacje celne, popełniane systematycznie od lat pod płaszczkiem t. zw. „biernego obrotu uszlachetniającego“. Sztuczki Gdańska polegały na tem, że Gdańsk wysyłał do Niemiec surowce i półfabrykaty, które po „uszlachetnieniu“ sprowadzał potem do siebie bez cła i w ten sposób wyrządzał polskiemu obszarowi gospodarczemu szkody, obliczane razem na około 50 milionów złotych. Przeciwno istotnemu „uszlachetnieniu“ pewnych towarów nikt by nic nie miał, ale Gdańsk doszedł w swoim procesie „uszlachetniającym“ do takiej perfekcji, że np. sprzedawał ze swoich cukrowni melasę do Niemiec na paszę i potem, na rachunek tego wywozu, sprowadzał z Niemiec rafinowany cukier — jako „uszlachetnioną“ melasę. Ten tani cukier, może nawet polski cukier eksportowy, sprzedawany, jak wiadomo, za beczek zagranicę, przerabiał Gdańsk na miejscu i w postaci cukierków, czekolady i innych słodczych karmili nim Polskę. Podobnie „uszlachetniano“ w Niemczech, na rachunek Gdańska, skóry, tekstylje, chemikalje i t. d. Celnicy Gdańscy, uważający oszukiwanie skarbu polskiego za patryjotyczny obowiązek, manipulacji tych nie kwestjonowali, podobnie nie interesowali się tem, że towary kontyngentowe, przeznaczone wyłącznie dla Gdańska, podróżowały via Gdańsk do Polski. Wreszcie nie bez przyczyny utarło się powiedzenie „dziura gdańska“.

Ten stan rzeczy tolerowany był przez rząd polski bardzo długo, bez żadnych protestów i dlatego wystąpienie przeciw „obrotowi uszlachetniającemu“ zaskoczyło nie tylko gdańszczan. W dniu 15 września 1931 Polska zwraca się do komisarza Ligi Na-

rodów, żeby gdański „obrot uszlachetniający“ uznał za „action directe“, w dniu 30 października tegoż roku nasz minister skarbu daje gdańskim władzom celny specjalne instrukcje w sprawie tego obrotu i wreszcie w dniu 9 stycznia b. r. ukazuje się w „Monitorze“ rozporządzenie ministerstwa skarbu, niedopuszczające gdańskich towarów „uszlachetnionych“ i „kontyngentowych“ na rynek polski. Senat wolnego miasta w kilka tygodni po publikacji „Monitora“ ze swojej strony zwrócił się do komisarza Ligi Narodów, żeby ingerencje polskiego ministerstwa skarbu w sprawie gdańskiego obrotu uszlachetniającego uznał za „action directe“.

Hr. Gravina zaproponował na rzeczoznawcę osobę „neutralną“ — Węgry, dyr. ministerjalnego Fattingera. Polska zgodziła się na niego (może zbyt pochopnie?) i otóż ten „neutralny“ zaoferował, że racja jest po stronie Gdańska. W rezultacie komisarz Ligi Narodów wydał w dniu 29 marca orzeczenie, że „Rozporządzenie polskiego ministerstwa skarbu, ogłoszone w „Monitorze Polskim“ w dniu 9 stycznia 1932 r. jest „action directe“ w sensie uchwały Rady Ligi Narodów z 13 marca 1925 r.“ Czyli krótko i dobitnie Polska nie ma prawa wtrącać się do gdańskiego obrotu „uszlachetniającego“ i zamykać się przed „uszlachetnionymi“ towarami gdańskimi. Oczywiście Polska może i będzie apelowała w Genewie przeciwko temu orzeczeniu, ale wygrana w „genewskiej apelacji“ jest nader wątpliwa.

W sprawie tej naszej nowej przegranej uderzają dwa momenty. Po pierwsze taktyka naszej polityki. Czy sprawą gdańskiego obrotu uszlachetniającego nie należało się zająć zaraz na samym początku, a nie dopiero gdy lata nadeły mu sankcje pewnego prawa zwyczajowego? Dalej czy z tej sprawy najzupełniej gospodarczej nasi „fachowi“ wiceministrowie nie ukuli bez koniecznej potrzeby niezbyt zgrabny oręż polityczny? Czy wreszcie, nasze ministerstwo spraw zagranicznych przekonało się dostatecznie o bezstronności węgierskiego, „neutralnego“ rzeczoznawcy, o dziwnie niemieckim nazwisku Fattinger?

Pod adresem hrabiego Graviny skierowano z racji jego ostatniego orzeczenia, na łamach pism polskich, dostateczną ilość zarzutów. My chcielibyśmy ograniczyć się do jednego, może najbardziej znamienitego. W dniu 25 marca br. podpisany został „pokój gospodarczy“ pomiędzy Polską i Niemcami, a cztery dni później hr. Gravina wydał orzeczenie, wzbraniające Polsce zatkać „dziury gdańskiej“. Czy daty 25 i 29 marca nie są zbyt bliskie? F o b.

Groźne memento

Poklosie spisu ludności — Niepokojąca statystyka — Czyżby już rezultat propagandy? — Lud będzie naśladował — Wyjaławianie narodu — Groźba dla ciągłości polskiej cywilizacji — A co robią Niemcy

Kiedy niedawno temu agencje prasowe rozniosły po świecie sumaryczne wyniki naszego spisu ludności, byliśmy świadkami dużego podziwu dla naszej prędkości populacyjnej, wyrażonej w pięćdziesięciu procentach przyroście ludności Polski. Okolicznościowe głosy prasy zagranicznej wyrażały obok podziwu nieraz uznanie i jakby zazdrość; przepowiedniami były optymistycznymi przewidywaniami co do wielkiej przyszłości Polski. Niektóre pisma zagraniczne pisały, że trzeba być szalonym, aby w takich warunkach propagować oderwanie od Polski Pomorza. Niemcy tu i ówdzie uderzyli przy tej sposobności na trwogę, wyolbrzymiając na łamach swej prasy „polskie niebezpieczeństwo“. Słowem dane prowizoryczne ostatniego spisu stanowiły niebylejaką propagandę polskości.

W tym samym jednak czasie na jasnym tle wyniku spisu ludności ukazała się bardzo maleńka, czarna plamka. Jest ona tak mała i zdawałoby się niepozorna, że mogłaby uciec uwagi opinii społecznej. Ponieważ jednak plamka ta zdaje się być wskaźnikiem kłopotów bardzo groźnych /procesów biologicznych w naszym społeczeństwie, przeto chcę na nią zwrócić uwagę, a nawet ją trochę podkreślić. Oto, w zeszłym roku w jesieni powstał w War-

szawie Polski Instytut Badania Zagadnień Ludnościowych. Na pierwszy ogień swych zainteresowań i badań wziął Instytut kwestję przyrostu naturalnego w Polsce i czynników, wpływających na to zjawisko. Narazie ukazał się pierwszy naukowy przyczynek Instytutu, opracowany przez St. Szulca,*) omawiający liczbę dzieci w małżeństwach inteligencji pracującej. Autor zebrał przy pomocy specjalnej ankiety dane o 122 małżeństwach urzędników pewnego urzędu państwowego w Warszawie.

Opracowawszy rezultaty tej ankiety, doszedł autor do wyników, które właśnie nazywam ową ciemną plamką. Okazuje się bowiem, że te 122 małżeństwa mają średnio tylko jedno dziecko na małżeństwo. Jest to oczywiście niesłychanie mało, zwłaszcza jeśli się weźmie pod uwagę, że Anglicy odpowiednich sfer mają 1,4 do 1,5 dzieci na małżeństwo. Z rozpatrywanego materiału wynika, że płodność tej grupy ludności w ciągu jedenastoletnia 1920—1931 systematycznie maleje.

*) St. Szulca: „Ankieta próbna w sprawie liczby dzieci w małżeństwach inteligencji pracującej“. Odbitka z „Kwartalnika Statystycznego“, wydawanego przez Główny Urząd Statystyczny R. P., r. 1932, tom IX, zes. 1.

Bardzo jest przytem charakterystyczne, że między r. 1925 a 1926 następuje wyraźny przełom na gorsze. W latach bowiem 1920 — 1925 rodzi się na 100 tak zwanych „małżeństwolat“ (lat przeżytych w małżeństwach) 26,4 dzieci. Tymczasem w latach 1926—1931 przychodzi na świat tylko 9,5 dzieci. Jest to oczywiście zupełnie katastrofalny spadek.

Rozmiary katastrofy uwidatnia porównanie płodności badanych małżeństw z płodnością rodziców małżonków. Wedle danych ankiety poprzednie pokolenie wychowywało przeciętnie pięćcioro dzieci w jednym małżeństwie. Istnieje wprawdzie jeszcze teoretyczna możliwość, że w badanych małżeństwach obecnego pokolenia może się trochę powiększyć liczba dzieci. Autor jednakże przypuszcza, biorąc pod uwagę zarówno rozkład statystyczny urodzin, jak wynurzenia, zawarte w ankiecie, że powiększenie to będzie minimalne. W odpowiedziach bowiem na ankiety w czterech wypadkach badani stwierdzają, że ich bezdzietność lub ograniczenie ilości dzieci jest zupełnie świadome. Badaną grupę cechuje bardzo duża ilość rozwiędzionych i separowanych. Jak daleko zaś w tej dziedzinie zaszło rozluźnienie społeczne, dowodzi fakt, że w równym stopniu rozwodzą się małżeństwa bezdzietne, jak małżeństwa nawet o większej ilości dzieci.

Autor zupełnie słusznie przestrzega przed uogólnianiem uchwyconego przez siebie zjawiska, zasłaniając się małym materiałem i tem, że serja nie jest zbyt typowa. Zapewne, że jeśli idzie o ścisłość naukową, ma rację. Nie ulega wątpliwości, że jeśliśmy badali rodziny inteligentne w mniejszych miastach i małych miasteczkach, to nie osiągnęlibyśmy aż tak złych rezultatów. Niemniej jednak nie trzeba się zbyt ludzić. Praca Szulca sygnalizuje, że w sferach naszej inteligencji zaczyna się pod tym względem dziać bardzo źle. Działa tu zapewne jako przyczyna postępująca pauperyzacja i proletaryzacja inteligencji, powodowana ogólną katastrofą gospodarczą. Ale należy też rzucić pytanie, czy to nie jest raczej skutek neomaltuzjanistycznej propagandy. Wszak propaganda Boya, i jemu podobnych musiała się zapewne na tem zjawisku odbić.

A teraz zadajmy sobie pytanie, jakie skutki i konsekwencje może mieć omawiane zjawisko, gdyby się go nie dało zlokalizować w Warszawie, ale gdyby ogarnęło większe koła naszej inteligencji. Nie ulega żadnej wątpliwości, że wtenczas w bardzo szybkim czasie obniżka urodzin ogarnęłaby cały naród. Wszak nie trzeba zapominać, że lud zawsze we wszystkim naśladuje warstwy wykształcone. Oczywiście, że w takim razie Polska straciłaby bardzo dużo ze swoich wielkich możliwości politycznych, które w tak genialnych rzutach wskazuje Dmowski w swoim „Świecie powojennym“.

O ileby się sygnalizowana obniżka urodzin u inteligencji zakorzeniła, to miałyby ona bardzo groźne następstwa dla kultury i cywilizacji narodu, nawet w wypadku, gdyby z jakichś przyczyn obniżka urodzin nie ogarnęła całego narodu. Stan taki może spowodować bardzo poważne wyjałowienie polskiego społeczeństwa ze zdolniejszych elementów. Nie ulega bowiem żadnej wątpliwości, że warstwy wykształcone gromadzą z natury rzeczy o wiele więcej zdolnych ludzi, aniżeli ich jest u ogółu narodu. W razie zaś rozpowszereczenia i ustalenia się u naszej inteligencji obniżki, zasygnalizowanej przez Szulca, warstwa inteligentna musiałaby się zanadto intensywnie uzupełniać z materiału ludowego, t. j. wyciągać najzdolniejsze jednostki z masy ludowej narodu. Masa ta pogarszałaby na skutek tego stale swą biologiczną wartość, a inteligencja przemieniałaby się wtenczas w groźną pompę, wysysającą z narodu najlepszą krew, którą następnie przez brak odpowiedniego przyrostu naturalnego systematycznie wyniszczała.

Oprócz jednakże pośredniego, biologicznego niebezpieczeństwa kulturze polskiej groziłoby w takim razie niebezpieczeństwo bezpośrednie. Do szeregów inteligencji wdzieraloby się stale za dużo, nowego, surowego materiału. Przerwałaby się bardzo szybko ciąg-

łość cywilizacyjna Polaków. Byłoby bowiem zbyt mało elementów żytych z dotychczasowym typem cywilizacji polskiej, zdolnych powiązać swoją postawą stare i nowe czasy. Oczywiście, że z takiego chaosu biologicznego i cywilizacyjnego mogą skorzystać ci, którzy mają nadmiar inteligencji, t. j. Żydzi, i wsunąć się cichaczem na miejsce naszej elity.

Warto też przy tej sposobności zwrócić uwagę na to, co się dzieje tymczasem w tej dziedzinie w sąsiednich Niemczech. Niemcy są dalej zaawansowani w swej depopulacji. Poza tem jednak jest tam niesłychanie silny ruch, obejmujący całą inteligencję, a mający na celu wzmoczenie przyrostu naturalnego całej ludności, a specjalnie warstw wyższych i wykształcon. Pracują w tym kierunku liczne i potężne ośrodki, jak koła hitlerowskie, nordyczne, katolickie i inne. Stworzono w tym celu specjalną naukę: „Familienanthropologie“. Propaganda, w tym kierunku prowadzona, przyjęła znamiona i charakter mistyczny - religijny; ma więc poważne szanse opanowania depopulacji Niemiec.

Zapytać mi się na końcu wypada publicznie naszych domorosłych neomaltuzjanistów, czy myślą oni i wiedzą o wszystkich zarysowanych tu konsekwencjach? Czy myślą o tem wszystkim propagatorzy nowego projektu prawa małżeńskiego? Czy wiedzą wreszcie o tem wszystkim te jednostki, które na naszych uniwersytetach organizują poufne komplety studentek i wbijają im w głowy bzdury Russella, pozbawione jakiegokolwiek podstawy naukowej?

Dr. KAROL STOJANOWSKI.
Poznań.

Cztery grupy kryzysu

Niemiecki Instytut Badania Konjunktur Gosp. dzieli świat pod względem stanu przesilenia gospodarczego na cztery grupy krajów, mianowicie:

- 1) takie, w których pogorszenie już się nie pogłębia, a nawet pojawiają się oznaki poprawy, t. j. Wielka Brytania w Europie, Indje, Australja, Brazylja, Wenezuela,
- 2) takie, w których powstrzymano pogorszenie, ale niema jeszcze oznak poprawy, gdzie należą niektóre kraje zamorskie, jak Boliwja, Peru, Meksyk,
- 3) takie, w których niema zmiany w przesileniu, czyli trwa ono jak dotychczas, np. Belgja, Włochy i inne kraje europejskie, oraz Stany Zjedn. Ameryki i Kanada,
- 4) takie, w których przesilenie się pogarsza w tempie przyspieszonym, a tu m. in. znajduje się Polska.

Do grupy tej zaliczone są także Niemcy z powodu długotrwałego i nieoprawiającego się przesilenia, a z drugiej strony takie kraje, w których przesilenie dlatego się pogłębia, że dotąd niemal go nie było, jak we Francji, ale niestety Polska należy tu właśnie z powodu długotrwałości i zarazem pogłębiania się przesilenia.

Nowe zwycięstwo młodzieży narodowej

Z Krakowa donoszą, że na walnym zebraniu „Bratniej Pomocy“ tamtejszej wyższej Szkoły Handlowej pełne zwycięstwo odniosła młodzież narodowa. Nowy zarząd składa się z jej przedstawicieli.

Ruch Młodych w Krakowie rozwija się pomyślnie. Cykl odczytów o Polsce gromadził co tydzień licznych słuchaczy. Zmobilizowane bojówki „strzeleckie“ zrezygnowały z prób rozbijania tych zebrań. Mówili dotąd: sen. prof. Głabiński: „Państwo narodowe, a kwestja mniejszościowa“, prof. Konopczyński: „Ustrój państwa“, pos. Ry-mar: „Państwo a samorząd“. Zapowiedzieli wykłady posłowie Winiarski, Stroński, prof. Grabski i inni. Młodzi, skupieni w Akad. Kole T. S. L., skończyli kurs pracy oświatowej. Coraz więcej młodych działaczy widzi się w pracach społecznych i politycznych.

W związku z „imieninami“ i ulotkami przeprowadzono już tradycyjne rewizje w lokalu Stronnictwa Narodowego i u kilku Młodych. Rewizje pozostały, jak zwykle, bez rezultatu.

Stronnictwo Narodowe

Koło Chartowe

Plenarne zebranie odbędzie się w niedzielę, 3 bm. o godz. 16 w dotychczasowym lokalu zebrań. Na porządku obrad referat p. Stanisława Jeszkego p. t. „Przyczyny obecnego kryzysu w Polsce“.

O liczny udział proszą

ZARZĄD.

Przed podróżą premiera Tardieu do Londynu

Dokładny program pobytu ministrów francuskich w stolicy Anglii

Paryż, 1. 4. (PAT). Premier Tardieu odbył ponownie rozmowę z ambasadorem W. Brytanii lordem Tyrellem. W czasie rozmowy uregulowano ostatecznie szczegóły podróży ministrów francuskich do Londynu. Premier Tardieu i min. Flandin opuszczają Paryż nie w niedzielę popołudniu, jak to było początkowo przewidywane, lecz pociągiem o godz. 10, który przybędzie do Londynu około godz. 17. Niezwłocznie po przybyciu Tardieu odbędzie pierwszą rozmowę z Mac Donaldem, po której nastąpi bankiet, wydany w ambasadzie francuskiej.

W poniedziałek rokowania francusko-angielskie, mające się odbyć w apartamentach urzędu premiera angielskiego, przerwane zostaną śniadaniem, jakie na cześć swych gości wyda Mac Donald. Po rozmowach wydany będzie komunikat, poczem wizyta gości francuskich zakończy się obiadem u lorda i lady Londonderry.

Podczas swego pobytu w Londynie ministrowie francuscy z towarzyszącymi im rzeczoznawcami zamieszkają w hotelu Hyde Park. Odjazd z Londynu nastąpi w poniedziałek wieczorem, tak, że Tardieu przybędzie do Paryża we wtorek rano.

Niezadowolone w Berlinie — Stanowisko Rzymu

Londyn, 1. 4. (PAT). „Times” w depeszach swoich korespondentów z Berlina i Rzymu stwierdza, że zapowiedziana na poniedziałek konferencja francusko-brytyjska w Londynie wywołuje niezadowolenie w Berlinie i Rzymie.

Pierwotna brytyjska propozycja, aby Niemcy wzięli udział w konferencji 4 mocarstw w Londynie, wywołała w Berlinie niezadowolenie, gdyż oznaczało to, że Niemcy wezmą udział jako równy pomiędzy równymi w sprawie naddunajskiej i to od samego początku. Obecnie wizyta premiera Tardieu w Londynie wywołuje niepokój, bo-

wiem w Berlinie utwierdza się przekonanie, że spotkanie 4 mocarstw zależne jest od rozmów p. Tardieu i stanowić może jedynie uzupełnienie jego londyńskich konferencji.

Co się tyczy Rzymu, to wiadomość o przybyciu p. Tardieu do Londynu nie została przyjęta życzliwie. Przeważa podejrzenie, że obecnie rząd brytyjski nie będzie nalegał na odbycie bezzwłocznej konferencji 4 mocarstw w Londynie. Gdyby pobyt p. Tardieu i Flandin'a został przedłużony i przekształcił się na konferencję 4 mocarstw, to podejrzenie Włoch byłoby usunięte.

Kiedy i gdzie odbędzie się t. zw. „konferencja czterech”

Londyn, 1. 4. (PAT). „Daily Telegraph” podaje, że w brytyjskich kołach oficjalnych wciąż jeszcze spodziewają się, że będzie możliwym odbycie konferencji 4 mocarstw w sprawach naddunajskich w przyszłym tygodniu w Londynie. Przepuszczają, że konferencja rozpocznie się w środę lub w czwartek.

Zarówno z Berlina, jak i z Rzymu rząd brytyjski otrzymał zapewnienia, że oba rządy gotowe są wysłać swoich delegatów w tym czasie. Rzecz oczywista, że rezultaty rozmów p. Tardieu z brytyjskimi ministrami wyjaśnią w sposób definitywny kwestję, czy konferencja może się odbyć w przewidzianym czasie w Londynie.

Jak dotąd, pisze „Daily Telegraph”,

Francja jest niebardzo życzliwie usposobiona zarówno co do daty, jak i co do miejsca odbycia konferencji, ale rząd brytyjski, zdaniem dziennika, pozostaje na swoim stanowisku, że odroczenie konferencji mogłoby mieć bardzo poważne konsekwencje dla państw naddunajskich i że Genewa byłaby bardzo nieodpowiednim miejscem dla takich specjalnych dyskusji.

Paryż, 1. 4. (PAT). O ile konferencja czterech istotnie się odbędzie w Londynie, to Francja, według wszelkiego prawdopodobieństwa, reprezentowana będzie przez min. Flandina.

W każdym bądź razie, zdaniem tujejszych kół politycznych, ostateczne decyzje co do tej konferencji powzięte zostaną dopiero później w Genewie.

Tragiczna śmierć pułk. de Reynier i towarzyszy

Paryż, 1. 4. (PAT). O katastrofie samolotu pułkownika de Reynier, który roztrzaskał się podczas burzy piaskowej w odległości 320 klm. na zachód od Bagdadu, donoszą dodatkowo, że wypadek zauważył szofer wozu ciężarowego, przejeżdżającego przez pustynię.

Szofer ten dostrzegł szczątki aparatu, lecz nie odważył się zbliżyć do miejsca katastrofy. Po zawiadomieniu o tym fakcie jednego z właścicieli garażu w pustyni Rutby, na miejsce katastrofy wyruszył automobil policyjny.

Ciała trzech ofiar katastrofy samolotowej, t. j. pułkownika, pilota i mechanika, przewieziono do Bagdadu na pokładzie jednego z aeroplanów angielskich. Tragiczny wypadek nastąpił w chwili, kiedy samolot pułk. de Reynier usiłował przeciwstawić się

gwałtownej burzy piaskowej, jaka zaskoczyła go ponad pustynią syryjską.

Gdańsk, 31. 3. (Tel. wł.). Szwajcarski pułk. de Reynier, który zginął ostatnio w Syrii w katastrofie samolotowej, był pierwszym prezydentem Rady Portu w Gdańsku. Mianowany przez ligę narodów w dniu 26 lutego 1921 roku sprawował swoje obowiązki w Gdańsku do kwietnia 1925 roku. Następcą jego został p. de Loes, poprzednik obecnego prezydenta Benzingera.

Pułk. de Reynier urodził się w roku 1870. Po opuszczeniu Gdańska był komisarzem dla spraw archiwów w Zagłębiu Saary, a potem członkiem grecko-bułgarskiej komisji emigracyjnej. Ostatnio zajmował stanowisko przewodniczącego komisji ligi narodów, wytyczającej granicę pomiędzy Syrią i Irakiem. S. B.

Cztery ofiary katastrofy

Lille, 1. 4. (PAT). Na skutek zderzenia się dwóch motocykli w tragicznych okolicznościach zginęło dwóch górników polskich: Bolesław Walendowski, lat 20 i Ludwik Troszyński, lat 29. Napotkany przez nich motocykl wioził również 2 osoby, a mianowicie Belgijczyków Dantel i Debusnes, którzy zostali zabici na miejscu. Przyczyny wypadku nie ustalono, gdyż wszystkie ofiary tegoż zmarły, a innych świadków nie było. Nikt z zabitych nie był ubezpieczony.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 1. 4. 1932 r.

Dzisiejsze zebranie giełdowe miało tendencję spokojną. Obróty były ograniczone, jednakże kursy naogół utrzymane. Z pożyczek państwowych doszło jedynie do notowania 5 proc. po konwers. po 38% w płaceniu. W papierach lokacyjnych P. Z. K. handlowano tylko 4 proc. listami zast. konwert. po 28% proc. oraz 6 proc. listami żytniami po 13% w oddaniu, po- zatem robiono mniejszą transakcję 8 proc.

list. dol. starami po 67% w zaofirowaniu bez kwalifikacji do notowania.

Z akcji bankowych wzgl. przemysłowych płacono za Bank Polski 84 proc. W obrotach nieoficjalnych robiono transakcję 72 poz. stabil. z roku 1927 po 58% %.

Cednia Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu):

5% Pożyczka konwersyjna 38% P.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 28% O.

(Kurs w złotych)

6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kredytowego 13.50 O.

Akcje bankowe:

(Kurs w złotych za 1 akcję)

Bank Polski I em. 84.— P.

Tendencja spokojna.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.89 zł.; w Gdańsku na Warszawę 8.90 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mk niem w dewizach — zł gotówka — zł. za 100 guld. gd. w dewizach 174.01 do 174.27 zł., gotówka 173.67 zł.

Nie jest tajemnicą,

z czego mydło to się składa

Właściwą wartość mydła stanowi wpływ, jaki wywiera ono na skórę, — wpływ ten zaś zależy od składników, z których jest wyrabiane. Dlatego zawiadamiamy Panią, że do wyrobu mydła Palmolive używamy tylko olejów owoców oliwnych, palm i orzechów kokosowych — żadnych innych tłuszczów. Oleje te mieszają się z sobą według naszego własnego, w ścisłej tajemnicy zachowywanego przepisu. Ten bowiem specjalny

stosunek mieszania wywiera tak zbawienny wpływ na skórę. Łagodna piana mydła Palmolive wnika w każdą, najmniejszą porę i usuwa zupełnie wszelki kurz i brud — jednocześnie czyni skórę idealnie miękką i elastyczną. Nie można się przeto dziwić, że na całym świecie niema mydła toaletowego, które byłoby tak powszechnie polecane i sprzedawane w tak olbrzymich ilościach, jak Palmolive.

Mydło **PALMOLIVE**
WYRABIANE W POLSCE
gr 90

Giełdy zbożowo - towarowe
Warszawa 31. 3. Zyto 26,00 — 26,50, pszenica dw. 28,00 — 28,50, pszenica zbierana 27,50 — 28,00, owies jednolity 25,00 do 26,00, owies zbierany 23,50 — 24,00, jęczmień na kaszę 23,00 — 23,50, jęczmień browarowy 23,75 — 24,75, groch Wiktorja 28,00 — 34,00, groch polny jadalny 28,00 — 32,00.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 1. 4. 1932 r.

Warunki: Handel hurtowy parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy w obliczeniu ciężaru litrowego gęstościomierza: 1) żyta poznańskiego 71,3 kg (121 f w h.); 2) żyta pomorskiego 69,95 kg (119,1 f w h.); 3) pszenicy poznańskiej 74,8 kg (127,1 f w h.); 4) pszenicy pomorskiej 74,35 kg (126,4 f w h.); 5) jęczmienia pozn i pom: a) 64 do 66 kg., b) 68 kg.; 6) owsa pozn i pom. 43,55 kg. (74,1 f w h.)

Ceny orientacyjne

Zyto	25,75—26,00
Usposobienie stałe.	
Pszenica	26,50—27,00
Usposobienie mocne.	
Jęczmień 64—66 kg	20,50—21,50
Jęczmień 68 kg	21,50—22,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	23,75—24,75
Usposobienie spokojne.	
Owies nadający się do siewu	22,50—23,00
Owies zwykły	20,75—21,25
Usposobienie stałe.	
Mąka żytnia 65% wł. work.	39,00—40,00
Usposobienie stałe	
Mąka pszenna 65% wł. work.	40,00—42,00
Usposobienie stałe.	
Otręby żytnie	16,25—16,75
Otręby pszenne	15,00—16,00
Otręby pszenne (grube)	16,00—17,00
Rzepak	32,00—33,00
Gorzycza	30,00—35,00
Wyka latowa	22,50—24,50
Peluszka	26,00—28,00
Groch Victoria	23,00—26,00
Groch Folgera	32,00—36,00
Łubin niebieski	11,50—12,50
Łubin złoty	16,00—17,00
Seradela	32,00—34,00
Koniczyna czerwona	160,00—210,00
Koniczyna biała	320,00—460,00
Koniczyna szwedzka	130,00—150,00
Koniczyna żółta odluszczona	150,00—170,00
Przełot	260,00—300,00
Tymoteusz	40,00—55,00
Rajgras angielski	45,00—50,00

Ogólne usposobienie stałe.

Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 75 tonn, pszenicy 165 tonn, owsa 30 t., maki żytniej 9000 kg., maki pszennej 10800 kg., grysiu pszennego 250 kg., kaszy owsianej 1650 kg., otrąb pszennych 17½ t., ziemniaków fabrycznych 300 tonn.

TARGOWISKO MIEJSKIE

Urzędowe Sprawozdanie Targowe Komisji Notowania Cen

Poznań, 1. 4. 1932 r.

Spędzono: woiłów 2, buhajów 6, krów 14, świń 335, prosiąt 185, cieląt 327, owiec 2, razem 871 zwierząt.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 1. 4. 1932 r.

Waluty Gotówka
Dolary St. Zjedn.: tr. 8.89½, sp. 8.91½, kup. 8.87½.

Dewizy:

	trans.	sprzed.	kup.
Holandja	361,00	361,90	360,10
Londyn	34,25	34,40	34,06

Nowy Jork			
czeki	8,916	8,936	8,896
Nowy Jork			
kabel	8,921	8,941	8,901
Paryż	35,15	35,24	35,06
Praga	26,42	26,48	26,36
Szwajcaria	173,40	173,83	172,97
Berlin	212,40		

Tendencja mocniejsza.

Papiery wartościowe i obligacje:

3% poz bud	38,00
5% poz konw	39,25
4% poz dolarowa	49,30 49,25
7% poz stabil.	59,00 58,25

Tendencja mocniejsza.

Akcje w złotych:

Bank Polski	85,00—84,50
Ostrowieckie serja B	0,00—30,50
W. T. K. Węgla	0,00—15,00
Lilpop	0,00—16,00

Tendencja cokolwiek mocniejsza.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg reszta za 100 kg

Berlin, 1. 4. 1932 r.

Pszenica march. 75—76 kg.	254,00—256,00
Tendencja słabsza.	
Zyto march 72—75 kg.	199,00—201,00
Tendencja spokojna.	
Zyto rosyjskie cif Berlin tr. i sp.	195,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień brow	183,00—190,00
Tendencja utrzymana.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	170,00—180,00
Tendencja utrzymana.	
Owies march.	158,00—164,00
Tendencja słabsza.	
Mąka pszenna	31,25—34,75
Tendencja ledwo utrzymana.	
Mąka żytnia 70%	26,50—27,90
Tendencja cicha.	
Ospa pszenna	11,00—11,20
Tendencja mocniejsza.	
Ospa żytnia	10,40—10,70
Tendencja cicha.	
Groch Victoria	18,00—25,00
Groch drobny jadalny	21,00—24,00
Groch pastewny	15,00—17,00
Peluszka	16,50—18,50
Bób	15,00—17,00
Wyka	16,00—19,50
Łubin niebieski	11,00—12,00
Łubin złoty	15,00—17,00
Seradela nowa	31,00—37,00
Kuchy lniane 37%	11,80 12,00
Kuchy z orzecha ziemnego	13,10 13,30
Kuchy młelone (maczka)	13,00
Wytłoki suche paryt Berlin	9,20
Śróty Soja ekstrahowany 46% loco Hamburg	12,30
Śróty Soja ekstrahowany 46% loco Szczecin	12,80
Płatki ziemniaczane	16,80—17,00
Ogólna tendencja ospala.	

W pierwszych 10-ciu latach

winna każda matka dziecko swe myć i kąpać tylko za użyciem czystego łagodnego

MYDŁA DLA DZIECI **NIVEA**

Dziecko będzie jej za to wdzięczne, gdyż zaoszczędzi sobie w przyszłości wiele kłopotów o zachowanie dobrej cery. Mydło Nivea jest wyrobione według przepisów lekarskich specjalnie dla wrażliwej skóry dziecka.

Cena: Zł. 1.20

Starannie wypielęgnowane ręce

mimo stałej pracy domowej i mimo nieustannego mycia w ciepłej i zimnej wodzie

daje tylko **KREM NIVEA**

Co wieczór a również podczas dnia należy nacierać twarz i ręce kremem Nivea zupełnie według upodobania. Bez pozostawienia połysku wnika krem Nivea całkowicie w skórę, nadając jej aksamitną miękkość, świeży i zdrowy wygląd, jaki podziwiamy u młodzieży.

Krem Nivea po Zł. 0.40 do 2.60
Wyrób krajowy firmy PEBECO, Sp. Akc. w Poznaniu

Sytuacja na Dalekim Wschodzie

Paryż, 1. 4. (PAT). W dłuższej depeszy z Dalekiego Wschodu korespondent „Le Petit Parisien” donosi m. in., że rząd chiński wogóle jest zbyt słaby, aby powziąć jakąkolwiek decyzję.

Gdyby we wrześniu roku ubiegłego nazajutrz po zajęciu Mukdena przez oddziały japońskie, Chiny rozpoczęły rokowania z Japonią — pokój panowałby już oddawna na Dalekim Wschodzie, za cenę pewnych koncesyj chińskich kosztem kolei żelaznej w Mandżurji.

Dzisiaj, po miesiącach agitacji i pro-

pagandy, po tem, kiedy kwestja konfliktu z Japonją posłużyła jako pretekst do walki między chińskimi klikami politycznymi, nielato będzie znaleźć w Chinach kogokolwiek, kto by zechciał wziąć na siebie odpowiedzialność za traktat z Japonją. Tem się też tłumaczy, że rząd chiński tak chętnie chowa się poza plecami Ligi Narodów i mocarstw europejskich.

Konferencja szanghajska — kończy korespondent — od tygodnia jest w impasie.

Wielki pożar w sowieckim obozie koncentracyjnym

Wilno, 1. 4. (PAT). Z pogranicza sow. donoszą o wielkim pożarze, który wybuchł w jednym z baraków prowiżorycznych obozu koncentracyjnego w pobliżu Krajska. W obozie tym umieszczani są uciekinierzy z terenu Białorusi sow.

W czasie pożaru znajdowało się w baraku zgórą 100 włościan białoruskich. Ogień objął błyskawicznie cały budynek. Mimo wysiłków znajdujących się w nim włościan nie mogli się wydostać, gdyż wszystkie okna były za-

kratowane. Poczęto wylamywać drzwi ale gryzący dym wypełnił wnętrze i znajdujący się w budynku więźniowie poczęli się dusić. 6 włościan zmarło wskutek zaduszenia się dymem.

W czasie, gdy wybuchł pożar, komendant straży bawił w Krajsku. Zanim go sprowadzono i otwarto barak, na podłodze leżało już martwych bądź nieprzytomnych około 40 ludzi, 12 udało się przyprowadzić do przytomności, reszta zginęła. Z 65 więźniów, którzy cudem ocalili, 15 popadło w obłąkanie.

Na jakich przedmiotach nie wolno prowadzić egzekucji

II.

W § 812 pr. cyw. postawiona jest ogólna zasada, że nie powinny być zajmowane przedmioty, należące do zwykłych sprzętów domowych, używanych w gospodarstwie domowym dłużnika, jeżeli jest oczywiście wiadocznem, że z ich spieniężenia otrzyma się tylko taką cenę kupna, która nie stoi w żadnym stosunku do ich wartości. Zachodzi to często przy użytych meblach, które często na licytacji idą za bezcen, nie przynosząc żadnej korzyści wierzycielowi, a niszcząc kompletnie dłużnika. Widzimy, że ustawa nie zezwala na takie bezmyślne niszczenie dłużnika bez rzeczywistej korzyści dla wierzyciela.

Ponadto specjalne przepisy zabraniają zajmować: 1) przesyłki powierzone pocztą, 2) tabor kolei żelaznych, 3) dzieła, stojące pod opieką ustawy autorskiej, 4) oszczędności, złożone na książeczki w P. K. O. do wysokości zł. 2.500.

Wreszcie wypada jeszcze zwrócić uwagę, że w przytoczonym wyżej punkcie 4, § 811 p. c. ustawa mówi o narzędziach i bydle „potrzebnem” do prowadzenia gospodarstwa, podczas gdy w innych wypadkach warunkiem niepodlegania egzekucji jest „niezbędność”. Wniosek stąd taki, że przy egzekucji mobilarnej, t. j. szukającej zaspokojenia w ruchomości, niedopuszczalne jest zajmowanie w gospodarstwach rolnych nie tylko części składowych gruntów i budowli (§ 93 k. c.), lecz również ich przynależności. Przynależnością zaś gruntu w rozumieniu § 93 k. c. jest wszelki i w entar z żywy i martwy przeznaczony do gospodarstwa rolnego, bez względu na to, czy do prowadzenia gospodarstwa jest niezbędny, a plody rolne tylko o tyle, o ile są potrzebne do prowadzenia gospodarstwa aż do najbliższych zbiorów. Wielkopolska Izba Rolnicza zwróciła niedawno uwagę swoim komunikatem, który był ogłoszony w miejscowych dziennikach, że według rozporządzenia niemieckiej rady związkowej z dnia 8 października 1914 (R. G. Bl. str. 427) ruchomości podlegające egzeku-

cji w gospodarstwach rolnych, a więc plody zbędne do najbliższych zbiorów, powinny być przed licytacją oszacowane z uwzględnieniem ich zwykłej wartości sprzedażnej, i nie mogą być sprzedane na licytacji poniżej połowy szacunku, a nadto, że według pisma okólnego ministra sprawiedliwości z 7 marca 1895 terminy licytacyjne majątków rolnych nie powinny być wyznaczane na okres zimowy.

Widzimy więc z powyższych przepisów, jak wielką troską ustawodawców jest, aby interes wierzyciela (skarbu) pogodzić z interesami dłużnika i nie dopuszczać do lekkomyślnego niszczenia warsztatów pracy. Szczególnie wyraźnie zasada ta jest postawiona w instrukcji polskiego ministra skarbu z 17 maja 1926, której § 22 i 23 stanowi, że bezwarunkowo należy wyłączyć tak przy egzekucji w gospodarstwach rolnych, jak w przedsiębiorstwach przemysłowych i handlowych, urządzenie i przedmioty, niezbędne potrzebne do prowadzenia przedsiębiorstwa względnie gospodarstwa. Chodzi więc o to, aby wskutek zajęcia nie przestały funkcjonować warsztaty pracy.

Jakże często niestety nasza rzeczywistość odbiega od tych zasad prawnych!

Również w ustawie o podatku przemysłowym (art. 94) ustawodawca, świadom wielkiego ciężaru tego podatku, który może być często, nawet dla najpilniejszego płatnika, rujnującym, postanowił, ażeby podatek w wypadkach zagrożenia egzystencji gospodarczej płatnika był umarzany. Gdyby te przepisy były przestrzegane, niejedno ze zniszczonych przedsiębiorstw do dziśby się utrzymało.

Tryb realizacji powyższych przepisów powinien być następujący: Gdy egzekutor przekona się na miejscu u dłużnika, że niema u niego przedmiotów, podlegających zajęciu, lecz tylko przedmioty, które według powyższych przepisów egzekucji nie podlegają, w szczególności też tylko takie, bez których prowadzenie warsztatu pracy byłoby niemożliwe, lub które stanowią przynależność gruntu, nie powinien

wcale dokonywać zajęcia i złożyć o tem sprawozdanie swemu przełożonemu. Władza, po ewentualnem ponownem sprawdzeniu tego stanu po pewnym czasie, powinna umorzyć podatek, którego ściągnięcie bez zagrożenia egzystencji warsztatu pracy jest niemożliwe i płatnika o tem uwiadomić.

Gdyby egzekutor, nie zważając na obowiązujące przepisy, zajęcia dokonał, winien wyłączenia przedmiotów nie podlegających egzekucji dokonać naczelnik urzędu skarbowego, co jest jego obowiązkiem w myśl § 25 instrukcji ministerjalnej z dnia 17 maja 1926. Podatnik może o to prosić, wskazując potrzebne dowody, dokumenty, świadków lub rzeczoznawców. Przeciw rozstrzygnięciu naczelnika urzędu można wnieść zażalenie do izby skarbowej, a na decyzję izby skargę do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Dalsze kroki egzekucyjne do czasu zabrania głosu przez Najwyższy Trybunał Administracyjny powinny być na wniosek interesowanego wstrzymane, gdyż inaczej prawo Trybunału wstrzymania wykonania decyzji władzy administracyjnej, wynikające z art. 4 ustawy o N. T. A. („Dz. Ust.” Nr. 68, poz. 400 z r. 1926) byłoby uszczuplone.

Przy egzekucji sądowej służy dłużnikowi, któremu komornik zajął przedmioty, nie podlegające egzekucji, w myśl § 766 pr. c. prawo podnoszenia odpowiednich zarzutów oraz prawo natychmiastowego zażalenia w myśl § 793 pr. c.

JERZY NIKODEM.

Rząd... parlamentarny w Polsce

Niewątpliwie najzabawniejsze objaśnienie ostatnich zmian w rządzie dała łódzka „Prawda”, pisząc:

„W ustroju parlamentarnym wszelkie zmiany personalne w łonie gabinetu ministrów, podobnie jak każda zmiana całego składu rządu, są zawsze wyrazem pewnych przesunięć w łonie większości parlamentarnej, na której opiera się rząd, względnie w składzie koalicji stronnictw, tworzących większość. My mamy również system parlamentarny i rząd formalnie opiera się na większości, jaką tworzy Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem. Zatem ostatnia częściowa rekonstrukcja gabinetu p. premiera Prystora stanowi niewątpliwie podświadomy wyraz prądów, jakie podczas ostatniej sesji sejmowej zarysowały się w łonie Bloku.

„Praca nad budżetem w Sejmie nie ujawniła w łonie Bloku żadnych rozbieżności, ani sprzecznych poglądów. Pewne różnice w poglądach zarysowały się dopiero przy niektórych przedłożeniach skarbowych, a pod koniec sesji przy projektach ustaw socjalnych. Z tych rozdzwięków rząd wyciągnął konsekwencje, których wyrazem jest obecna rekonstrukcja gabinetu.

„Projekty, opracowane przez zainteresowane resorty, nie były wolne od usterek i błędów, które niezawsze mogły być ujawnione podczas dyskusji w łonie Rady Ministrów. Skutkiem tego, gdy znalazły się na porządku dziennym Sejmu, stawały się powodem rozbieżności poglądów w łonie większości rządowej. Okazała się więc potrzeba stworzenia autorytatywnej, ponadresortowej instancji... Tem tłumaczy się ustanowienie urzędu wicepremiera dla spraw gospodarczych.”

Trudniej już, niż to mianowanie p. Zawadzkiego, przedstawia się i utyka objaśnienie w ten sam sposób usunięcia p. Janty - Polczyńskiego z ministerstwa rolnictwa, a w sprawie zniesienia ministerstwa robót publicznych pismo łódzkie narzeka płacziwie:

„Byłoby bardzo źle, gdyby likwidację tej teki pojmować należało w ten sposób, że skoro skarb nie ma funduszy na prowadzenie robót publicznych, a nadzieje na uzyskanie kredytów zagranicznych na ten cel również stały się nierealne, to nie trzeba nam także ministra robót publicznych i wystarczy, jeżeli resortu tego doglądać będzie w wolnych chwilach minister kolei żelaznych. Oznaczałoby to bowiem rezygnację i wyrzeczenie się wszelkiej inicjatywy w tej dziedzinie. Sądźmy, że w Polsce, w Polsce dzisiejszej, minister robót publicznych ma przed sobą wręcz olbrzymiej doniosłości zagadnienia, że ma do rozwiązania zagadnienia o niesłychanem znaczeniu dla teraźniejszości i przyszłości.”

Okazuje się zatem, że ostatnie zmiany w rządzie są wynikiem połączenia polityki... systemu parlamentarnego w pomajomem wydaniu z polityką... pułkiej kieszeni.

Zajścia antyżydowskie w Miejskiej Górze

Dnia 29 marca odbywał się w Miejskiej Górze pod Kaliszem jarmark, na który zjechało kilkuset handlarzy żydowskich.

O godz. 11 rano policja nakazała handlarzom — według relacji żydowskiego „Naszego Przeglądu” — rozejść się, oświadczając, że z powodu braku dostatecznych sił, nie ręczy za ich bezpieczeństwo.

Około południa doszło na jarmarku do gwałtownych zajść. Ludność powywracała stragany i pobiła kilkuset Żydów oraz poprzecinała opony autobusów, które handlarze Żydzi przyjechali na targ.

KTO KUPUJE TOWARY ZAGRANICZNE, ODBIERA CHLEB ROBOTNIKOM POLSKIM!

NAJLEPSZA KSIĄŻKA WIOSENNEGO SEZONU WYDAWNICZEGO

Paweł Elipper

ZWIERZĘTA PATRZĄ NA CIEBIE

Tłumaczył

JÓZEF BUJARSOWICZ

wedle czterdziestego wydania

32 STUDJÓW FOTOGRAFICZNYCH

Heddy Walthar

Bezpośrednio obserwacji, wspomnianie opisy przeżyć i nastrojów, pisane ręką serdecznego przyjaciela i znawcy zwierząt, zniewalają do czytania tej książki jednym tchem. Sceny erotyczne opisywane barwnie przez niezrównanego artystę i psychologa zwierząt, nie mają sobie równych w sposobie ujęcia i wyrazie plastycznym. — Zagranica stała się to dzieło rewelacją i docenka o sie rekordowej cyfry 40 wydań. Proszę zadać u swego księgarza, w wypożyczalniach książek lub też wprost w firmie wydawniczej WYDAWNICTWO „GUTENBERG”, KRAKÓW.

ZAMÓWIENIE.

P. T. Wydawnictwo „Gutenberg” Kraków.

Podpisany zamawia niniejszem 1 egzemplarz dzieła Pawła Elippa pt. „Zwierzęta patrzą na ciebie” za cenę 12 zł za uprzednim wpłaceniem na konto P. K. O. Nr. 408 570, przesyłką franko, na raty 14 zł, z czego 6 zł za zaliczeniem, reszta płatna w 2 ratach miesięcznych bezpośrednio po sobie biegnących po 4 zł.

Uwaga. Przy nabyciu na raty książka jest własnością wydawnictwa do chwili uiszczenia ostatniej raty. nw 9 005

Podpis: _____

Zawód: _____

Dokładny adres: _____

Przesyłkę proszę naskutecznie za przedpłatą — za zaliczeniem na raty. Niepożądanym sposobem przesyłki skreślić.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z chwili

Facecje autentyczne

Wiemy, że sprzeciwimy się tradycji prima-aprillowej, polegającej na wzajemnym zwodzeniu się w dniu 1-go kwietnia, ale dziedzina życia gospodarczego obfituje w tyle autentycznych wydarzeń, wyglądających wprost nieprawdopodobnie i prima-aprillowo, że publicysta gospodarczy w dniu dzisiejszym nie potrzebuje wysilać swej fantazji, aby rozselić czytelników i zabawić ich wymyślonym figlem. Wystarczy, że zgarnie kilka prawdziwych faktów i przedstawi je, gwoli uradowania swej publiczności. Co też czynimy:

Pewien ziemianin winien był skarbowi kilka tysięcy złotych. Ponieważ nie miał gotówki — zajęto 150 krów. Pod osobistym nadzorem komornika przepędzono stado do sąsiedniego miasteczka, gdzie w czasie jarmarku urządzono licytację. Zebrano się sporo ludzi, ale mało nabywców; jednym brakło gotówki, drudzy zaś nie kupowali przez solidarność z licytowanym. Komornik sprzedał zaledwie jedną krowę i to za kilkadziesiąt złotych. — Po naradzie z przedstawicielem władzy — komornik kazał popędzić krowy do zabudowań właściciela. Ten jednak nie chciał przyjąć stada, twierdząc, że raz zajęte — krowy stały się własnością skarbu. Komornik w prośbie, aby właściciel zgodził się przyjąć stado „na utrzymanie”. Po dłuższych ceregielach właściciel wyraził zgodę z tem, że otrzyma 1 zł dziennie od sztuki za utrzymanie. Ale 149 krów — to 149 zł dziennie! Nim wyznaczono nowy termin licytacyjny, upłynęło sporo czasu. Gdy przyszło do obliczenia, okazało się, że urząd skarbowy winien jest właścicielowi za utrzymanie krów więcej, niż wynosiła zaległość podatkowa. Popłoch w urzędzie skarbowym! Skutek był taki, że właściciel krowy zabrał z powrotem, skwitowano go z należności podatkowych, a nadwyżkę zaliczono na poczet przyszłych podatków!...

W dniu 21 października ub. roku odbył się w Nowym Jorku VIII kongres wielkiego przemysłu, na który został również zaproszony znany przemysłowiec francuski, André Citroën. W swoich „wrażeniach z Ameryki” p. A. C. opowiada, iż sprawozdawca rolniczy na tym kongresie, niejakiś pan Hyde, wyraził nadzieję, iż zostanie urządzonych wiele placów do gry w golfa oraz lotnisk, co... zmniejszy zbiory produktów rolnych i poprawi ich ceny! Nieprawdopodobne, a jednak prawdziwe! A więc grajmy w golfa i posługujmy się samolotami, a ceny zbóż zaczną zwyżkować!

Zakaz szczekania! W rozporządzeniu p. Wojewody Poznańskiego z dnia 29. 12. 1931 r. (Pozn. Dz. Woj. nr. 3/32 poz. 31) znajduje się ustęp następujący:

„Również winni właściciele psów dbać o to, ażeby w nocy głośnym bezustannym szczekaniem nie zakłócały spokoju nocnego. Jako czas nocny obowiązuje czas od godziny 22-giej do godz. 5-tej rano.”

Przepisów wykonawczych do powyższego rozporządzenia nie wydano, to też obecnie uspakajanie psa szczekającego zależy od indywidualnej pomysłowości właściciela...

Wileńszczyzna walczy energicznie o zwiększenie krajowej konsumpcji Inu. Powiat oszmiański posunął się aż do zapowiedzi bojkotu towarów nadsyłanych na teren powiatu w opakowaniach nie — lnianych!

Na zakończenie: żaden dowcip, lecz fakt historyczny, brzmiały zgola nieprawdopodobnie: Lublin liczył w XVI wieku 40 000 ludności — przewyższając pod tym względem... Londyn!

(k) Ustawa o tymczasowym stosowaniu wyjątkowych zasad bilansowania ogłoszona została w ostatnim Dzienniku Ustaw (nr. 25 poz. 226) i weszła już w życie. Postanawia ona, iż papiery wartościowe nabyte w latach, poprzedzających dany rok operacyjny, mogą być przyjęte do bilansu po cenie, przyjętej do bilansu roku poprzedniego; zaś papiery wartościowe, nabyte w ciągu danego roku operacyjnego, po cenie ich nabycia. Z tego przepisu korzystają mogą osoby prawne, obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych, wszelkiego rodzaju instytucje kredytowe oraz domy bankowe.

Poprawa w Anglii

Każdemu przyjacielowi Anglii — a jest ich w Poznaniu sporo! — rośnie serce na widok odbudowy prestiżu gospodarczego i finansowego W. Brytanji, dokonującego się pod naszymi oczyma. Po spadku kursu funta, w sierpniu ub. roku, zdawało się wielu, bardzo wielu ludziom, że to jest koniec potęgi i wpływów finansowych Anglii. Poprostu: finis Britanniae!

Tymczasem trzeba było zaledwie kilku miesięcy, aby Anglija wygoiła się ze swoich ran. Proces rekonwalescencji dokonał się w tempie równie szybkim, w jakim rozwinął się był kryzys zeszłoroczny. I oto jesteśmy świadkami zabawnego zjawiska: Anglija, która niedawno temu musiała bronić zasobów swego złota przed odpływem, przed ucieczką, teraz broni się przed nadmiernym jego powrotem, przyplływem! W tym celu, co kilka tygodni obniża swoją stopę dyskontową: dnia 18 lutego z 6 do 5 proc., dnia 10 marca z 5 na 4 proc., wreszcie dnia 17 marca z 4 na 3 i pół procent. Obniżka stopy dyskontowej jest zjawiskiem wysoce symptomatycznym, świadczącym — podobnie jak spadek temperatury u chorego — o powrocie do zdrowia.

Jeśli rzeczywistość zadała kłam pesymistycznym przepowiedniom, wróżyć upadek Anglii, to stało się to głównie dzięki zaletom charakteru angielskiego i poczuciu solidarności w chwilach niebezpieczeństwa. Nie dość, że stworzono rząd „jedności narodowej”; rzeczą bodajże ważniejszą i największą podziwu godną był fakt, iż w czasie spadku funta, ani jeden grosz kapitału angielskiego nie został wycofany z Anglii. Przeciwnie, Anglii, którzy mieli waluty zagraniczne, ulokowane w obcych bankach, dawali polecenie skupowania na tych rynkach funtów angielskich — tracąc naturalnie na tej operacji bardzo wiele. Pytamy się, czy — poza Japonją — znalazłby się na świecie naród równie bohaterki i patriotycznej, jak Anglija? W świeżej pamięci mamy zachowanie się Niemców, Francuzów i Amerykan, którzy w podob-

nych warunkach wywozili masowo kapitały zagranicę, przyczyniając swym krajom jeszcze większe trudności.

Patriotyzm gospodarczy Anglików przejawiał się równie chlubnie pod postacią utrzymania cen wewnętrznych na dawnym poziomie oraz pod formą „preferencji” dla wyrobów krajowych. Fakt, iż mimo spadku funta, udało się ceny wewnętrzne utrzymać na dotychczasowym poziomie, spowodował, że Anglija obecnie jest tańszą od Francji (!), i że na skutek tego płace robotnicze nie zwyżkowały. To znów zwiększyło zdolność konkurencyjną przemysłu angielskiego na rynkach światowych, ruszyło eksport i (wspólnie z ograniczeniem importu) poprawiło bilans handlowy. Zaś na poprawę bilansu płatniczego zbawiennie wpłynęła „abstynencja” setek tysięcy turystów angielskich, którzy w r. b. zostali dobrowolnie w kraju, nie chcąc wywozić funta szterlingów zagranicę!

Tak więc obrona pozycji ekonomicznej Anglii jest dziełem najszerzych mas dyscyplinowanego, patriotycznego społeczeństwa, któremu należy się hold za liczne, wspaniałe dowody poczucia solidarności. Ono spowodowało, że świat odzyskał zaufanie do Anglii. Złoto zaczęło powracać do Londynu, i to w takich ilościach, że trzeba było użyć środków obronnych pod postacią wyliczonych powyżej obniżek dyskonta. Ta defensywa przeciwko złotu tłumaczy się chęcią utrzymania kursu funta na obecnym poziomie, umożliwiającym eksport przemysłowy.

Nic dziwnego, że dobry humor wrócił do Anglii! W jednym z pism londyńskich znaleźliśmy artykuł, w którym autor rozgryza niedowiarłów, wspominając, iż przejściowej depresji poddawali się nawet najwięksi mężowie. Tak n. p. wielki Disraeli wygłosił w roku 1849 taką sentencję: „Handel, przemysł i rolnictwo nigdy już nie podniosą się z upadku...” Ha, ha!

PODATKI I OPŁATY

(p) Znaczkii sądowe. W myśl nowych przepisów o kosztach sądowych w postępowaniu cywilnym opłaty sądowe począwszy od 1 kwietnia 1932 r. będą uiszczane znaczkami sądowymi nietytko, jak dotychczas w okręgach sądów apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, lecz także w pozostałych pięciu okręgach apelacyjnych. W związku z powyższym wszystkie kasy urzędów skarbowych w okręgu Izby Skarbowej w Poznaniu zaopatrzone zostały w odpowiedni zapas znaczków sądowych.

NIECH NIKOGO NIE ZBRAKNIE — W KARNYCH SZEREGACH O W. P.

Bolączki kina

(Wywiad z p. Olesiakiem, prezesem Zw. Właśc. Teatrów Świel. na Poznańskie i Pomorze)

Ogólny kryzys gospodarczy dotknął również w wszystkich przedsiębiorstwach również bardzo boleśnie teatry świetlne. Sytuacja stała się tak groźną, że Związek Właścicieli Teatrów Świel. zapowiada zamknięcie wszystkich kinoteatrów z dniem 1 maja, o ile nie uda się uzyskać pewnych ułatwień i ulg, szczególnie w zakresie podatku widowiskowego.

W związku z tem zwróciliśmy się po bliższe informacje o sytuacji gospodarczej w branży kinematograficznej do p. Olesiaka, prezesa Związku Właścicieli Teatrów Świelnych na Poznańskie i Pomorze.

W ubiegłym roku — informuje nas p. Olesiak — cała branża odczuła wielkie pogorszenie sytuacji gospodarczej. Skutkami pogorszenia jest cały szereg licytacji i zwijanie przedsiębiorstw. Na ten stan wpływa przede wszystkim zubożenie warstw, chodzących do kina oraz nadmierne obciążenie kin podatkami, dalekie wysokie koszty inwestycyjne, instalacje i ulepszenie aparatów filmowych i dźwiękowych.

Obroty przedsiębiorstw spadły przeciętnie o 30—50 proc., a ciężary wzrosły. Mało kto daje sobie sprawę, jakie ciężary spoczywają na kinach. Podatek widowiskowy pochłania 25

Z KRAJU

(k) Jeszcze w sprawie organizacji eksportu ziemniaków w Poznaniu. — Powołując się na zamieszczoną we wczorajszej kronice gospodarczej notatkę pt. „Organizacja eksportu ziemniaków” tutejsza Izba Przemysłowo-Handlowa donosi nam, że Związek eksporterów ziemniaków nie powstanie w Poznaniu, gdyż miejscowi eksporterzy powołanie do życia takiej organizacji uważają za całkiem zbędne. Opinia powyższa skrytykowała się na posiedzeniu, odbytem w Izbie w dniu 23 marca rb. Nadmienić należy, że eksporterzy ziemniaków należą do charakterze członków do giełdy, Polskiego Związku Kupców Zbożowych i Spółdzielni Zbożowej.

proc. obrotu brutto; podatek obrotowy wynosi 2,5 proc.; patenty przeważnie I i II kategorii (kina ponad 500 miejsc placą już I kat. — 3000 zł.). Podatek lokalowy wynosi również poważną sumę, gdyż kina wyjęte są z pod ustawy lokatorów i placą wysokie dzierżawy. Dochodzą do tego świadczenia społeczne, podatek od elektryczności i od reklam, a od 1-go kwietnia wchodzi w życie podatek na rzecz Czerwonego Krzyża.

Poza podatkami przedsiębiorstwa kinowe obciążone są wysokimi wydatkami na wynajem filmów, dzierżawę lokalu, koszty inwestycyjne, reklamy i energii elektrycznej.

— A jak się przedstawia obciążenie kin podatkami u nas w porównaniu z zagranicą?

— Stoimy na pierwszym miejscu. W Niemczech płaci się od 10—12 proc., we Francji — 8—12 proc., w Belgji — 8 proc., w Turcji nawet tylko 5 proc. Najwyższy podatek stosowany zagranicą ma Czechosłowacja — do 20 proc. U nas dochodzi on do 60 proc., a w Warszawie do 80 i 100 proc. w niektórych wypadkach. To też pod względem rozwoju kina zajmujemy jedno z ostatnich miejsc: w Ameryce jedno kino wypada na 7 tysięcy mieszkańców, w Niemczech na 2, we Francji na 13, w Anglii na 10, a u nas na 45 tysięcy mieszkańców.

Nic dziwnego, że polski przemysł filmowy nie może się rozwinąć i że musimy sprowadzać z zagranicy przeszło 90 proc. naszego zapotrzebowania.

WZROST ELEGANCJI
NIEBYWAŁA PRECYZJA
CENA PRZYSTĘPNA

P w 12 031-62.50

— Ale obniżenie podatku widowiskowego mogłoby się odbić boleśnie na budżetach naszych samorządów.

— Przykłady stwierdzają, że wprost przeciwnie. Obniżenie podatku pozwala na racjonalniejszą gospodarke, otwieranie nowych kin, dobór lepszych filmów. Rośnie frekwencja, ściągają się większe masy do kin. Przez to zwiększa się obrót, a więc i ogólna suma podatku. Dowodem są nasze zestawienia z ubiegłych lat.

W roku 1926 podatek wynosił początkowo 75 proc., po strajku kin obniżono go do 60 proc. Podatku widowiskowego wpłynęło 439 tysięcy zł. W roku 1926 — podatek 60 proc., a od marca 50 proc.; w Poznaniu powstały dwa nowe kina: Słońce i Metropolis. Wpłynęło podatku — 559 tysięcy zł. W r. 1928 — podatek 50 proc., od lipca 40 proc. — podatku 1.023 tys. zł. W r. 1930 — podatek 40 proc. — przybyły cztery kina, podatek — 1.078 tys. zł.

W dzisiejszym przesileniu konieczna jest rewizja dotychczasowego podatku widowiskowego. Pobierany od dochodu brutto, jest on słuszny, dopóki obraca się w ramach możliwości, to znaczy, dopóki kino może pokryć koszty handlowe i dać utrzymanie przedsiębiorcy i jego rodzinie. Przekraczając te ramy, staje się rujną. Magistat bierze udział we wpływach kasowych, osiąganych nieraz dużym wysiłkiem, kosztowną reklamą i innymi wydatkami, a nie bierze udziału w tych wydatkach. Właścicielowi nie opłacają się koszty i starania, bo uzyskaną dzięki nim nadwyżką trafia nie do niego, a do Magistratu. Nadmierny podatek zjada dochody kina i kapitał zakładowy. Kina upadają. Dzieje się to często dla ogółu niepostrzeżenie, gdy kino przechodzi w inne ręce i nowy właściciel wkłada nowe kapitały w odnawianie i inwestycje, koszty, które mu się nie wracają.

Obniżka cen za bilety w kinach została doprowadzona do ostatnich granic. W latach 1928/29 ceny w kinach dużych wynosiły od 1 zł. do 4 zł.; obecnie od 50 groszy do 3 zł.; w kinach średnich dawniej od 1 do 2 zł.; obecnie od 50 groszy do 1,60 zł.; w małych kinach dawniej od 60 groszy do 1,60 zł., a teraz od 40 groszy do 1 zł. Prócz tego wydaje się duża ilość ulgowych i zniżkowych biletów a przed wojną najtańszy bilet do kina kosztował 55 fenigów.

Jeszcze jedną bolączką kin, o której trzeba wspomnieć, jest konkurencja kin wojskowych, które nie placą podatków i nie podlegają żadnym obciążeniom, mogą więc konkurować z kinami prywatnymi, dając niższe ceny i lepsze programy. Ostatnio powstało np. duże kino wojskowe w Toruniu; skutkiem tego był 4 prywatnych kin tamtejszych jest poważnie zagrożony.

To jest jednocześnie nowym dowodem, jak podatek widowiskowy działa hamująco na rozwój kin. Kina, które go nie placą, mogą się świetnie rozwijać. Obniżenia tego podatku domagać się musimy stanowczo. Musimy, bo w przeciwnym wypadku wszystkie kina prywatne znajdą się wobec katastrofy. To powinno zainteresować skarb państwa i samorządy miejskie, bo przecież uszczupli poważnie ich wpływy.

T. Kr.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

W przededniu procesu przeciw Hałasowi

Na rozprawę powołano 9 świadków

Jutro stanie przed sądem Leon Hałas, podejrzany o morderstwo, dokonane na 16-letnim Józefie Jankowiaku w roku 1923. Rozprawa odbędzie się w sali 66/67 sądu okręgowego w Poznaniu o godzinie 9 rano. Rozprawie przewodniczyć będzie sędzia dr. Cyprian, rola oskarżyciela przypadła p. prok. Hrabymkowi, Obrony oskarżonego podjęli się adwokaci dr. Krzyżankiewicz i Galiński.

Świadków powołano 9. Czy zjawi się na rozprawę żona oskarżonego, przybyła w ub. tygodniu z Francji, niewiadomo. Hałasowa oczekuje bowiem w tych dniach potomstwa.

Szkielec ś. p. Jankowiaka jest już dokładnie złożony i przedstawiony będzie sądowi jako corpus delicti.

Rozprawa, jeżeli nie zajdą niespodziewane komplikacje, zakończy się prawdopodobnie w jednym dniu. Wstęp na salę, ze względu na wielkie zainteresowanie a szczupłą ilość miejsc dozwolony będzie tylko za specjalnymi biletami.

Obszerne sprawozdanie z tego niezwykle ciekawego procesu znajdują czytelnicy w jutrzejszym wydaniu popołudniowym „Kurjera Poznańskiego” (z)

Zbrodnia i samobójstwo Żyda w Bydgoszczy

Awanturyczny Żyd postrzelił kobietę i w obawie przed nacierającym tłumem popełnił samobójstwo

Bydgoszcz, 1. 4. (Tel. wł.) Rynek Wełniany w Bydgoszczy był w dniu dzisiejszym widownią nowej na gruncie bydgoskim zbrodni żydowskiej.

Przed niedawnym czasem niejaki Boruch Berliner strzelał do przechodniów na Starym Rynku, za co odsiedział karę w więzieniu. Dzisiaj znowu ten sam Berliner, właściciel sklepu konfekcyjnego przy rogu Wełnianego Rynku i ul. Melchjora Wierzbickiego, zaczął strzelać, tym razem do trzech kobiet, z których zranił jedną dotkliwie w rękę.

Przebieg zajścia był następujący: Berliner zalecał się do swojej ekspedjentki, Ireny Wejnówny, a gdy ta odrzuciła jego zalecanki, rzucił na nią podejrzenie, że skradła mu kilka par obuwia z jego sklepu. Dzisiaj przy-

szła do Żyda, aby upomnieć się o krzywdę córki jej matka wraz siostrą. Rozpoczęła się sprzeczka, podczas której Żyd Berliner wyjął rewolwer i oddał do kobiet trzy strzały, z których dwa chybiły, trzeci zaś ugodził dotkliwie w rękę Ireny Wejnównę. Na krzyk wybiegających ze sklepu kobiet i na widok zasłaniającej się rannej nadbiegli tłum ludzi. Zaczęto grozić zbrodniarzowi. Oburzenie tłumy, który dowiedział się szczegółów tej zbrodni, wzrastało z minuty na minutę.

Wreszcie ktoś rzucił hasło wtrącenia do sklepu i zlynchowania zbrodniarza. Tłum zaczął dobijać się do drzwi, a wtedy Boruch Berliner skierował lufę rewolweru sobie w głowę i popełnił samobójstwo. Obecnie dogorywa w szpitalu. Do szpitala odwieziono również jego ofiarę. (m)

Targ na drzewka owocowe

odbędzie się od 9 — 12 b. m. na Targach Poznańskich.

Znaną jest rzeczą, że sadownictwo polskie nie produkuje wystarczających ilości owocu. Pora wiosenna jest czasem szczególnie odpowiednim dla przygotowania i powiększenia sadów. Dotyczy to nie tylko właścicieli małych gospodarstw, ale także właścicieli ogrodów i dzierżawców ogródków działkowych, oraz ogródków na podmiejskich osiedlach. Przeważna część właścicieli ogrodów i sadów znajduje się niewątpliwie w kłopotach, jak sady urządzić, jakie gatunki zasadzić i t. p. Wiele można się nauczyć w Stowarzyszeniach ogródków działkowych.

Śluszną i rozsądną inicjatywę podjęto w tej doniosłej sprawie Poznańskie Tow. Ogrodnicze z ruchliwym swym prezesem p. Majewiczem na czele. Towarzystwo to wraz z Dyrekcją Targów Poznańskich urządza na terenie Targów Poznańskich targ na drzewka owocowe i krzewy. W targu na drzewka owocowe uczestniczą najpoważniejsze szkółki drzew owocowych Poznania i okolicy. Targ odbędzie się w czasie od 9 — 12 kwietnia b. roku. (k)

Wyjazd gen. Hallera

Wczoraj o godzinie 10.40 opuścił Poznań wódz Armji Błękitnej gen. J. Haller, który przenosi się na stałe na swój majątek Gorzuchowo na Pomorzu. Na dworcu zjawili się przedstawiciele licznych towarzystw narodowych, przyjaciele generała, sympatycy i Hallerczycy. Na krótko przed odjazdem pociągu przyjechał samochodem gen. J. Haller w towarzystwie małżonki i pułk. Zaremby.

Odjeżdżającego gen. Hallera żegnało w serdecznym nastroju. (z)

Wynalazek poznańskiego technika

Pracujący w zakładach firmy Cegielski, technik-samouk p. L. (nie jestesmy upoważnieni narazie do ujawnienia nazwiska) wynalazł i ulepszył nowy typ maszyny do strzyżenia. Wynalazek, który w najbliższym czasie zostanie opatentowany, polegał na zastosowaniu dźwigni dwuramiennej, zamiast stosowanej dotąd jednorami-

nej. Dzięki temu operacja strzyżenia została znacznie ułatwiona i odbywa się bez bólu i wrywania drobnych włosków. Zamiast minimum 5 minut, potrzebnych dotąd na ostrzyżenie średnio-uwłoszonego człowieka, wystarcza zupełnie 1 minuta i 23 sekundy. Celem rozpowszechnienia wynalazku uzdolnionego naszego rodaka, ulepszona maszyna będzie demonstrowana dziś od godz. 16 do 20 we wszystkich większych zakładach fryzjerskich. Który z zakładów nie otrzymał jeszcze ulepszonej maszyny winien zgłosić się do wynalazcy z żądaniem nadesłania jej modelu, a obowiązkiem każdego obywatela jest ostrzyżenie się dzisiaj nowowynalezionym aparatem. W ten sposób ułatwimy młodemu wynalazcy opatentowanie wynalazku a jednocześnie ostrzyżemy się bezboleśnie i bezpłatnie. (x. a.)

KALENDARZYK

Piątek, 1 kwietnia 1932.

Słońce: wschód 5,28 — zachód 18,26 — długość dnia 12 godzin 58 minut. Księżyc: wschód 4,25 — zachód 13,18 — po ostatniej kwadrze.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Piątek, godz. 7 rano. Temperatura powietrza umiarkowana plus 4 st. C. Pogodnie. Wiatr południowo-zachodni. Ciśnienie atmosferyczne niskie 746 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 14 st. Cels., najniższa plus 3 st. Cels. — Ilość opadu nieznaczna.

Przepowiednia pogody na sobotę: Pogoda zmienna, naogół chłodniej, częściowo pochmurno, możliwość opadów.

Kal. rzk.: Hugon B. — jutro Franciszek. Kal. słow.: Zbigniew — jutro Sudomir.

KRONIKA KOŚCIELNA

— **Sodalicia Pań Zawodu Kupieckiego.** Miesięczna msza św. z obowiązkową wspólną komunją św. odbędzie się w niedzielę 3 bm. o godz. 10 w kaplicy św. Józefa. Nazajutrz, w poniedziałek, dnia 4 bm. o godz. 19 zebranie plenarne na sali Biblioteki Uniwersyteckiej.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Stow. Absolwentów Wyższej Szkoły Handlowej.** Walne zebranie odbędzie się 2 bm. o godzinie 20 lub 20,15 w drugim terminie, w śniadalni Bratniej Pomocy W. S. H. Al. Marcinkowskiego 3, II. — **Związek Techników Dentyst.** Dn. 2 bm. odbędzie się o godz. 20 na sali p.

Jarockiej, ul. Masztalarska 8a, roczne walne zebranie.

— **Sodalicia Marjańska Urzędników.** Zebranie plenarne, połączone z uroczystością jajka wielkanocnego, odbędzie się 4 bm. o godzinie 18,30 w Marianum w klasztorze OO. Jezuitów, wejście z ulicy Szewskiej 18.

— **Stow. Polskich Kupców Papierniczych.** Roczne walne zebranie odbędzie się w poniedziałek 4 bm. w Domu Kupiectwa Polskiego przy ul. Zwierzynieckiej 12, o godz. 20.

— **Związek Pań Domu Oddz. Poznań.** Zebranie odbędzie się 4 bm. o godz. 17 w sali Śniadeckich, Coll Medicum przy ul. Fredry 10. M. in. odczyt p. Leonardy Madurowiczówny, wizytatorki szkół gospodarczych „O reformie szkolnictwa” i sprawa zorganizowania kursu obrony przeciwgazowej.

ŻYCIE SOKOLE

— **Zebranie zarządu okręgu.** W poniedziałek 4 bm. o godz. 19,45 odbędzie się w salce na boisku zebranie pełnego zarządu poznańskiego okręgu. Wobec bardzo ważnych spraw uprasza się o liczne i punktualne przybycie.

— **Tow. Gimn. „Sokół” Poznań II. Jeżyce, oddział piłki nożnej.** Zebranie odbędzie się w sobotę 2 bm. o godz. 20 w lokalu p. Bartkowiaka przy ul. Poznańskiej 25. Zebranie sekcji lekkoatletycznej w piątek o godz. 20.

— **Tow. Gimn. „Sokół” Poznań - Winiary.** Zebranie plenarne odbędzie się 2 bm. o godz. 19 na salce zebrania.

— **Tow. gimnastyczne „Sokół” Poznań 8 (Śródka).** Zebranie odbędzie się w czwartek 7 bm. o godz. 20 na sali Domu Katolickiego na Śródce.

WIECZORY, KONCERTY

— **Amerykańska herbatka z tańcami.** W przepięknie przez znakomitych artystów - dekoratorów odnowionej sali obok „Hungarij” (dawniej Artystów Plastyków, Plac Wolności 14a) odbędzie się w dniu 3 kwietnia r. b. o godzinie 20 amerykańska herbatka z tańcami, prowadzona przez znakomitego wodzireja p. Z. Makowskiego. Atrakcje, niespodzianki oraz popisy choreograficzne zapewnią. Nakrycie z wstępem 1,50 zł. Czysty dochód na oświatę wojska.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **Kto z Weteranów 1863 r.** był na powstaniu razem z śp. Antonim Rutkowskim z Poznania, urodzonym 10. 1. 1839 w Buku, względnie kto był z nim razem więziony w Ostrowie? O łaskawe wiadomości uprasza wdowa po nim, p. Michalina Rutkowska w Poznaniu, ulica Podgórna 12 b.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Koszty utrzymania w marcu.** Wojewódzka komisja do badania zmian kosztów utrzymania dla osób, pracujących w handlu i przemyśle, stwierdziła w miesiącu marcu w porównaniu z miesiącem lutym obniżenie o 1,38 proc.

— **Z targu.** Dnia 1. b. m. na placu Sapieżyńskim płacono za nabiał: 1 kg masła wiejskiego 3,00—3,20 zł; masła mleczarskiego 3,80—4,00 zł; twarogu 0,60—0,80 zł; mendel jaj 1,20—1,40 zł; litr śmietany 1,60—1,80 zł; litr mleka pełnego 20—24 gr; za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 1,40 do

Dla oczyszczenia krwi pijcie rano przez kilka dni z rządu szklanek naturalnej wody gorzkiej „Franciszka-Józefa”. Zadać w aptekach i drogerjach. nw 9591

1,60 zł; słoniny wędzonej 2,00—2,20 zł; wieprzowiny 1,40—2,00 zł; wołowiny 1,00 do 1,80 zł; cielęciny 1,20—1,80 zł; skopowiny 1,60—2,60 zł; koziny 0,90—1,40 zł; smalcu 2,60—2,80 zł; za drób: kura 2,50 do 4,00 zł; perlica 3,00—3,50 zł; kaczka 3,00 do 5 zł; gęś 7—11 zł; para gołębi 1,20 do 1,50 zł; królik 1,30—1,60 zł; bażant 4,50 zł; za ryby: 1 kilogram karpia 3,20 do 3,40 zł; inna 3,20—3,40 zł; okonia 1,20—1,60 zł; karasia 2,90—2,80 zł; białych ryb 0,80 do 1,60 zł; sandacza 4,00—5,00 zł; 1 kg łoszcza 2,40 zł; 1 kg suma 2,40 zł; 1 kg szczupaka 3,20—3,60 zł; za ryby śnięte 60—80 gr; mniej. Płacono za jarzyny: 1 kg ziemniaków 6—8 gr; cebuli 0,30—0,40 złotych; szpinaku 1—1,20 zł; 1 kg jarmużu 30—40 groszy; 1 kilogram bobu 1,20 zł; główka włoskiej kapusty 15—30 gr; białej 15—30 gr; modrej 30—50 gr; 1 kalafior 0,30—1,00 zł; 1 kg kalarepy 0,20 zł; 1 kg marchwi 20 do 30 groszy; brukwi 20 groszy; seleru 40—50 gr; pietruszki 30—50 gr; pory 40—50 gr; brukselki 60 groszy; owoce: 1 kg jabłek 1,00—1,60 zł; żórawin 2,00 zł; owoców suszonych 0,80—2,00 zł; grzybow suszonych 4,00—8,00 zł; 1 kg świeżych śledzi 0,80—0,90 zł; 1 kg rabarberu 0,80 do 1,20 zł; 1 pełzek rzodkiewek 10—20 gr; główka zielonej sałaty 20—25 gr. — Ruch ożywił. Masło, jaja i niektóre jarzyny znacznie potaniały, poza tem ceny bez zmian. (hu)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Bójka między szwagrami.** W Lasku w powiecie poznańskim doszło do zaciętej bójki między szwagrami: Wawrzyńcem Stachowiakiem i Władysławem Kaczmarem. Podczas sprzeczki Kaczmarek pchnął Stachowiaka kilkakrotnie nożem, raniąc go w lewą łopatkę, prawe ramię i opłucną. Poranionego opatrzyło Pogotowie Lekarskie (tel. 55-55), przewożąc go ze względu na ciężki stan do szpitala miejskiego. (k)

KRONIKA POLICYJNA

— **Na gorącym uczynku.** Na ul. św. Rocha przytrzymał niejakiego Bolesława Garbatowskiego ze Staroleki z większą paczką. Przy bliższych dochodzeniach okazało się, że Garbatowski miał 760 papierosów, skradzionych u p. Edmunda Politowicza w Starolece. (k)

— **Czyje rzeczy?** W komisariacie II znajdują się 3 białe obrusy i 30 płyt gramofonowych. Przedmioty te znaleziono w ogródku działkowym p. Andrzeja Jankowiaka przy ul. Onufrego Kopczyńskiego. — W komisariacie VI są 2 torebki, 2 pary pończoch damskich, swetr i 2 popielniczki. Wszystkie te przedmioty pochodzą z kradzieży u nieznanym bliżej osób. (k)

— **W sprawie kradzieży z włamaniem u p. Kronenberga,** ul. Wielka 24, o której donosiliśmy w nr naszego pisma z dnia 27 lipca ub. r. otrzymujemy od p. adw. dr. Oleksego zawiadomienie, że podejrzani o tę kradzież wzgl. paserstwo pp. Zygmunt Kujawa, Antoni Karasiewicz, Władysław Karasiewicz i Ewa Kujawa, zostali wyrokami Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 29 lutego r. b. obecnie prawomocnym, niewinnieni.

Nasi korespondenci donoszą

JARMARKI

— **Osieczna.** Jarmark na konie, bydło, świnię, produkty rolne i tow. kramne odbędzie się we wtorek 5 bm.

— **Pleszew.** Jarmark kramny, na bydło i konie odbędzie się 7 bm.

Z WIELKOPOLSKI

— **Gniezno.** (Teatr.) Dnia 4 kwietnia r. b. przybędzie do Gniezna zespół artystów Opery Poznańskiej, który na scenie Kinoteatru Apollo odegra operetkę Falla „Rozwódka”.

— (Aresztowanie.) Policji udało się wykryć sprawców kradzieży do spółdzielni kolejowej przy ulicy Moniuszki 5 w osobach Stanisława Robińskiego, Lucjana Łukomskiego i Stanisława Szklarzkiego, wszystkich z Gniezna. (br)

— **Kościan.** (Koncert.) Towarzystwo śpiewu „Moniuszko” urządziło w dniu 28 marca na sali Hotelu Warszawskiego koncert, poczm odegrało komedję „Nanic żydowskie swaty”.

— (Przedstawienie.) Katolickie Tow. Robotników Polskich urządził w niedzielę, dnia 3 kwietnia rb. na sali „Sokoła” przedstawienie amatorskie „Genowefy”.

— (Subwencja.) Tutejsza Komunalna Kasa Oszczędności powiatu kościańskiego udzieliła Stow. Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo 300 zł subwencji na cele niesienia pomocy biednym.

— (Oświetlenie ulic.) Oświetlenie ulic i placów tutejszego miasta doznało w ostatnim czasie dzięki staraniom magistratu i gazowni miejskiej znacznego ulepszenia. Mianowicie rozbudowano sieć

gazowych w długości 895 mtr i to przy placu Bernardyńskim oraz ulicy Piaskowej. Łącznie z tem ustawiono 6 nowych latarni gazowych, przez co umożliwiono oświetlenie mieszkań obywateli zamieszkałych przy tychże ulicach. Przy głównych ulicach miasta, więc Alejach Kościuszki, ul. Wrocławskiej, Rynku Głównym, ul. Szerokiej i ul. Poznańskiej zmodernizowano oświetlenie. Poza tem ulepszono oświetlenie ulic w różnych innych częściach miasta przez uruchomienie 9 nowych latarni ulicznych przy placu Wolności, ul. k. Surzyńskiego, Młyńskiej, Kościelnej i innych.

— (Pomoc bezrobotnym.) Miasto tutejsze liczy obecnie około 500 bezrobotnych. Z okazji świąt wielkanocnych Parafjalny Komitet niesienia pomocy biednym i bezrobotnym zaopatrzył 300 najbardziej potrzebujących rodzin w artykuły żywnościowe, jak: słoninę, chleb, kiełbasę itd w łącznej wartości 3000 zł.

— (Koncert.) Tow. śpiewu „Lutnia” urządził w niedzielę dnia 3 kwietnia r. b. w sali Hotelu Warszawskiego koncert wokalny - instrumentalny z współdziałaniem Tow. Mandolinistów „Lira”. Na zakończenie odegra operetkę „Nocleg w Apeninach” — Fredry. (mk)

— **Książ.** (Z Banku Ludowego.) Dnia 22 bm odbyło się walne zebranie tut. Banku Ludowego, które zajął prezes Rady Nadzorczej p. J. Weinert. W imieniu zarządu zdał roczne sprawozdanie dyr. banku p. J. Cyplik. Pomimo ciężkiego kryzysu gospodarczego Bank rozwija się pomyślnie. Z czystego zysku, wynoszącego 441 zł, uchwalono 9 proc dywidendy. Do rady nadzorczej wybrano po-

Bydgoszcz bez chleba

Piekarze, nie doczekawszy się zatwierdzenia kalkulacji, wstrzymali wypiek chleba żytniego

Zgodnie z zapowiedzią podaną wczoraj, bydgoscy piekarze zaniechali wypieku chleba żytniego wobec braku zatwierdzenia kalkulacji. Wskutek zaniepokojenia, jakie brak chleba tego wywołał w szerokich kołach ludności, zwrócono się do magistratu miasta z prośbą o wyjaśnienie stanowiska kół urzędowych. Jak się okazuje, zatwierdzenie kalkulacji zależy nie od magistratu, a od województwa. Wniosek o zatwierdzenie wysłał magistrat tuż po uzyskaniu opinii komisji kalkulacyjnej jeszcze w ubiegłym tygodniu, prosząc o potraktowanie go jako pilny. Niezależnie od tego przedstawiono województwu sytuację także

telefonicznie. Niestety do tej chwili brak z tej strony wszelkich wskazówek.

W ostatniej chwili donoszą, że województwo na podstawie polecenia min. spraw wewn., odmawia zatwierdzenia kalkulacji, ustalającej cenę 3-funtowego chleba na 65 groszy.

Bydgoszcz, 1. 4. (Tel. wł.). Piekarze nadal nie wypiekają chleba. Na wczorajszym zebraniu piekarze odrzucili jednogłośnie ustaloną przez magistrat podwyżkę ceny chleba z 60 na 62 grosze, trwając przy poprzedniej swej kalkulacji 66 groszy za bochenek chleba. (m)

Znowu samobójstwo kupca

Kupiec w Rogoźnie powiesił się wskutek trudności podatkowych

Rogoźno, 31 marca.

30 ub. m. około godz. 15 oddalił się w niewiadomym kierunku znany na gruncie tutejszym kupiec p. Franciszek Strugała. Wobec pewnych powziętych podejrzeń zarządono nad wieczorem poszukiwania. Dały one dopiero 31 ub. m. pozytywne rezultaty. Około godz. 11 przed południem pp. Likowski i Pożądowski znaleźli p. S. powieszony w pobliskim zagajniku nad jeziorem. Według doniesienia, Strugała popełnił samobójstwo w wyniku rozpaczliwego położenia w związku z podatkami, które miał do płacenia.

Wypadek wywołał w mieście wstrząsające wrażenie.

nownie pp. Antoniego Siejaka z Brzostowni i Jana Korcza z Gogolewa.

— **Margonin.** (Nowy komendant Post. P. P.) W ostatnich dniach objął urządowanie w tut. Posterunku P. P. st. przodownik p. Kominek Ignacy, który na stanowisko to został przeniesiony z Dusznik pow. szamotulski.

— (Święconka dla biednych.) Staraniem Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo odbyła się w dniu 25 marca tradycyjna święconka dla biednych. Uroczystość rozpoczęła się w kościele, a następnie w sali przy ul. Świdnickiej, gdzie po odczytaniu listy imion, nastąpiła poświęcenie przygotowanych darów, składających się z mięsa, słoniny, chleba, placka, słodkich strucl i jajek. Obdarowano około 100 rodzin. Nastrój panował bardzo serdeczny, wdzięczność i wzruszenie malowało się na twarzach, że pomimo ciężkich czasów tak suto zostali obdarowani, to też miłe wrażenie z uroczystości zostanie na długo w pamięci.

— (Z Tow. Polskich Robotników Katolickich.) Dnia 27 marca odbyło się zebranie Tow. Polskich Robotników Katolickich, które zgalił prezes p. Raczyński przy bardzo licznych udziałach członków. — Ks. Patron wygłosił dłuższy referat o sekciarstwie.

— (Z Tow. Powstańców i Wojaków.) W sobotę, dnia 26 marca obdarowano po raz pierwszy bezrobotnych członków Towarzystwa Powstańców i Wojaków święconką. Poświęcenia dokonał prezes Tow. ks. proboszcz Napiątek. Następnie powitał prezes p. mec. dr. Szurlej z Warszawy (bawiącego w gościnie u ks. proboszcza) oraz licznie zebranych członków i gości w liczbie około 100 osób. W serdecznych słowach przemówił do zebranych ks. prob. Napiątek. Następnie zabral głos p. mec. Szurlej, który w dłuższym przemówieniu wskazał na rozbijającą metodę pewnych ludzi, zachęcając członków mimo różnych szykan i przesładowań do dalszej pracy dla dobra Ojczyzny. Mówcę nagrodzono hucznie okłaskami. Obdarowano około 60 bezrobotnych.

— (Przedstawienie.) W drugie święto Wielkiejnocy odegrało tut. Stow. Pań św. Wincentego a Paulo przedstawienie p. t. „Lobzowanie”, połączone z tańcami i śpiewami. Amatorzy wywiązały się ze swych ról bardzo dobrze, to też zadowolenie publiczności było wielkie. Po przedstawieniu odbyła się zabawa taneczna. Czysty zysk przeznaczono dla biednych.

— (Wiec Stronnictwa Narodowego.) W niedzielę, dnia 3 kwietnia odbędzie się na sali p. Binaszewicza o godz. 12 wiec Stronnictwa Narodowego, na którym przemawiać będzie poseł dr. Tadeusz Wróbel. (mk)

— **Ostrów.** (Z Akademickiego Koła Ostrowian) 25 marca rb. w gimnazjum męskim odbyło się roczne walne zebranie Akademickiego Koła Ostrowian. Zgalił zebranie prezes p. L. Rowiński. Przystąpiono do następnego punktu porządku obrad, t. j. zmiany niektórych punktów statutu Koła, opracowane przez specjalną komisję regulaminową. Wywiązała się szersza dyskusja, w rezultacie której przyjęto poszczególne zmiany z drobnymi poprawkami. Następnie przystąpiono do dalszego punktu porządku obrad, t. j. wyboru przewodniczącego

walnego zebrania. Większością głosów wybrano przewodniczącym p. Gawęckiego Tadeusza, sekretarzem p. Gilarzkiego, ławnikiem p. Karasińskiego. Na wstępie przewodniczący zebrania odczytał protokół z ostatniego walnego zebrania, który bez zmian przyjęto. Dalej nastąpiło sprawozdanie ustępującego zarządu, w imieniu którego odczytał obszerne i treściwe sprawozdanie ustępujący prezes p. L. Rowiński. Ze sprawozdania wynika, że działalność Koła była bardzo intensywna, a dowodem tego jest m. in. odbycie 19 zebrań Koła i założenie biblioteki Koła. Nawet i kasa mimo ciężkiego kryzysu przedstawia się lepiej, jak w roku poprzednim. W ubiegłym roku urządzono także uroczysty obchód 5-lecia istnienia Koła. Koło liczy obecnie 68 członków. — Na wniosek przewodniczącego komisji rewizyjnej, udzielono ustępującemu zarządowi absolutorjum. P. L. Rowińskiemu zaś za poświęcenie się w pracy nad rozwojem Koła wyrażono podziękowanie w formie hucznych okłasków. Przystąpiono do wyboru nowego zarządu. Prezesem wybrano p. Magdańskiego Marjana, sekretarką p. Ziętkowską Walerję, skarbnikiem p. Czyżę Leona, gospodarzem p. Chocięzińskiego Józefa. Prokuratorem wybrano p. Gawęckiego Tadeusza. Do Sądu Koleżeńskiego wybrano pp. Knopińskiego, E. Kleczewską, Dankowską i Spychałowiczównę oraz pp. L. Rowińskiego, Góreckiego, Gilarzkiego i Ferić. Do komisji rewizyjnej weszli pp. Buchwald Narcyz, Opieryński Konrad i Jurga Stefan.

— (Koło Przyjaciół Harcerstwa na Krapie.) W tutejszej szkole odbyło się inauguracyjne zebranie Koła Przyjaciół Harcerstwa przy miejscowej drużynie harcerskiej. Po okolicznościowym referacie ks. prof. Ziemińskiego przystąpiono do wyboru Zarządu, do którego weszli: pp. Fr. Fudziński jako prezes, soltys Wnuk jako wiceprezes, Kamila Walterówna sekretarka, oraz Dutkowski skarbnik. Do Koła zapisało się 30 członków. (Or)

— **Ostrzeszów.** (Pończocha pomogła do wykrycia złodziei.) W lasach, należących do leśnictwa „Wandy” w pow. ostrzeszowskim, od pewnego czasu znikali z poukładanych stosów drzewo. Z każdego metra zabierał ktoś 5 do 10 szczap. Leśniczy Graś i jego gajowy postanowili kolejno pilnować świeżo ułożonego drzewa i złodzieja przychwycić. Wysiłek ich wkrótce uwieńczony został pomyślnym wynikiem i to dzięki pończosze, którą pozostawiła na miejscu kradzieży córka, pomagająca ojcu nosić szczapy z lasu do domu. Leśniczy ze znaną pończochą udał się do chałupnika Osiewały w Przedborowie, którego podejrzewał o kradzież. Pończochę w rękę leśniczego zaważył mały synek Osiewały i krzyknął do siostry: „Marynia, ten pan ma twoją pończochę”. Okazało się później, że chłopiec nie mylił się, gdyż w domu chałupnika znaleziono drugą, taką samą pończochę i około 2 mtr. drzewa, pochodzącego z kradzieży.

— (Stow. Młodzieży Polskiej.) W Niedźwiedzi, pow. ostrzeszowski odbyło się w niedzielę, dnia 20 marca przedstawienie pasyjne, pod tytułem: „Piłat”, które zaszczycili swoją obecnością ks. prof. Kucharski z Ostrzeszowa, ks. prof. dr. Masłowski Salezjanin i p. insp. szkolny Hećka. Po bardzo udatnym przedstawieniu przemówił ks. proboszcz i dał wyraz uznaniu dla młodzieży, która, aczkolwiek nie była jeszcze zrzeszona, tak intensywnie zajmowała się oświatą pod wytrawnym kierunkiem druha Michała Drogiego. Pociągające te objawy nasuwały mówcy myśl założenia Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. Ks. proboszcz zaznajomił młodych druhów z celami i zadaniami S. M. P. Na zew ks. proboszcza założono Stow. Młodzieży Polskiej i ukonstytuowano zarząd, do którego wchodzi: ks. proboszcz Kucharski, ks. prefekt Konieczny, pp. Franciszek Podlak, Michał Drogi, Mieczysław Kasprzak, Sylwester Guzenda, Jan Kociński i Józef Drogi. (op)

— **Rychtal.** (Przedstawienie.) Koło Amatorskie Straży Granicznej z Buczka urządziło w drugie święto wielkanocne przedstawienie teatralne. Odegrana została sztuka w 6 aktach „Genowefa”. Na przedstawienie to przybyło wiele ludzi nawet i z odległych wiosek, tak, że sala wypełniona była do ostatniego miejsca. Czysty dochód przeznaczono na odrestaurowanie kościoła parafialnego.

— (Kryzys gospodarczy.) Kupcom i rzemieślnikom naszego miasteczka daje się w bardzo wielkiej mierze odczuć obecny kryzys gospodarczy. Ruch kupujących, który dawniej, a zwłaszcza przed świętami był bardzo ożywiony, obecnie prawie zamarł. Natomiast mimo zanikających obrotów podatki pozostawają te same, nawet niektóre wzrosły a powstały również nowe. Bezrobocie wzrasta z dnia na dzień.

— **Szamotły.** (Z Tow. Gimn. „Sokół”) W sali strzelnicy odbyło się plenarne zebranie Sokola w obecności 46 druhów. Zebraniu przewodniczył druh prezes Waligóra. Bardzo treściwy referat wygłosił podnaczelnik Fritsch na temat: „Dostęp do morza”. Drugi referat pod tyt. „Gimnastyka a nerwy” wygłosił druh prezes. Szereg komunikatów, m. in. wyjazd do Gdyni na zlot za około 25 zł i do Pragi za ok. 150 zł — żywo zainteresowało zebranych. W wolnych głosach zabral m. in. głos druh Edward Mueller, przywołując pozdrowienia dla tut. Sokola od generała Józefa Hallera. Po wyczerpaniu porządku obrad solwował prezes o godzinie 10,30 zebranie hasłem Czołem.

— **Srem.** (Życie sokole.) Staraniem towarzystwa gimnastycznego „Sokół” w Sremie odbędzie się w niedzielę, dnia 3 kwietnia rb. wieczorem o godzinie 7,30 na sali Hotelu Bazar przedstawienie amatorskie sztuki p. t. „Kłopoty Pana Ziłtopolskiego”. Jest to wesoła komedia w 3 aktach, Henryka Zbierzchowskiego. Po przedstawieniu zabawa z tańcami. Ponieważ czysty zysk przeznaczony jest na zakup sprzętów gimnastycznych, przeto spodziewany jest liczny udział tutejszego społeczeństwa.

— **Sroda.** (Z ruchu T. C. L.) Towarzystwo Czytelni Ludowych w Srodzie, pozostając obecnie pod sprężystem kierownictwem młodego prezesa, dyr. Szkoły Rolniczej p. Perka, urządziło już w tym roku kilka wieczornic, składających się na cykl „regionalny”, jako że informowanie o życiu swej grupy i najbliższych jest celem popularyzacji wiedzy wogóle, a T. C. L. w szczególności. Zapoczątkował cykl ten „region” zasadniczy, samo miasto Sroda, jej dzieje, przedstawione na „wieczorze średzkim” przez młodego historyka - badacza p. prof. Pomykaja i „sylwetki ludzi” historycznych ze Srody pochodzących, opracowane przez p. prof. Szyperskiego. Na drugim z rzędu „wieczorze serbo - lużyckim”, przedstawił życie tych naszych pobratymców ks. dyr. Ludwiczak, na trzecim „Pomorze w dziejach Polski” p. wicedyrektor dr. Bochenek, na czwartym „wieczorze wielkopolskim” dano słuchaczom przegląd znakomych Wielkopolan i zobrazowano życie Wielkopolan oraz jej wartość dla ogólnopolskiej kultury. — Poza tem urządzono jeszcze „wieczory” takie w Zaniemyślu (o Edw. Raczyńskim mówił p. insp. Kapalczyński, o dziejach Zaniemyśla p. prof. Pomykaj) i „pomorski” w pobliskiej wsi Krowie (p. dyr. Perek). Każdy ten wieczór urozmaicony był deklamacjami, zastosowaniami do tematu i muzyką miejscowych, średzkich czy wielkopolskich kompozytorów (ostatnia przeważnie w wykonaniu p. Pepkówny). Publiczność sama wyraziła uznanie dla tego rodzaju pracy i właściwe zaciekawienie, uczestnicząc dość licznie w tych wieczorach.

— **Jarocin.** (Z życia Towarzystw.) W drugie święto Wielkiejnocy odegrało tut. Tow. Czeladzi Polsko - Kat. przedstawienie amatorskie sztuki p. t. „Ulicznik paryski”. Wykonawcy wywiązały się ze swych ról bardzo dobrze.

— (Kurs.) Staraniem Tow. Polek Kat. rozpoczęła się z dniem 5 kwietnia r. b. kurs wychowania dzieci i niemowląt. — Kurs prowadzić będzie p. dr. Mioduszeński, major W. P. (er)

— **Września.** (Święcone dla biednych.) Staraniem Tow. Pań św. Wincentego a Paulo, z pomocą finansową miasta, obdarzono we Wielki Piątek 300 rodzin biednych i bezrobotnych święconką. Do zebranych przemówił ks. dziekan Fierek, poczem dzielono się uroczyste jankiem. Biedni otrzymali obfite dary we formie artykułów spożywczych.

— (Pomoc bezrobotnym.) W sali ratuszowej odbyło się zebranie komitetu dla bezrobotnych, podczas którego p. burmistrz podał dokładne sprawozdanie z wyniku akcji za czas od października do końca miesiąca marca. Budżet na rzecz niesienia pomocy ofiarom bezrobocia wynosił 25 tysięcy zł. Na cel ten wpłynęło z komitetu wojewódzkiego tylko 1500 zł, wszystko inne dało społeczeństwo, t. j. obywatelstwo, urzędnicy i woj-

Trup na torze kolejowym

Mieszkaniec Jarocina zawiedziony w miłości popełnił samobójstwo

Jarocin, 31 marca.

Dnia 30 ub. m. o godz. 23,40 znaleziono na torze kolejowym szlaku Jarocin — Gniezno, 2 klm. od stacji jarocińskiej, zwłoki mężczyzny z odciętą przez koła pociągu głową. Jak wykazało śledztwo, denatem jest niejaki Władysław Pawlak z Bogustawic pod Jarocinem. Śledztwo pierwiastkowe wykazało, że Pawlak popełnił samobójstwo i że przyczyną samobójstwa była dziewczyna. Dalsze dochodzenia w toku. (ch)

sko przez dobrowolne opodatkowanie się. Komitet przedłuża akcję charytatywną przez miesiąc kwiecień, a powstały deficyt we wysokości 4 tys. zł zamierza pokryć w połowie z dalszych składek, zaś częściowo z magistratu, a spodziewa się otrzymać jeszcze pomoc ze strony komitetu wojewódzkiego, który na cel ten przeznaczył dla miasta Wrześni zbyt małą kwotę. Z dniem 1 maja komitetowa akcja niesienia pomocy bezrobotnym ustaje i cały ciężar spadnie na magistrat.

— (Przedstawienie na rzecz biednych.) W pierwszych dniach kwietnia urządzają sokolice przedstawienie teatralne wesołej komedii „Ach to Zakopane”. Zysk z tej imprezy przeznaczają się na rzecz kasy Tow. Pań św. Winc. a Paulo. (y)

Z POMORZA

Repertuar Teatru Polskiego w Gdyni

Chojnice, 3. IV. Pierwsza Pani Selby. Wejherowo, 4. IV. Rozkosze ojcostwa. Tczew, 5. IV. Roxy. Gdańsk, 7. IV. Pierwsza Pani Selby.

— **Chojnice.** (Z Sejmiku Powiatowego.) W dniu 23 bm. odbyło się posiedzenie Sejmiku powiatu chojnickiego. Rok sprawozdawczy zamyka się deficytem 85 000 zł. Uchwalono budżet na rok 1932-33, w kwocie 474 000 zł (budżet na rok 31-32 wynosił 760 000 zł). Na utrzymanie dróg przeznaczono 194 000 zł, gdy w ub. roku było 408 000 zł. Bardzo żywa dyskusja wyłoniła się nad subwencją dla Komitetu P. W. i W. F. Jeden z członków podniósł zarzut, iż kwota ta idzie na cele „Strzelca”; starosta oświadczył, iż z tych pieniędzy „Strzelec” ani grosza nie otrzymuje. Wreszcie uchwalono 5 000 zł na ten cel.

— (Szkoła przygotowawcza.) Zakład św. Boromeusza projektuje z początkiem nowego roku szkolnego uruchomić klasy wstępne dla dziewcząt i chłopców, przygotowujące do gimnazjum. Przewidziane jest urządzenie odpowiedniego internatu. (tts)

— **Gniew.** (Pożar.) W nocy na 26 marca wybuchł w zabudowaniach gospodarza Tadeusza Płocińskiego w Lignowach pożar, który zniszczył doszczętnie stodołę i chlew. W płomieniach zginęły 4 konie, 7 krów i wszystkie drób. Straty wyniosły około 50 tys. zł. Poszkodowany był ubezpieczony. (x)

Z województw środkowych

— **Kalisz.** (Szajka kasarzy pod kluczem.) Wykryto tutaj szajkę kasarzy, która w ostatnich czasach dokonała szeregu włamań, a mianowicie: do gimn. A. Jagiellonki, do kasy elektrowni, do kasy sądu grodzkiego i in. Na czele szajki stał niejaki Józef Palusiński, właściciel warsztatu ślusarskiego przy ul. Kopernika 3, który dobrałszy sobie do pomocy ślusarza Czesława Krauzego, zam przy ul. Wiatrak 3 w Kaliszu, oraz Żurka Jana, lat 17, zam. Chmielnik 55, dokonywał włamań. — Przeprowadzona rewizja w warsztacie Palusińskiego wykryła, że tam odbywały się lekcje prawidłowego włamania do kas pancernych. Szajka ta, czując, że jest śledzona, wrzuciła część narzędzi do rzeki Prosnny, które jednak policja wydobyla. Wszystkich zatrzymano i osadzono w areszcie. Policja jednak nie poprzestała na tych aresztowaniach i śledziła w dalszym ciągu za pozostałą częścią szajki. Wreszcie zdolano schwycić niejakiego Pawła Plajzera, mieszkańca Poznania i Edwarda Kochaniewicza, przy których znaleziono przyrządy do prucia kas w postaci precyzyjnych narzędzi. Kochaniewicza zatrzymano w Kaliszu, a Plajzera odesłano do Poznania, gdzie jest poszukiwanym za dokonanie szeregu włamań. (or)

Sezon kuracyjny w Inowrocławiu otwarty

Zgodnie z zapowiedzią, odbyło się dzisiaj otwarcie wiosennego sezonu kuracyjnego w uzdrowisku w Inowrocławiu. Na razie uruchomiony zostanie nowy zakład przyrdo - leczniczy, w którym kuracjusze będą mieli wszelkie udogodnienia.

Dyrekcja uzdrowiska Solanek dołożyła wszelkich starań, aby dobroczynne działania kąpiel solankowych, borowinowych, kwaso-węglowych i innych zabiegów leczniczych przyniosło gościom ja najlepsze skutki na zdrowiu.

Nowy zakład przyrdo - leczniczy został kompletnie odnowiony i odświeżony.

Mimo okresu ciężkiego kryzysu gospodarczego, w którym wiele osób musi odmówić sobie konieczności poratowania nadszarpniętego zdrowia, to jednak sława dobroczynnego wpływu solanki inowrocławskiej ściąganie niewątpliwie do naszego miasta nie mniejszą liczbę kuracjuszy, niż w ubiegłych sezonach.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

POWIEŚĆ O ŚLĄSKIM GÓRNIKU

(Gustaw Morcinek: „Wyrębany chodnik”)

Śląsk — dzielnica Polski najbardziej zdemokratyzowana, najgęściej zaludniona, o najintensywniejszym, najbardziej zachodnioeuropejskim rozwoju życia społecznego, o najszerszej skali życia: od pasterskich szałasów w górach, przez wysoką kulturę rolniczą, aż do nowoczesnej, bardzo złożonej w okręgach przemysłowych — Śląsk przeżywający głęboko tragedję rozdarcia na zabór niemiecki i czeski — oto przebogate a wciąż jeszcze dla nas egzotyczne zbiorowisko zagadnień, tematów, przeżyć i wzruszeń nieznanych. Ogół polski powinien copędzej ten Śląsk odkryć, poznać bliżej, na duchową własność go sobie przyswoić. Dzielnica ta coraz więcej waży i wazyc będzie w naszej kulturze, w życiu narodowym i państwowym; jej niezrozumienie, lekceważenie — grozi poważnymi następstwami.

Rozbudzony we wszystkich swych warstwach, duchem aktywizmu od czasów przedwojennych jeszcze prześląknięty, Śląsk sam w tem poznawaniu go przychodzi nam z pomocą. — Rozbudowuje swoją kulturę regionalną, tworzy instytucje, muzea, perjury, popiera rozwój literatury, muzyki, teatru. Ogłoszony na r. 1931 konkurs literacki przyniósł dwutomową powieść Gustawa Morcinka „Wyrębany chodnik”, którą z kilku względów uważam za utwór wyjątkowy w naszym życiu literackim i narodowym.

Już pierwsze próby literackie Morcinka, wydane w tomie „Serce za tamą”, zwróciły uwagę na jego talent, na zakres jego tematów o charakterze wybitnie regionalnym. Ogłoszona wkrótce potem większa kompozycja „Byli dwaj bracia”, mimo hipertrofji liryzmu, oznaczała nowy, wyższy szczebel rozwoju. Ale były to tylko szkice do powieści na szeroką skalę, jaką jest wydany teraz w marcu „Wyrębany chodnik”.

Powieści tej główny urok, siła przyciągająca, wartość artystyczna i ogólnonarodowa — polega na jej „śląskim egzotyzmie”. Odkrywa ona przed czytelnikiem nie-ślązakiem nieznanemu środowisko, żyjące odrębnie — a jakże polskiem — życiem, maluje świat wyjątkowej pracy w kopalniach i hutach, kreśli szereg postaci z pośród robotników górnośląskiego i karwińskiego zagłębia, ukazuje śląskich Czechów i Niemców w ich typowych przedstawicielach. Wszystko to razem wiąże w całość wątek zasadniczy, którym jest walka o polskość Śląska, coraz to zawziętsza w latach przedwojennych a przechodząca w okresie czterech powstań śląskich w fazę ostateczną uwieńczoną wkroczeniem wojsk naszych w obręb starych dzierżaw piastowskich. „Egzotyzm” ten wzbogaca jeszcze i potęguje całkowicie opanowana śląska gwara górnicza, „hawierska”, którą autor wkłada w usta swoich bohaterów odtwarzając po zatem części opisowe w polszczyźnie literackiej.

Bogactwo i różnorodność treści aż poza brzegi się przelewa. Akcja obejmuje okres lat kilkunastu i toczy się głównie na Śląsku w Karwinie i Ligocie, ale po ztem epizodycznie rozgrywa się też w latach wojennych w okolicach Krakowa, Verdun, Neuhamern, zatrąca również o Warszawę. — Ta ekspansywność w czasie i przestrzeni rozrywa często akcję, nie pozwala jej ująć w jednolite łożysko. W architekturze powieści przypominają się nieraz „Popioły”. Autor zresztą, ale może zbyt rzadko, skracając akcję, szkicując ją we wspomnieniach bohaterów. Mimo hipertrofji treści zwierają się ona często w wyraziste obrazy i pełne dramatycznego nerwu epizody, które stanowią poważną część powieści. Liryzm wciąż jeszcze utrudnia autorowi rzeźbę postaci i sytuacji, niemniej niektóre fragmenty aż się proszą o sceniczne ramy, czasem znów krzepną w dostojną epicką opowieść.

W całe dzieło wrosł jako jego cząstka najistotniejsza i pod względem artystycznym najbogatsza, w sposobach ujęcia najrozmaitsza — potężny i zwarty kompleks zjawisk, przeżyć, postaci, dramatycznych scen i obrazów dotąd w naszej literaturze niespotykanych a związanych z życiem kopalni węgla i huty żelaza. Kopalnia czarnego diamentu przetwarza się pod piórem autora w odrębny, samodziśny świat, przepojony swoistym czarem, tętniący tajemniczym życiem, co przenika cały jej organizm od mrocz-

nych zakątków naznaczonych złowieszczymi białymi krzyżami aż do potwornych maszyn na powierzchni węglowego szybu. W ten gigantyczny organizm wraść górnik całą swoją fizyczną i duchową istotą, jednoczy się z nim i żyje. Kopalnia jest jednym z protagonistów powieści, bierze nawet do pewnego stopnia udział w akcji głównej tj. w walce o polskość Śląska, nadaje ton życiu górnika, kształtuje jego duszę, „wyrębuje w niej chodniki” dla innych ludzi obce i niedostępne.

Dotychczasowe próby odtworzenia tego świata kopalni węgla piórem polskim — nie mogły zadowolić, tędnęły sztucznością, brakowało im prawdy głębokiego przeżycia. Wniósł to do naszej literatury dopiero Morcinek, syn górnika zaginionego w czasie katastrofy w kopalni, sam też pracujący w niej przez czas dłuższy jako prosty górnik. Świat kopalni węgla ukazał tu autor w skali o wiele bogatszej a niżeli wszystkie inne kompleksy wchodzące w obręb jego powieści, przepoił go umiłowaniem górniczego zawodu, otoczył czarem poezji i tutaj właśnie rozwinął niepośledni kunszt artystyczny. W tym zakresie jest powieść Morcinka prawdziwą rewelacją w naszym życiu literackim.

Szkoda, że w równie szerokiej skali nie odtworzył autor życia huty żelaza, choć i te karty, stosunkowo nieliczne, które jej poświęcił, godne są epika wysokiej miary. Są one również nowością w naszej literaturze. Na osobne wreszcie podkreślenie zasługują świetne ustępy o treści „lotniczej”.

Na dobrą sprawę „Wyrębany chodnik” takie bogactwo treści z trudem w sobie zamyka, że starczyłoby jej aż nadto na rozległą trylogję albo na trzy odrębne powieści poświęcone kolejno kopalni węgla, hucie żelaza i powstańczej epopei. Ta ostatnia, choć miejsca niemało zajmuje w Morcinkowym dziele, pozwala nam poznać ten potężny ruch ludowy na małym tylko odcińku, pomija wiele postaci godnych uwiecznienia, pobieżnie tylko i dorywczo kreśli taką potężną kuźnicę powstańczego ruchu, jaką był sławny Hotel Lomnitz w Bytomiu.

Mimo usterek, niedociągnięć a czasem zgrzytliwych wyaskrawień — powieść Morcinka urasta do rozmiarów niepośledniego zjawiska w naszej dzisiejszej literackiej twórczości, wznosi się do wyżyn „śląskiego eposu”. Odkrywa przed nami niewysłowiony dotąd w polskim języku świat górników i hutników śląskich, drga głębokim szacunkiem dla tych ludzi twardej pracy, prześwieśla ich dusze tęsknotą do wyższego życia, dostrzega w nich górne a nieraz bohaterkie rysy. Z mrocznego dna kopalni węgla, jakby z dna studni głębokiej ukazuje świetliste gwiazdy mimo dnia dzisiejszego, wrogiemu gwiazdnym cudom.

Powieść Morcinka jest doniosłym czynem społecznym i czynem artystycznym o zastanawiającej ważkości. Zdala od orgji wraskliwego reklamiarstwa, co nasze targowiska literackie dzisiaj zalewa — rzetelny talent, wyrosły z kultury nawskroś ludowej, „wyrębał chodnik” do Polski sobie i swemu ukochanemu Śląskowi.

Dr. Roman Pollak.

Poznań.

Pisma nadesłane

„Ziemia Wschodnio-Pruska”. Zeszyt 2. Treść: P. Sowa: „O przeszłości naszej”. — „Niemieckie szkolnictwo powszechne w Polsce”. — „Pogranicze czyli Ziemia Żłotowska”. — „Związek Polaków w Niemczech a Warmjacy i Mazury”. — „Wojsko Polskie przekroczyło dziś w nocy granicę Wschodnio-Pruska”. — A. Śliwa: „Płynię Lyna...”. — „Wędrowki Jasia, Franka i Piotra do Bastfoli”. — „Zmora”. — „Zrzeczenie Akademickich Kół Pogranicza Prus Wschodnich”. — „Przeciw gwałtom niemieckim”. — „Jonek”. — Adr. Red. Toruń, ul. Mickiewicza 109.

„Rodzina Polska”. Nr. 4. Treść: A. Kwiecińska: „Wiosna”. — „Wobec ataków na małżeństwo”. — J. M. Chmiek: „Klucz regionu tatrzańskie”. — Z Księgi Pielgrzymy. — Poezje. — J. S. Noarro: „Miedzy 6 a 12 rano”. — „Dusza dziecka”. — W. Wasilewska: „Nowenna”. — J. Czarnecki: „Weyssenhoff jako malarz przyrody”. — „Ołomuniec”. — P. Krzowski: „O poprawności języka polskiego”. — Adres Redakcji: Warszawa, Krakowskie Przedmieście 71.

ŻYCIE KULTURALNE

TEATR ANGIELSKI W POZNANIU

Za niewiele dni czeka naszych miłośników teatru interesujący wieczór. Zobaczymy „Juljusza Cezara” w oryginale, wykonanego przez trupę angielską. Przedstawienie odbędzie się w Teatrze Polskim.

Wykonają arcydzieło szekspirowskie młodociani aktorzy-amatorzy, uczniowie gimnazjum (college) w Halesbury, w hrabstwie Hertford, którzy objeżdżają obecnie Europę ze swoim teatrem szkolnym. Zaczęli od Francji i Szwajcarii romantycznej, grając tam „Macbetha”. Przedstawienia ich w Lille, Douai, Strasburgu, Valenciennes i Mulhuzie zyskały ogromny sukces. Ciekawym będzie przyrzeć się sposobowi, w jaki ujmują Szekspira, trzymając się niezawodnie tradycji rodzinnych zarówno w deklamacji jak w mimice. Przedstawienie ma odbyć się 12 kwietnia.

Z teatru w Toruniu. Z Torunia donoszą nam: Teatr nasz wystawił ostatnio „Bądź moim strykiem” („Zabkę”) Földesa z Janiną Porębską w głównej roli, „Pannę Maliczewską” z R. Pawłowską i „Śluby panińskie”, z udziałem Stanisława Łapińskiego w roli Radosta. Wielki tydzień wypełniło wielkie Misterjum Pasyjne Tad. Niewiakowskiego „Ecce Homo”. Repertuar świąteczny przyniósł: „Hulla di Bulla” i „Awantura w raju” Arnolda i Bacha, „A Zuzanna nie chce” W. Athertona, jakoteż wracająca na afisz „Maliczewską”. Dyrektor Benda przygotowuje już jako 23-cią w tym sezonie premierę Rittnerowskiego „Głupiego Jakóba”. (A. M.)

NAUKA

Z Tow. Pol. Historycznego. Oddział wileński odbył posiedzenie z odczytem mec. Antoniego Millera pt. „Teatr polski i muzyka na Litwie, jako strażnica kultury narodowej (1745—1865)”.

Polskie Tow. Teologiczne we Lwowie urządziło zebranie z odczytami ks. dr. Radomskiego: „Idea czasu a dogmat niezmienności Boga”, i ks. prof. dr. A. Kławka: „Z najnowszej literatury biblijnej”.

SZKOLNICTWO

Znaczenie historii wychowania dla nauczyciela. Na łamach „Pedagogum” wywiązała się ciekawa polemika na powyższy temat. Dr. Tync, omawiając program francuskich seminarjów nauczycielskich, zaznaczył, iż polskie zakłady kształcenia nauczycieli powinny pójść śladem francuskich i ograniczyć naukę historii wychowania. W odpowiedzi dr. Jan Hulewicz wykazuje głęboką różnicę, jaka zachodzi między Francją a Polską w pojmowaniu roli kultury historycznej i dochodzi do wniosku, że historia wychowania jest pierwszorzędnym środkiem w wytworzeniu kultury pedagogicznej. W zespole nauk pedagogicznych musi też zajmować stanowisko równorzędne z pedagogiką i psychologią pedagogiczną. Odpowiadając na te uwagi, zgadza się dr. Tync na wniosek dr. H. i zaznacza, iż w historii wychowania chciałby widzieć nie rupieciarstwo, lecz wciąż płynący nurt myśli i idei wciąż jeszcze żywotnych i aktualnych. (St. N.)

POLONICA WŁOSKIE

Język polski we Florencji. W bieżącym roku akademickim udało się wreszcie po długich zabiegach rozpocząć kursy języka polskiego w uniwersytecie we Florencji. Prowadzi je z wielkim zapałem i doskonałą metodą wdowa po St. Brzozowskim p. Antonina Brzozowska, posiadająca rozległe doświadczenie pedagogiczne i znajomość lokalnych stosunków (mieszka od wielu lat stale we Florencji). W kursie bierze udział kilkanaście osób nie tylko z pośród młodzieży uniwersyteckiej ale i starszych. Lektorat florencki wzbogaca wydatnie nasz „stan posiadania” we Włoszech. (P.)

LITERATURA

Jeszcze jedna opowieść o Mayerlingu. Pomimo upadku dynastji habsburskiej nie wyszła na jaw cała tajemnica nocy, w której znanego w myśliwskim zamczku Mayerlingu pod Wiedniem zwłoki arcyksięcia następcy tronu Rudolfa i młodzickiej hrabianeczki Vetsery. Ukazały się liczne pamiętniki i wspomnienia z owych czasów, lecz najbardziej poinformowane osoby bądź już nie żyją — a część ich zniknęła zaraz po wypadku — bądź milczą. W rezultacie niewiadomo jak wyglądały przedśmierne chwile tragicznej pary i kto komu zadał śmierć. Według jednych, Rudolf został zabity w sprzeczce, a Vetsera odebrała sobie życie według innych Rudolf zabił siebie i Vetsere, według jeszcze innej wersji ona była zabójczynią i samobójczynią. Natomiast znane są dokładnie preliminarja tej sensacyjnej afery, t. j. miłość Rudolfa do młodzickiej, pięknej dziewczyny, awantury z arcyksiężną Stefanją i z cesarzem, schadzki, intrygi dworskie itd. Zebrał to i normalnym stylem romansów francuskich średniego typu opowiedział C. Anet w książce „Mayerling”, wydanej przez „Rój”, zaczepiając po drodze o stosunki między następcą tronu a dziennikarzami żydowskimi w Wiedniu jak Moritz Szeps o tajemniczą historję eks-arcyksięcia Jana Ortha itp. (Im)

Z działalności TCL. na Śląsku w latach 1921—1932

Zrozumienie potrzeby oświaty, zrozumienie roli Towarzystwa Czytelni Ludowych w podniesieniu ogólnej kultury polskiej w czasach powojennych, najwięcej przejawilo się na prastarej ziemi śląskiej, odwiecznie polskiej. Stąd w latach ostatnich województwo śląskie dzierży prym w rozwoju działalności T. C. L. na ziemiach b. zaboru pruskiego. Przypisać to należy w ogromnej mierze poparciom materialnym społeczeństwa śląskiego, szczególnej opiece władz duchownych i świeckich, współdziałaniu z T. C. L. towarzystw i organizacji pokrewnych, nadmiernemu ukochaniu idei T. C. L. przez wielu, wielu pracowników, niekiedy cichych i nieznanych, którzy swą mrówczą, bezinteresowną pracą, ślęceniem po bibliotekach, niezamordowaną ruchliwością w rozwijaniu różnych imprez i zbiórek — przyczyniali się do ożywienia ruchu w T. C. L. i przysparzali Towarzystwu wielką ilość członków, uszczęplających regularnie nałożone na siebie dobrowolne, niekiedy wcale wysokie składki.

Wykaz

bibliotek i ich działalności od 1 lipca 1921 r. do 30 czerwca 1931 r.

Rok	Bibliotek	Książek	Czytelników	Wypożyczeń
1921/22	149	24.200	5.183	37.852
1922/23	149	39.623	7.833	58.678
1923/24	175	42.224	11.111	84.733
1924/25	188	49.627	11.933	136.144
1925/26	220	58.701	17.947	203.518
1926/27	253	78.034	21.207	261.089
1927/28	285	101.246	25.448	302.267
1928/29	314	117.417	27.282	411.491
1929/30	320	133.018	29.661	471.200
1930/31	325	137.715	30.125	535.055

Ponadto dochodzą liczne zebrania i wiece oświatowe, bardzo często odbywane przy użyciu przezroczy. I tutaj odnośne cyfry wykazują z roku na rok poważną tendencję zwyżkową. — Również w ostatnich latach zaprowadziło T. C. L. na Śląsku publiczne czytelnie gazet. W roku 1931 było już ich ogółem 36 z 179 stołami i 908 krzesłami, w których wypożyczonych było stale ponad 300 rozmaitych dzienników i czasopism. Dzienna frekwencja czytających dochodziła do 1100. Niekóre te czytelnie są zaopatrzone we własne radjoodbiorniki.

Mając na uwadze minioną działalność T. C. L. w ciągu dziesięciolecia, którą w ogólnych zarysach zilustrują dane cyfrowe, przypuszczać należy, że i w obecnym czasie i w przyszłości nie zmniejszy się ofiarność społeczeństwa śląskiego, nie zmniejszy się również wsparcie moralne i materialne władz i instytucji państwowych, czy samorządowych, oraz współdziałanie organizacji i towarzystw. Znajdą się w dalszym ciągu niestrudzeni szermierze idei T. C. L.

Towarzystwo Czytelni Ludowych pragnie odąd szczególnie zainteresować się i zaopiekować tymi najbardziej potrzebującymi, którzy nie mają często dachu nad głową ani chleba codziennego, którzy pozbawieni są pracy, skazani na łup różnych wywrotowców i demagogów komunistycznych, co w serca ich pragną zasiał jad nienawiści i wywołać pożar ogólnego zniszczenia tak dóbr materialnych, moralnych jak i duchowych.

Przez przyjęcie tych najbardziej potrzebujących opieki w swoje świetlice i czytelnie, przez umożliwienie im bezpłatnego korzystania z bibliotek, przez częste wykłady z przezroczy, urządzenie różnych imprez przepojonych i radosnymi momentami, pragnie Towarzystwo Czytelni Ludowych w ten możliwy dla siebie sposób ulżyć ciężkiej ich doli. I tu liczy T. C. L. tembardziej na poparcie ze strony tych, którym dane jest przez drobny choćby grosz dopomóc Towarzystwu do wypełnienia wyżej wyliczonych a tak pożytecznych zadań. B.

16-piętr. hotel w Warszawie

Prócz drapacza chmur, który buduje się w zbiegu ulic Świętokrzyskiej i placu Napoleona, stanąca ma w Warszawie jeszcze jeden 16-piętrowy budynek. Jak słychać, szwajcarskie konsorcjum finansowe zakupiło w Alejach Jerozolimskich w pobliżu nowego dworca centralnego większy plac, na którym zamierza wybudować nowoczesny hotel. Byłby to największy z istniejących tego rodzaju zakładów w Polsce. Część budynku przeznaczona ma być na sklepy i lokale handlowe. Konsorcjum rozporządza podobno kapitałem 10 milionów franków.

Zagadkowa osobistość

Tragiczna śmierć — Testament, jakich mało — Osobliwi spadkobiercy

Wypadki, że człowiek, za życia uchodzący za skrajnego nędzarza, po śmierci okazuje się krociowym bogaczem, nie należą do rzadkości. Jednak fakty ujawnione w związku ze śmiercią niejakiego Henryka Basse, są do tego stopnia niezwykle, że warto je tu przytoczyć.

Otóż w maleńkiej facjacie, w najuboższej dzielnicy miasteczka tyrolskiego Brixen, zmarł przed paru tygodniami 82-letni starzec. Właścicielka mieszkania, pani Rogen, wyraziła przypuszczenie, że jej lokator prawdopodobnie zmarł — śmiercią głodową. Odżywał się on jedynie mlekiem i suchym chlebem, spożywanych w minimalnych ilościach i, zdaniem gospodyni, trudnił się żebractwem.

Tem większe było zdumienie policji, gdy ta, przy przeprowadzanej rewizji w mieszkaniu denata, znalazła dużą walizkę napelnioną złotymi monetami i pierwszorzędnej papierami procentowymi, ogólnej wartości około miliona franków szwajcarskich. Prócz tego znajdował się tam list, z podaniem adresu notariusza, u którego zmarły zdeponował swój testament. Ten ostatni został otworzony i treść jego wywołała jeszcze większą sensację. Testament opiewał jak następuje: „Ja niżej podpisany Henryk Basse, urodzony 1850 roku w Born n/R., niniejszem zapisuję swój cały mój majątek, do użytkowania w sposób, jaki się podoba, narodowi chińskiemu w Azji, względnie jego rządowi, przyczem wyrażam życzenie, aby majątek mój zużyty został do walki z rasą europejską”.

Przed paru dniami u notariusza zjawili się trzej panowie, którzy się wylegitymowali jako: Cziang-Lu-Fu akredytowany minister państwa chińskiego; Czan-You — sekretarz poselstwa chińskiego i signor Januzzi — chiński konsul generalny w Bozen. Panowie ci oświadczyli notariuszo-

wi, że przybyli w charakterze przedstawicieli rządu chińskiego, celem objęcia spadku po Henryku Bassem. Notariuszowi nie pozostało nic innego, jak zadość uczynić żądaniu delegatów, którzy też wkrótce znaleźli się w posiadaniu milionowej fortuny osobliwego testatora. Po złożeniu wspaniałego wieńca na grobie Basse'go, przedstawiciele Państwa Niebieskiego opuścili uroczą miejscinę tyrolską.

Jednak po załatwieniu tej osobliwej sprawy spadkowej, w umyśle notariusza poczęły budzić się wątpliwości co do ważności testamentu Basse'go: była tam przecież klauzula t. zw. „niemoralna” — owo zużycie pieniędzy do walki z rasą europejską — a zastrzeżenia takie, według prawa włoskiego, są niedopuszczalne i testament, na tej zasadzie może być uznany za nieważny. Pozatem 82-letni testator, należący sam do rasy europejskiej, nie był zapewne przy spisywaniu swej ostatniej woli, już w pełni swych władz umysłowych... Biorąc okoliczności te pod uwagę, wykonawca zapisu tajemniczego żebraka, wnosi obecnie skargę przeciw rządowi „Państwa Smoka” o zwrot otrzymanego spadku, zwłaszcza, że udało mu się odszukać dwóch legalnych spadkobierców zmarłego, w osobach jego ciotecznej siostry oraz siostrzeńca, praktykującego jako lekarz w Bonn.

Niewyjaśnionem pozostaje dotąd, w jaki sposób Basse zdobył swój olbrzymi majątek i — kim właściwie był? Z pozostałych listów wynika jedynie, że w dawniejszych czasach prowadził ożywioną korespondencję z wieloma wybitnymi ludźmi na całym świecie. Jego gospodyni opowiada, że lokator codziennie prawie otrzymywał listy i telegramy, które po przeczytaniu natychmiast spalał.

Kim więc był ów dobrowolny nędzarz i jaka była jego tajemnica? Kr.

W stolicy Angli istnieje sympatyczny zwyczaj wybierania przez dzieci królowej wiosny z całym otoczeniem. W tym roku wybraną jest „miśeczka”, Primrose Atkins.

nia podawali coraz to inne nazwiska, ustalono jednakowoż, iż są to: Bytomski, Gącka, W. Sanetra i Jan Sanetra, wszyscy z Markowic na Śląsku.

Śląska straż graniczna zatrzymała również niedawno w Bieruniu Starym zderżający w kierunku Oświęcimia samochód, prowadzony przez szofera Cedzika z Zabrze. W samochodzie tym jechał właściciel tegoż Balder z Gliwic. Zatrzymanymi tłumaczyli się tem, że jadą do lekarza-specjalisty w Zatorze. Po zrewidowaniu auta okazało się, że dach limuzyny miał podwójne pokrycie. Między ściankami znaleziono 120 klg sacharyny, pochodzącej z Niemiec. Samochód oraz sacharynę skonfiskowano. Jadących aresztowano. Poza tem przeprowadza się energiczne śledztwo w Zatorze, celem ustalenia, kto miał być odbiorcą sacharyny.

Cenny zabytek historyczny zagrożony.

(KAP) W Płocku odbyła się pod przewodnictwem J. E. Ks. Arcybiskupa Nowowiejskiego i z udziałem p. wojewody Twardo konferencja w sprawie ratowania zagrożonej zawaleniem się wieży, w której mieści się dzwonnica kościoła katedralnego. Wieża ta została zbudowana około 1360 r przez króla Kazimierza Wielkiego jednocześnie z zamkiem obronnym. Cenny ten zabytek architektoniczny popękał w kilku miejscach i grozi zawaleniem się.

RADJO

Programy radijofoniczne:

Sobota, dnia 2 kwietnia 1932 r.

Poznań (335 m) godz. 11.45 (Warszawa); godz. 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 notowania giełdy pieniężnej; godzina 17.10 audycja młodych talentów; wykonawcy: L. Sawilska (sopran), Wiki Winterfeld (skrzypce); godz. 18.00 (W); godz. 19.20 płyty; godz. 19.35 (W); godz. 21.35 (W); godz. 21.55 (W); godz. 22.10 (W); godz. 22.40 (W); godz. 22.45 sygnał czasu — komunikaty sport i policj.; godz. 23.00 muzyka taneczna z cukierni „Polonia”.

Warszawa (1412 m) g. 11.45 codzienny przegląd prasy polskiej; godz. 12.10 poranek szkolny ze Lwowa; godz. 12.45 muzyka lekka z płyt; godz. 13.35 płyty; godz. 14.45 płyty; godz. 15.15 wiadomości wojskowe; godz. 15.25 „Przegląd wydawnictw periodycznych”; godz. 15.45 giełda pieniężna; godzina 15.50 płyty; g. 16.10 odczyt pt. „Weimar”, wygl. dr. J. Mirski; godz. 16.30 płyty; godz. 17.10 słuchowisko dla dzieci młodszych ze Lwowa; godz. 17.35 koncert dla młodzieży w wyk. ork. P. R., A. Rubinstein; godz. 18.00 nabożeństwo z Ostrej Bramy w Wilnie; godz. 19.00 rozmaitości; godz. 19.20 skrzynka pocztowa rolnicza; godz. 19.35 tr. z Wiednia; koncert poświęcony „wórczości Józefa Haydna”; godz. 21.35 pras. dziennik radiowy; godz. 21.55 „Na widnokręgu”; godzina 22.10 utwory Chopina w wyk. zdobywcy 1-szej nagrody na 2-gim Międzynarodowym Konkursie im. Chopina w Warszawie; godz. 22.40 dodatek pras.; godzina 22.50 wiadomości sportowe; godzina 23.00 muzyka taneczna z kawiarni Georges.

Programy zagraniczne, Huizen (1875 m) 20.40 wieczór kabaretowy, następnie płyty; **Paryż** (1724 m) 21.00 wieczór pieśni, 23.00 płyty; **Koenigswusterhausen** (1635 m) 19.35 transmisja z Wiednia, 20.30 transmisja koncertu i pieśni z Królewca; **Daventry** (1554 m) i **Londyn** (261 m) 22.40 koncert popularny; **Motala** (1438 m) i **Sztokholm** (435 m) 20.45 program mieszany; **Oslo** (1083 m) 22.45 muzyka taneczna; **Lublana** (575 m) 22.15 muzyka lekka; **Budapeszt** (550 m) 20.30 muzyka operetkowa; **Ryga** (524 m) 19.05 wesoly wieczór, następnie muzyka taneczna; **Wiedeń** (516 m) 19.35 transmisja koncertu z filharmonii wiedeńskiej, 21.45 muzyka taneczna; **Praga** (488 m) 19.20 koncert ork.; **Beromuenster** (459 m) 20.00 transmisja koncertu symfonicznego z Bazyli; **Rzym** (441 m) 20.45 transmisja opery; **Bukareszt** (394 m) 19.40 „Manon” op. Massenet; **Londyn** (356 m) i **Daventry** (399 m)

„Baron cygański” J. Straussa; **Lipsk** (259 m) 20.30 wesoly wieczór z Królewca.

Niedziela, dnia 3 kwietnia 1932 r

Poznań (335 m) godz. 10.15 nabożeństwo z katedry pozn.; kazanie wygłosi X. prof. dr. Stanisław Janicki; chór katedr. śpiewa pod dyr. X. dr. Gieburowskiego; godz. 12.00 sygnał czasu; godz. 12.05 odczyt rolniczy p. t. „Kukurydza na paszę zieloną w świetle doświadczeń ostatniego roku (wygl. inż. Stanisław Polowicz); godz. 12.25 odczyt rolniczy pt. czy warto uprawiać kukurydzę na ziarno” (wygl. p. Seweryn Sarjusz - Zaleski); godz. 12.45 wykład dla gospodyń pt. „Hodowla drobiu z ołówkiem w rękę” (wygl. p. Tadeusz Twardowski); godz. 13.05 koncert z płyt; godz. 15.55 (W); godz. 16.20 chór męski kolejowy „Moniuszko” (pod batutą p. Romana Heisinga); godz. 16.40 płyty; godz. 16.55 „Chwilka morska” (kom. org. przez korp. akadem. Gdynia przy WSH); godz. 17.15 (W); godzina 17.30 (W); godzina 17.45 recytacje wesole (wygl. p. Jan Bayer); godz. 18.00 koncert muzyki lekkiej; wykonawcy: Rewelersi „Radja Poznańskiego, Edmund Sienkiewicz (wiolonczela i saksofon); godz. 19.25 płyty; godz. 19.45 (W); godz. 20.15 (W); godz. 21.55 (W); godz. 22.10 utwory skrzypcowe w wyk. p. Witolda Nowackiego; godz. 22.40 sygnał czasu — komunikaty sport i policj.; godz. 23.00 muzyka taneczna z kawiarni „Esplanada”.

Warszawa (1412 m) godz. 9.30 transmisja nabożeństwa z kościoła OO Misjonarzy w Krakowie; godz. 10.45 „O budowie Ołtarza Polskiego w Nazarecie”; godz. 11.00 transmisja z Wiednia — „Msza Nelsona” Haydna pod dyrykcją Klemensa Kraussa w wykonaniu 4 solistów i chóru Opery Państwowej oraz orkiestry kameralnej Filharmoników wiedeńskich; godz. 12.15 tr. poranku symfonicznego z Filharmonii Warszawskiej — wykonawcy: Orkiestra Filharmoniczna pod dyr. Jana Niwińskiego i Rutę Krongoldówną (skrzypce); godz. 14.00 odczyt rolniczy pt. „Wiosenne wędrowniki instruktora po gospodarstwach” — wygl. inż. Wojciech Chmielecki; godz. 14.20 pieśni i tańce ludowe powiatu Pułtuskiego w wykonaniu Stow. Młodz. Polskiej z Wyszewa (chór i kapela wiejska) pod dyr. J. Olszewskiego; godz. 14.40 odczyt rolniczy pt. „Co słychać o czem wiedzieć trzeba” — wygłosi dyr. Szczepan Mędrzecki; godzina 15.00 dalszy ciąg muzyki ludowej; godzina 15.55 program dla dzieci starszych i młodzieży: a) „Co się dzieje w świecie” radioteatrowy w opracowaniu J. Milewskiego, b) pogawędka W. Frenkla pt. „Jak się nakreca i wyświetla film dźwiękowy”; godzina 16.25 „O Związku Pań Domu” — wygl. p. Iza Mandukowa; godz. 16.40 tr. z Muzeum Narodowego; godz. 17.15 „Jak zamieniamy ciepło na pracę” — wygl. inż. Czesław Taracha; godz. 17.30 „Kącik językowy”; godz. 17.45 koncert popołudniowy; wykonawcy: Orkiestra Repr. P. R. pod dyr. Al. Sielskiego; Konstanty Wroczyński (baryton) i prof. L. Urstein (akomp.); godzina 19.25 płyty; godz. 19.45 słuchowisko p. t. „Hala” ze Lwowa; godz. 20.15 koncert popularny — wykonawcy: Orkiestra P. R. pod dyr. Józefa Ozimińskiego, Kazimierz Wilkomirski (wiol.) i Marja Witkomirska (fortepian); godz. 21.55 kwadrans literacki; godzina 22.10 pieśni w wykonaniu Marji Freund (sopran) — akomp. prof. L. Urstein; godz. 22.45 wiadomości sportowe; godz. 23.00 muzyka taneczna.

Programy zagraniczne, Huizen (1875 m) 20.55 koncert ork.; **Paryż** (1724 m) 23.30 muzyka taneczna; **Koenigswusterhausen** 19.00 transmisja koncertu z Berlina; **Motala** (1438 m) i **Sztokholm** (435 m) 21.00 koncert; **Kalundborg** (1153 m) 20.15 muzyka operowa, 21.50 utwory solowe na wiolonczelę i fagot; **Budapeszt** (550 m) 19.30 tr. opery; **Lublana** (574 m) 20.00 transmisja koncertu; **Ryga** (524 m) 20.30 koncert pop.; **Wiedeń** (516 m) 19.30 wieczór pieśni i aryj; **Praga** (488 m) 21.00 muzyka lekka; **Beromuenster** (459 m) 20.20 program mieszany; **Rzym** (441 m) 20.45 koncert; **Bukareszt** (394 m) koncert orkiestry.

Spadek jest — spadkobierców niema

Przed kilku laty zmarł w miasteczku New Jersey, w stanie Ohajjo Am. Póln. właściciel wielkiej fabryki mydła, niejaki Jolyon Catchmarc. Po zmarłym pozostał majątek nawet na amerykańskie stosunki dość znaczny, bo sięgający 13 i pół miliona dolarów. Władze sądowe rozesłały po całych Stanach zawiadomienia o spadku, ale zmarły nie zostawił w Ameryce żadnej, bliższej ani dalszej rodziny. Dopiero szczegółowe poszukiwania w archiwum rodzinnym fabrykanta stwierdziły, że rodzina Catchmarc'ów przywędrowała do Ameryki z Polski i to prawdopodobnie z Poznania. Nie jest wykluczone, że żyją jeszcze dotąd w naszym mieście Kaczmarkowie, którzy mogliby rościć pretensje do udziału w spadku. Szkoda, że wiadomość ta doszła nas tak późno — termin bowiem podjęcia spadku w najbliższym czasie przedawni się, prawa spadkobierców wygasną i cały majątek przejdzie skarb Stanów. Konsulat amerykański w Poznaniu wydał odpowiednio zawiadomienia i przyjmuje jeszcze kilka dni zgłoszenia pretensyj do spadku, (x, a.)

Miłość pod znakiem chińskiego smoka

Anna May Wong o miłości

Kiedy Daleki Wschód stał się terenem krwawej tragedji, wszechpotężna prasa amerykańska wydała rozkaz wydobywania na jaw wszelkich sensacji, dotyczących Chin i Japonji. Wybitne osobistości zlotiej rasy, znajdujące się przypadkowo w Ameryce, oblegane były przez reporterów. Hollywood ogłosiło tydzień Anny May Wong. Niczem „biały tydzień” wyprzedarowały! Uroczą i subtelną artystką, nieporównaną w finezji gry filmowej, zamęczoną była pytaniami, na które zresztą odpowiedzi zgóry były ułożone. Tak więc np. pojawiły się sensacyjne wzmianki o sprowadzeniu przez nią z Chin dzieśięciu pedicurzystów. Każdy z nich miał mieć za jedyne zadanie pieczę nad jedynym paluszkiem jej drobnych nóżek. I szereg innych w tym rodzaju!

— Pytano mnie o wszystko — skarżyła się Anna May Wong. — O moje zapatrywanie na Ligę Narodów. O konflikt chińsko-japoński. O moje ulubione danie. I czy wolę koty sjamskie czy syberyjskie. Kiedyś ze zdumieniem przeczytałam, że w szóstym roku życia zaręczono mnie przemową z mandarynem, który miał guziki z prawdziwych pereł! Taki jest los gwiazd filmowych: nie wolno im mieć przeżyć miłosnych zwyczajnych, banalnych... A przecie te najbanalniejsze dla widza przejścia stanowią oś życia...

— Miłość! — mówi artystka w zamyśleniu. — Objechałam dwa razy świat wokół. Znam miłość pod każdą szerokością geograficzną. I — muszę powiedzieć, że wszystko to razem jest smutne. Miłość amerykańska wydaje mi się niemożliwą i dziecinną zarazem. Broń, którą walczą Amerykanie w miłości, jest dla mnie wstrętą. Z jednakową łatwością

posługują się dla zdobycia kobiety pieniędzmi, autorytetem religij, jak i gwałtem... Falsz i prymitywizm! To budzi conajmniej — niesmak.

— Europejczycy są bardziej wyrafinowani. Oddzielili zdecydowanie miłość od namiętności. Najbardziej kochający maż zdradza tam z czystym sumieniem ukochaną żonę. To bardzo wygodne, ale — niestety — nie podnosi miłości. Dla mnie, urodzonej na Wschodzie, jest to czemś niezrozumiałem.

— I tylko my, ludzie Wschodu, nadajemy miłości znaczenie, jakiego jest godna. Dla nas miłość jest nieodłączna od namiętności, niezależna od płaskich, brzydkich środków, nieprzekupna, wszechpotężna! W obecnej materialistycznej epoce, w roku 1932, codziennie kilkuset Chińczyków zabija się — z miłości. Bo miłość u nas równa się w swej potędze śmierci.

Biedna mała Anna May Wong! Czy siła fatalna miłości Wschodu nie opali skrzydeł złotemu motylowi ekranu?

W każdym razie po tym wywiadzie z pewnością amerykańskie pisma filmowe zamieszczą sensacyjne wykrzykniki: „Garsonki amerykańskie! Uczcie się miłości romantycznej od córki Wschodu!” hn.

Z RÓŻNYCH STRON POLSKI

Kalendarzyk łowiecki na kwiecień

Na podstawie obowiązujących przepisów łowieckich, w kwietniu przypada na terenie całego państwa, oprócz województwa śląskiego, czas ochronny na następującą zwierzynę i ptactwo:

Losie-byki, jelenie-byki, daniële-roga-cze, sarny-kozy, zające-szaraki i bielaki, niedźwiedzie, rysie, borsuki, wiewiórki, cietrzewie-kury (w województwach: wileńskim, białostockim, nowogródzkim, poleskim i wołyńskim), jarzabki, pardwy, hażanty-koguty, kurapatwy, przepiórki, dropie, dzikie gołębie, drozdy, kwiczoły, paszkioty, dzikie indyki-samce, ptaki krukowate i drapieżne z wyjątkiem jarzabki-gołębiarzy, krogulców, wron i srok, oraz dzikie kaczki (samice i młode) i inne ptactwo wodne i błotne.

Z pośród zwierzyny i ptactwa, względem których stosowane są czasy ochronne, w kwietniu wolno polować na: guszcze-koguty, cietrzewie-koguty, słonki, bataljony, dzikie kaczory, dzikie labędzie, dzikie gęsi, oraz dzikie indyki-samce.

Afery przemysłowe na Śląsku

W pobliżu Nowej Wsi pow. rybnickiego dwaj strażnicy śląskiego inspektoratu okręgowego straży granicznej zauważyli 4 mężczyzn, niosących duże paczki. Na wezwanie strażników osobnicy ci rozbiegli się i zająwszy stanowiska ubezpieczone za niesionymi pakunkami, rozpoczęli ostrzeżliwanie strażników z rewolwerów i karabinów. Strażnicy, leżąc w otwartym polu, zaczęli odpowiadać strzałami karabinowymi. Wywiązała się regularna strzelanina, która trwała przeszło dwie godziny. Wreszcie po zranieniu jednego z przemysłowców strażnicy zmusili napastników do poddania się. Przy przemysłowcach, którzy — jak się okazało — byli kurjerami komunistycznymi, znaleziono dwa karabiny niemieckie z nabojami, oraz dwa pistolety niemieckie. W paczkach znajdowało się trzy centnary ulotek komunistycznych. Zatrzymani w czasie przestępstwa-

„Hospodi pomiluj“

(Rzut oka w witrynę kupiecką „do wynajęcia“)

Różnie się dzieje na świecie, lecz czasami bywa nawet i „jeszcze inaczej“. My współcześni tym i tamtym czasem pamiętamy doskonale i w najdrobniejszych szczegółach, jaki niezmordowany trud i wysiłek objawiało kupiectwo poznańskie na odcinku gospodarczym w czasach, gdy wielkie hasła ks. Szamarszewskiego i Wawrzyniaka „enrichissez-vous“ wcielane były z całą konsekwencją w życie ziem zachodnich. Jak to z dnia na dzień teżał front polskiego handlu w zmaganiu się z zalewem niemieckiej ekonomiki. Imponowało nam wówczas, młodym, gdyśmy widzieli te co, raz szerzej umacniające się pozycje polskiego kupiectwa, które, tak wytrwale a tak nieustępliwie przysparzało społeczności wielkopolskiej majątku narodowego. A w podświadomych marzeniach roili się wówczas sny o gospodarczych fundamentach, z tego kupiectwa wyrastających, dla tej Polski zjednoczonej, która przecież po nocy niewoli przyjdzie.

Pomagaliśmy wówczas w tym wysiłku w charakterze niejako „franktirerów“, napiętnując naszych blizkich i znajomych, gdyśmy ich dostrzegli, gdy w pogoni za urojoną taniocścią towaru chykiem wylamywali się spod solidarności „swoją do swego“. Jaki to był zapal, jaki świadomy piękny gest narodowy. Ile płynęło z tego ruchu zgodnego teżyzny i siły. Jakże owoce obite zbierało społeczeństwo z takiej postawy. Jakże strumienie dobytku polskiego spływały do wspólnego zlewiska sprawy narodowej. A ile rozdziło się z ruchu tego wartościowej póinteligencji polskiej, z przyptływającej młodzieży włościańskiej z polskiej wsi do miast, która mnożyła tęgie zastępy polskiego mieszczaństwa, uplastyczniając polskie oblicze miast wielkopolskich i nadając im ten obraz, jakim nie mogły się poszczycić miasta Kongresówki i Galicji. Był to zaiste zadatek cenny dla tych przemian, które nastąpić miały w ustroju Polski z listopadem 1918 roku.

I zdawało się wówczas, że gdy tylko runą tamy niewoli, gdy prysną okowy, pętające swobodę działania, gdy polskie kupiectwo stanie pod osłoną polskiego gospodarczego ustawodawstwa, rozkwit ten, wśród drutów kolczastych tak hujnie wschodzący, weźmie dopiero pod dynamiczny wzwój i wszerg i wgłęb i taką runię umal polską glebę, że staniami się gospodarczą potencją, przed którą sąsiad ze Wschodu i Zachodu czapki uchyli. — Taka nam się sniła, romantycznym pozytywistom, wolna przyszłość gospodarcza ziem zachodnich, a w niej dopatrywaliśmy się niejako przyszłego monsalwatu ekonomicznego zdrowia wolnej Rzplitej.

A tymczasem stało się inaczej. I to boleśnie inaczej. Pierwszy blysk odrzędzonej państwowości wymiolił co prawda resztki niemiecko-żydowskiego handlu. Poznikały pod koroną fasad polskiego renesansu przy Starym Rynku godła niemieckie, poznikały świetne reklamy w stylu „wer bei Petersdorff kauft, spart Geld“, na opuszczonych redutach powiała zwycięska polska bandera kupiecka, lecz mimo to — o dziwo — triumf ten zamiast załogę wzmocnić, utwierdził ją w zdobyczy, przyniósł i odrzędzoną państwowością coś, co zachwiało jej wolę i wytrwałość. W szeregi zwycięskiego pozostających na placu twardego boju szermierzy poznańskiego kupiectwa wstąpiła dezorganizacja, ustrój, z którym jako czemś nieuchwytnym trudno walczyć a który nawet zdefiniować się nieda.

Z rozmów bowiem z poznańskiem kupiectwem odnosi się wrażenie, że czują się jakby załogą pozostawioną w samoobronie na opuszczonym forcie i że nietyłe kryzys czy przesilenie gospodarcze, które nekają cały świat, są przyczyną walną załamywania się siły oporu polskiego handlu na ziemiach zachodnich, ile raczej to, co wieje bezkarnie od Wschodu w grzódki kupieckiej etyki, warzy kwiat polskiego handlu. Cała ta talmud-tora metod kupieckich, podrywająca zdrowy sens i uczciwą kalkulację handlu, przywiana z zakamarków nalewkowskich, ciąży na poznańskiej etyce kupieckiej. Ten handel pokątny po hotelach, dokonywany np. w sezonie przedzimowym tranzakcyj w futrach z piękniemi paniami, którym się zdaje, że kupują taniej, ten handel po mieszkaniach, to polowanie na łatwowieznego nabywcę u wejść do poważnych magazynów różnych zakonspirowanych kupców, przybywających i z żerowisko poznań-

skie z labiryntu warszawskiego ghetta, ta podjazdowa walka wydrwigroszów, którzy konsumentowi świecą w oczy błyszcząca tandetą, ten cały arsenał sposobów i sposobików kuszących krótkowzrocznego nabywcę rzekomem korzystnem kupnem — szerzą handlowy defetyzm, któremu rzetelnie kalkulujące jednostki nie są w możności stawić czoła. Konsument zbalamucony, a kupiec pouważony w zasadach uczciwego handlu — nie mogą flankowani takimi metodami znaleźć się na wspólnej platformie popytu i podaży. Nieuczciwość konkurencji, nierzetelność kredytowa biją taranem w podstawy poznańskiego gospodarstwa, nadwierzając fundamenty zachodnio-europejskich zasad handlowych.

Gmach handlu, uczciwie pojętego, na ziemiach wielkopolskich rysuje się widocznie od dachu do fundamentów, bo rak oszustwa toczy poczyną jego zdrowe komórki. Tandeta fabryczek zatechłych podwówek łódzkich, z ciasnych ponurych warsztatów częstohowskich, z kuźni bluffu kramikarskiego wkrada się z całym niechlujstwem wschodniej niesumienności kupieckiej w szeregi tych, którzy tu na zachodnio-europejskich prawidłach bilansują swe handlowe poczynania.

Jak tu kupiec, rzetelnie prowadzący księgi handlowe i wykazujący swój obrót, może utrzymać się w równym szeregu z tym, który ksiąg nie uznaje, który zapasów swoich towarów nie inventaryzuje, którego składy kryją się po mieszkaniach pod łózkami lub w ciemnych zatajonych piwnicach nieuchwytnie ilościowo i pochodzeniem, niecłone szmuglowane przez zieloną granicę, jakościowo nieskontrolowane.

I czy dziwić się można, że trwoga staje na przyzbach sklepów kupiectwa poznańskiego, że zdarza się, iż rozpacz popycha ich do samobójstwa, skoro nie widzą w samoobronie bezsilni wyjścia z błędnego koła. Zjawisko to jako zastraszające i niosące periculum in mora, jeśli się na nie nie znajdzie skutecznego remedium, nakazuje szeroko mieć oczy otwarte i nakłada na obywateli świadomych zadania obywatelskiego obowiązku wobec narodowego gospodarstwa, żeby nie ulegali pokusie tandetnych ofert, stali twardo na etycznej platformie i nieśli tam uczciwie zarobiony grosz, gdzie uczciwy otrzymać można towar. Etyka zachodnio-polskiego kupiectwa powinna i musi zwyciężyć, jeśli państwo dojrzałe społeczeństwo tak jak dawniej i dziś pojmować będzie swą rolę.

Bo czyż mamy dojść do ostateczności, by kupiec szanujący swój zawód, a niewidzący z impasu wyjścia, szukał wzorem tych kupujących nalewkowskich przybyszów, którym konjunktura w czasach inflacji przekreśliła rachunek śledziowy, ratunku w samobójstwie, lub by wzorem Wschodu dawnych carskich czasów spisał swe bóle na bumadze, uklął na placu Zbawiciela w Warszawie, prośbę składając na ciemieniu, i wznosząc błagalnie ręce, wołał rozpaczą przepojonym głosem: „Hospodi pomiluj... pomiluj... pomiluj“.

Zawołanie przeto naszej dzisiejszej doby niechaj brzmi: Obowiązkiem państwowo świadomego obywatelstwa jest ratować zagrożone uczciwe kupiectwo, a odzewem niechaj będzie: nie kupujemy towarów od pokątnych handlarzy.

Bo upadek polskiego handlu na

ziemiach wielkopolskich — będzie zankiem polskiego oblicza miast wielkopolskich.

ANT. CHOCIESZYŃSKI

SPORT

Przed niedzielnym biegiem

o puchar redakcji „Kurjera Poznańskiego“

Ze względu na ogromne zainteresowanie naszym biegiem spodziewany jest duży napływ publiczności. Organizatorzy dla dogodnienia uruchomili na boisku już od godziny 10 szereg kas. Cenę biletów naznaczono możliwie najprzystępniejszą, gdyż po 30 gr.

Przypominamy raz jeszcze, że dla zawodników jest wejście od Drogi Dębińskiej (druga furtka) i winni się wszyscy zgłosić do badania lekarskiego najpóźniej o godz. 11. Badanie odbędzie się w wielkiej hali na boisku, gdzie urządzono również szatnie.

Pięściarstwo

Międzyklubowe zawody „Warty“ odbędą się w sobotę o godz. 20 w sali ośrodka. Specjalnie ciekawie zapowiada się walka Majchrzyckiego z Rogowskim z „Sokoła“. Wolniakowski II. spotyka się z Wojewodą II. Matuszewski z Wojewodą I. Jarecki (mistrz młodzików) z Maciejewskim. Ogółem walczy 12 par.

Oddział bokserski „Warty“ komunikuje, że treningi odbywają się w poniedziałki od 19 do 20 oraz środy i piątki od godz. 20 do 22.

Najbliższe zawody. Kierownictwo oddziału bokserskiego „Warty“ zakontraktowało na dzień 17 kwietnia drużynę Policyjnego Klubu Sportowego z Katowic z mistrzem Polski wagi półciężkiej Wystrachem na czele. — „IKP“ Łódź zaprosiło na zawody które odbędą się 24 kwietnia w Łodzi pięściarzy „Warty“ Polusa (dla Spodenkiewicza), Sipińskiego (dla Banasika) oraz Arskiego (dla Garnarka). — W dniu 10 b. m. odbędzie się bardzo ciekawy mecz pomiędzy pełnymi drużynami „Warty“ i „HCP“ w sali kina Metropolis.

„Goplanja“ i „CWS“ W niedzielę odbędzie się w Inowrocławiu ciekawy mecz. Na pierwszy plan wybija się walka w wadze średniej między mistrzem Polski Karpińskim a Zielińskim. Startują następujące pary (według kolejności wag, na pierwszym miejscu goście): Wieczorek i Rogowski, Śmiech i Markiecki, Orlicz i Lelewski, Bartosiak i Radomski, Zygmunt i Lewandowski, Karpiński i Zieliński, oraz Hymmer i Józkowiak. Zawody odbędą się w Parku Miejskim o godz. 12.

Polski Związek Bokserski otrzymał od niemieckiego związku zawiadomienie, że Niemcy są gotowe rozegrać rewanżowe spotkanie z Polską na swoim gruncie prawdopodobnie w Dortmundzie. Zawody te odbyłyby się w październiku albo w listopadzie.

Nadeszło zaproszenie od czeskiego związku, proponujące mecz między państwowy w Pradze w pierwszych dniach maja. Zaznaczyć należy, że w ostatnich czasach wskutek pewnych nieporozumień stosunki sportowe z Czechosłowacją w tej dziedzinie sportu zostały przerwane. Obecnie w chwili ponownego ich podjęcia, uderza niemiłe fakt, że związek czeski zwraca się do PZB w... języku niemieckim. Wystawia on sobie dobrowolnie bardzo smutne świadectwo, a sam fakt zasługuje na odpowiednią reakcję, z którą spotka się niewątpliwie u miarodajnych czynników.

Piłka nożna

„Cracovia“ i „Warta“. Pierwsze w tym roku zawody o mistrzostwo ligi rozegra „Warta“ z „Cracovią“, która przyjeżdża do Poznania w najlepszym składzie. Przebieg meczu zapowiada się bardzo interesująco, biorąc pod uwagę zwycięstwo „Cracovii“ w święta wielkanocne nad „Bratislavą“ w stosunku 1:0, z czego wynika, że zespół Cracovii znajduje się już na początku sezonu w dobrej formie. Mecz rozpoczyna się punktualnie o godz. 16 na stadionie miejskim. Przedsprzedaż biletów w sekretarjacie Klubu Aleje Marcinkowskiego 26.

O mistrzostwo kl. B POZPN walczą: jutro w sobotę o godz. 16.30 na boisku „Spar-

ty“ „Unja“ i „Pogoń“; w niedzielę: w Poznaniu: o godz. 11: „Wiktoria“ (Poz) i „Cybina“ w Górczynie; „Polonia“ (Gł) i „Venus“ (Gniezno) w Główniej; „Korona“ i „Jutrznia“ na boisku „Korony“ przy ul. Chociszewskiego; „Pentatlon“ i „Posnania“ w Gołecinie, oraz „Sparta“ II i „Legja“ II na boisku „Sparty“; o godz. 14: „Olimpia“ II i „Stella“ II; o godz. 15: „Czarni“ i „Blask“ oraz „Liga“ i „Warta“ II w Dębcu; na prowincji: o godz. 11: „Ostrowia“ i „RKS“ II w Ostrowie; „Polonia“ II i „Sokół“ Rawicz w Lesznie; o godz. 15: „Ostrowski KS.“ i „Sokół“ II Leszno w Ostrowie; „Wiktoria“ i „Polonia“ (Poz) w Jarocinie; „Concordia“ i „Maraton“ w Mur. Goślinie; o godz. 16: „Unja“ i „HCP“ w Kościanie.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zony:

Paweł Sobkowiak, rencista, 76 l. Genowefa Baranowska 6 m. 26 d. Alojzy Urbanak, samodzielny mistrz blacharski, 52 l. Leon Rembikowski, fryzjer, 28 l. Zofja Henke z d. Nowakówna, 42 l. Sylwester Dobrowolski, dyrektor banku, 64 l. Jan Vogel, restaurator, 76 l. Ziemowit Jarczaszyk 1 r. 2 m. 3 d. Bronisława Lipińska z d. Margolewska, wdowa, 86 l.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: I. I. w intencji, 3 zł; P. Kowalewska, Środa, 5 zł; Majchrzycki, Września, 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 768.15 zł.

Na chleb św. Antoniego: Wicherkiewiczowa, Żnin, zamiast kwiatów na trumnę swej uczennicy śp. Anny Jasielskiej 15 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 134 zł.

Na Tow. „Caritas“: Kazimierz Szuda zamiast wieńca na trumnę śp. wuja Bolesława Erzepki 15 zł; — adwokat Kozłowski zamiast wieńca na trumnę śp. Drobnikowej, 15 zł; — razem 30 zł.

Na ubogich m. Poznania: Majchrzycki, Września, 10 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 180 zł.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— A. A. Śrem. Na mocy rozp. z dn. 12. 9. 1930 (D. U. 64-508) o ulgach podatkowych dla nowowznoszonych budowli, osoby, które wybudują domy mieszkalne, mogą potrącić z ogólnego dochodu, podlegającego podatkowi dochodów, sumy zużyte na budowlę, z wyłączeniem pożyczek, przewidzianych w rozp. z 22. 4. 1927 o rozbudowie miast. Potrącenie to może być uskutecznione jednorazowo lub załężnie od zyczenia płatnika, w ciągu 5 lat, poczynając od roku następnego po ukończeniu budowli. Ułga ta więc Panu w żadnym razie nie przepadnie i może ją Pan zdeklarować odradu. (aK)

— L. T. G. Orzeczenia Sądu Najwyższego są sprzeczne. Orzeczeniem 1061/26 I z 24. 8. 1927 sąd ten stanął na stanowisku, że urlop może się mieścić w okresie wypowiedzenia, późniejszym orzeczeniem, nie ogłoszonym jeszcze, zajął stanowisko przeciwnie. Orzeczenie to zapadło w końcu ub. r. i było ogłoszone w „Kurjerze“. Sady jednak go nie stosują, jak się w międzyczasie okazało. Stąd pozorna sprzeczność w naszych informacjach. (aK)

— M. 100. Nie uzyskała Pani więcej, niż lokator płaci obecnie, a to dzięki temu, iż wykreślono postanowienie o automatycznym przedłużaniu się kontraktu. Swobodna umowa obowiązuje bowiem tylko tak długo, jak obowiązuje kontrakt. Gdy kontrakt przestanie obowiązywać, lokator może mieszkać dalej, gdyż bez ważnego powodu nie można wypowiedzieć, ale czynsz płaci tylko w rozmiarach ustalonych. (aK)

— Obuwnik. Na pytania teoretyczne nie możemy odpowiadać, bo trzeba by na każde napisać osobny artykuł. Prosimy napisać, o co chodzi, a chętnie odpowiemy. Wyrok może zapaść tylko na publicznej rozprawie, po wezwaniu obu stron, a bez wyroku eksmisji nie można przeprowadzić. (aK)

— Poznanianka. Trudno nam radzić, nie wiedząc, w jakim charakterze Pani pracuje, czy w handlu, czy przemysle itd. Umowa ustna jest ważna. Wypowiedzenie trzymiesięczne, powodem natychmiastowego wypowiedzenia może być każde poważniejsze przewinięcie. Do sporów właściwym jest sąd kupiecki dla pracowników handlowych, sąd przemysłowy dla innych. (aK)

— Zwierzyniec 105. W Miejskim Urzędzie Bezpieczeństwa na Wolnicy. Kary takiej nie wciąga się do rejestru kar. (aK)

— Stała czytelniczka W. W. Nie musi się Pani przeprowadzać, o ile Pani nie chce. W każdym razie, o ile chodziłoby o przeprowadzkę do części nowowbudowanej, to niech Pani umówi, że do nowej umowy najmu mają stosować się pod względem czynszu i wypowiedzenia postanowienia ustawy o ochronie lokatorów. (aK)

— P. Mroczkiewicz, Wągrowiec. Orzeczenia takiego nie mogliśmy znaleźć, przypuszczalnie go niema. Zdaniem naszym obowiązek wykupienia świadectwa i placenia podatku od obrotu istnieje w danym wypadku. (aK)

— F. W. Do Najwyższego Trybunału Administracyjnego w Warszawie. Skarga musi być podpisana przez adwokata i należy do niej dołączyć kwit na opłaconą w kasie skarbowej kwotę 30 zł. (aK)

— A. L. Dwa tygodnie. (aK)

Krajowy towar jest najlepszy,

bo

w nim duch i praca polska!

Związek Obrony
Przemysłu Polskiego

POZNAŃ
ulica Rzeczypospolitej 1.

RUCH KOBIECY

pod redakcją: dr. Bożeny Stelmachowskiej.

„Kwestja kobieca“ w twórczości Anny z Bardzkich Karwatowej

Jeżeli przegląda się bogatą spuściznę literacką zmarłej niedawno Anny z Bardzkich Karwatowej i zwróci uwagę na znaczny wpływ, jaki pisma jej wywierały na współczesnych narzuca się silną faktą zagadnienie jaki typ kobiet bohaterki powieści, wzgl. utworów scenicznych stwarzała autorka, tem samym jaki był rodzaj propagandy

Karwatowej w dziedzinie t. zw. „kwestji kobiecej“.

W sprawie tej istnieje specjalna broszurka p. n. „Jakie kobiety-bohaterki daje nam obecny prąd zmysłowy w powieści i w sztuce dramatycznej i wpływ ich na społeczeństwo“. Rzecz ta ujmując zagadnienie od strony negatywnej. Pozytywną jej przeciwwagę stanowią wszystkie powieści i utwory sceniczne autorki. Ażeby lepiej zrozumieć Karwatową trzeba wiedzieć, że cała jej działalność literacka miała podkład socjalny i że dla niej punktem wyjścia była nie przyjemność osobista w wypowiedzaniu się, ale utylitaryzm społeczny. Należy ona do rzędu autorek tendencyjnych w najlepszym słowa tego znaczeniu, a spuściznę jej literacką należy oceniać nie tylko ze stanowiska artystycznego, ale na szerokiej platformie ówczesnych stosunków społecznych, narodowościowych i politycznych. Każda powieść, obrazek sceniczny, czy studjum literackie Karwatowej odzwierciedla wiernie i plastycznie charakter epoki i specjalne warunki w jakich żyło społeczeństwo polskie w ówczesnych Prusach Zachodnich.

Karwatowa posiadała więc wysokie poczucie swojej odpowiedzialności, jako pisarka i z tak pojętych obowiązków wywiązywała się sumiennie.

Oto w jaki sposób pojmowała swoje zadanie: „Tak, jak człowiek każdy ma obowiązki względem Boga, rodziny, społeczeństwa i siebie — i w sercu swoim nosi sędzię swoich uczynków — sumienie — takie same obowiązki ma też każdy autor jako zwykła jednostka; a oprócz tego bierze na siebie brzemień obowiązków jako świecznik, który ma rozjaśniać drogi ciemne, by społeczeństwo nie błądziło po manowcach — jako apostoł zasad chrześcijańskich, by nie wracało się do pogaństwa, jako rozkrzewiciel dobra, by nie szerzył się kult szatana, jako mistrz piękna prawdziwego, które jest kwiatem kultury wyższej zdołującym nasze życie, pełne trudu i cierpienia na ziemi. O tych obowiązkach myśleć przedewszystkiem musi każdy autor, jeżeli ma w sercu swoim sumienie, pamiętając o tem, że książka dziś stała się nietylko potrzebą, ale i potęgą, w społeczeństwie, mogącą to społeczeństwo podnieść i uszlachetnić, albo zatrąć zgnilizną moralną, która je zdeprawuje zupełnie i cofnie do pogaństwa“. („Jakie kobiety... str. 4). — Program ten skreślony w r. 1912 był poniekąd retrospektywny, gdyż działalność swoją pisarską rozpoczęła już Karwatowa około r. 1878. Pozycję bibliograficzną jest kilkadziesiąt, w tem kilka powieści, jeden poemat, trochę wierszy i większość utworów scenicznych przeznaczonych na sceny ludowe.

Dla zagadnienia naszego najbardziej miarodajne są powieści Karwatowej, a więc „O chatę“ (1901), „Dwa żywioły“ (1902), „Bratnie dusze“ (1910). Może specjalnie powieść „Dwa żywioły“ jest w tym względzie najciekawszą, gdyż Karwatowa wznosi się ponad pewien — przyjęty już przez siebie szablon typów kobiecych i wprowadza nieco urozmaicenia do swojej galerji. Wynikło to z specjalnego charakteru tej powieści, mającej za temat przeciwstawienie ziemianstwa i inteligencji polskiej, ziemianstwu i sferom wojskowych niemieckim, żyjącym obok siebie wówczas na Pomorzu. Z tej więc przyczyny Karwatowa skreśliła sylwetki kobiet-Polek i kobiet-Niemek, co umożliwiło jej wydobycie pewnych cech rasowych i narodowych, które ożywiają i czynią bardziej życiowymi i plastycznymi postaci romansu.

Po stronie polskiej mamy więc trzy typy: matronę, dziewczę i dziewczę polskie, wszystkie w pewnym stopniu do siebie podobne, różniące się tylko wiekiem i odmiennym nasileniem poszczególnych cech dodatnich charakteru. Po stronie niemieckiej mamy większą różnorodność typów, gdyż trzy przedstawione tam kobiety: złośliwa pani domu, sentymentalna panienska i ekscentryczna panna nie są w niczem do siebie podobne. Te sześć kobiet stanowi materiał ciekawego studjum, gdyż autorka nakreśliła wyraźnie i ostro ich sylwetki, doskonale namalowała różnice antropologiczne obydwu grup i różnice typów fizycznych poszczególnych kobiet, dalej postawiła każdą od początku w sposób właściwy a następnie konsekwentnie przeprowadziła je poprzez różne perypetje i rozwiązała szczęśliwe i logiczne koleje losu poszczególnych osób. W tej samej powieści mężczyźni mniej dobrze wypracowani, jak właśnie typy kobiece.

Zamiarem i właściwością talentu Karwatowej było to, co zresztą nie jest częstym u autorów — że lepiej i mocniej kreśliła postaci dodatnie, niż ujemne. Miała ona wstręt do zła i przystępowała doń zawsze tylko ze stanowiska moralnego, rzadko od strony artystycznej stąd nieraz poważnym brakiem jej utworów jest niedość wybitne tło, brak cieniowania, brak mocnych kontrastów, które pozwoliłyby silnie wystąpić barwom i światłom. W pewnym stopniu jednakże cecha ta stanowi też oryginalność jej twórczości, gdyż nie mając do dyspozycji czarnego koloru, musiała wydobyc odpowiednio kontury i plastykę postaci ze skali barw jej dostępnych. Przy takim postawieniu kwestji jednakże zdobywała się Karwatowa na ton wysoki i szeroko pojętą tolerancję tak, że książki jej w żadnym wypadku nie uderzają w nutę szowinizmu czy zacietrzewienia, mimo, wszelkich drażliwych tematów społecznych i politycznych, które porusza.

Stąd więc w powieści „Dwa żywioły“ czarny charakter starej Niemki, znajduje swoje, bardzo szlachetne wytłumaczenie w dziedzicznym obłądzeniu, który objawia się w nienawiści do Polaków, a kończy się śmiercią w zakładzie dla obłąkanych. Złośliwość, cynizm, ekscentryczność i różne złe namiętności Elzy znajdują wytłumaczenie w złem wychowaniu, wreszcie trzecia z Niemek Irma, jest swego rodzaju ideałem pod każdym względem, jednakże ideałem rasowo niemieckim, ze względu na sentymentalizm, uległość w stosunku do mężczyzn, pokorę w życiu domowym i bierność. Jest to może jedna z najlepiej oddanych postaci wszystkich książek Karwatowej.

Z kobiet polskich najstarszanniej opracowaną jest panna Smitowska. — Autorka pragnęła uczynić z niej wykładnię cnót kobiet polskich, a udało jej się to o tyle, że podcieniowała umiętnie resztę postaci książki wysuwając Wiesławę na plan pierwszy i obdarzając ją, tą przysłowiową już cechą „polskich dziewcząt“, mianowicie „królewskością“. Karwatowa bardzo zrzęcznie połączyła tu wrażenie wywołane sylwetką zewnętrzną z właściwościami duszy i serca opisywanej kobiety i wydobyla typ bardzo polski i stosunkowo dość plastyczny.

Matrona polska, w osobie matki Wiesławy jest może słabiej namalo-

wana, lecz zato konsekwentnie przeprowadzona do końca. Gaśnie ona jednak przy córce i z matrony zamienia się w kochaną, poczciwą matkę już nie z powieści, ale z dobrego życia. — Najstarsza jest Ofelja, której kontury zamazują się zupełnie, stanowczo na korzyść swej rywalki: Irmy. Różnica rasowa leży w pewnej nieprzystępczości, dyskrecji o opanowaniu Polek, tak bardzo różnym od niemieckiej agresywności, względnie sentymentalizmu.

Kwintesjencję swojego zapatrywania na kwestję kobiecą w literaturze ujęła Karwatowa w wspomnianej powyżej broszurce m. in. w tych słowach:

„A nasze kobiety jakie też typy przedstawiały w tych powieściach

dawnych? Były to istoty poświęcające się, rozumiejące swój obowiązek jako córki i matki, siostry i żony, skromne, pracowite, ciche, niewinne, pełne ufności i wiary w uczciwość ludzką, pełne miłości ku stwórcy i bliźniemu, a największym ich czarem była niewinność, największą ich potęgą wierna miłość, znająca poświęcenie, najsilniejszą i najpewniejszą bronią łagodność i dobroć itp. itp.“ (str. 7).

Spuścizna literacka Anny z Bardzkich Karwatowej zastępuje na staranne i wnikliwe studjum, gdyż przedstawia ogromne bogactwo historyczno-socjalne, daje obraz minionej już epoki i minionych typów w zabarwieniu regionalnym, pomorskim, mało dotąd znanem w reszcie Polski. — s —

Nad mogiłą śp. Heleny Drobnikowej

Coraz to częściej z starego, patriotycznego społeczeństwa miasta Poznania śmierć wyrwa wybitne jednostki. Zaledwie przebrzmiały echa żałobne po zgonie śp. Klary Paczkowskiej, a już znowu stajemy nad trumną innej zasłużonej Polki, całego narodowemu Poznaniowi znanej, cenionej i drogiej.

Zmarła śp. Helena Drobnikowa stanowiła bowiem łącznik między dawnym, historycznym Poznaniem z epoki Libeltów i Małeckich z współczesnym rozkwitem życia patriotycznego w Osobach Męża i Synów Swoich, a zwłaszcza znanego w szerokich kołach, redaktora, Jerzego.

Śp. Helena z Szumanów urodziła się dnia 28 maja r. 1867 jako córka radcy Kazimierza Szumana, prezesa poznańskiej Izby Adwokackiej oraz Izabeli z Thielów, o której urodzie z zachwytem pisze Motta w swoich „Przechadzkach po mieście Poznaniu“. Z domu rodzicielskiego wyniosła wychowanie patriotyczne i głębokie zainteresowanie dla spraw umysłowych i polityczno-społecznych, gdyż Rodzina Jej brała czynny i żywy udział we wszystkich poczynaniach kulturalnych i narodowych ówczesnej inteligencji. Atmosfera ta wysokiego napięcia uczuć i myśli opierała się na dawnych tradycjach; rodzina Szumanów bowiem spokrewniona była ze Stanisławem Staszicem, a z dwóch siostr radcy Kazimierza Szumana jedna była żoną Karola Libelta, a druga doktora Teofila Mateckiego. Stąd też śp. Helena ceniła w ludziach przedewszystkiem charakter, inteligencję oraz patriotyzm. Zalety te odnalazła w Mężu swoim, doktorze Tomaszu Drobniku, który był współtwórcą budzących się prądów politycznych i społecznych na schyłku XIX. stulecia w Poznaniu. Znany szerokiemu ogółowi ze zalet swoich jako lekarz i wybitny chirurg miał oprócz zainteresowań zawodowych głębokie poczucie odpowiedzialności za sprawy narodowe. Już w czasach uniwersyteckich w Wroclawiu rozwijał intensywną działalność w Towarzystwie górnośląskim, a przez życie całe wierny był zasadom swoim, które kierowały umysł jego na Zachód, każyły mu budować łączność całej Polski i przeciwstawić się konsekwentnie politycznemu i kulturalnemu naporowi Niemców.

Śp. Helena była idealną małżonką dla tego człowieka nauki i społecznika. Wychowaniem swoim, wielkimi zaletami umysłu i serca predyspono-

waną była, aby u boku męża odegrać właściwą sobie rolę, cichej, lecz pełnej inteligencji inspiratorki, rozumiejącej wytyczoną pracę szerokie idee i wysiłek twórczy swego towarzysza życia.

Nagła śmierć męża, który zmarł przedwcześnie w dniu imienin swej żony wstrząsnęła do głębi duszą śp. Heleny. Odtąd żyje ona tylko ideą jak najlepszego wychowania dzieci, w myśl zasad: charakter i miłość Polski! Mawiała często: „Niech ja będę łubimem na przyoranie, byleby z tej gleby dzieci moje wyrosły na ludzi, którzy będą umieli i chcieli służyć Polsce“.

Serca nie zamykała jednak i ręk ofiarnych dla rodziny wyłączenie. Przeważnie, gromadziła w domu swoim ubogą dźwiatwę, uczyła religji i języka polskiego.

Nowym, straszliwym ciosem dla niej była śmierć najmłodszego syna, Kazimierza. Zginął on w r. 1920 jako lekarz-podchorąży w czasie inwazji bolszewickiej. Odziedziczył on niezwykłe zdolności lekarskie po ojcu, a pracując z wielkim poświęceniem w szpitalu polowym w Łucku zakaził się tyfusem plamistym i zmarł równocześnie z kolegą swoim doktorem Pawlickim, mając zaledwie lat 22. Tragiczne to przejście nie złamało jednak ducha Matki, choć nadwreżyło zdrowie i stało się przyczyną długiej choroby serca, która przyspieszyła jej śmierć.

Mimo tak strasznych ciosów i mimo stałego osłabienia śp. Helena nie ustawała w działalności rodzinnej, domowej i społecznej. Wysoce obowiązkowa w pracy, niezwykle gościnna, pełna ujmującego wdzięku, nawet dla obcych, nieznanym sobie osobom, z biegiem życia coraz więcej udoskonalała się duchowo, pogłębiając swoje zasady religijne. Była, śp. Helena jedną z współzałożycielek Sodalitji Marjańskiej, przewodnicząc jej przez czas dłuższy, a należąc do zarządu około lat 30-tu. Do organizacji tej wносиła wysokie swoje wartości umysłowe i prawdziwe zrozumienie cnót chrześcijańskich, których przykładem świeciła sama poświęcając się dla wszystkich, zapominając o sobie. Bez obawy, żyła myślą o bliskiej śmierci, do której przygotowana była stale.

Działalność religijną przeplatała czynnościami charytatywnymi jako gorliwa członkini Towarzystwa św. Wincentego a Paulo. Jeszcze na krótko przed śmiercią wydawała obiady biednym dzieciom, udzielała pomocy i dobrych rad.

O śp. Helenie Drobnikowej powiedzieć można, że była Polką, w najszlachetniejszym tego słowa znaczeniu i wierną córką Kościoła.

Na świeżą mogiłę śp. Heleny padać będą długo nietylko łązki najbliższych i kwiaty znajomych, lecz i błogosławieństwa tej rzeszy bezimiennych, którym czyniła dobre. Pozostanie ona wzorem typu matrony polskiej, który wraz z podobnymi do Niej postaciami schodzi do grobu. St.

Z sowieckiego rajy

„Vorwärts“ donosi, że z powodu braku wykwalifikowanych robotników, 100.000 kobiet wyszkolonych zostanie do pracy w przemyśle, 1.500.000 zatrudnionych w kolektywach rolnych a kilka milionów przeznaczonych do przedsiębiorstw wojskowych. K.

**POPIERAJCIE TANIE KUCHNIE
BO ONE KARMIA WSZYSTKICH
GŁODNYCH!**

24-ta Loteria Państwowa

(Nieurzędowa).

W szesnastym dniu ciągnięcia 5 klasy wygrane padły na numery następujące:

Po 10.000 zł, na nr. nr. 4405 126942.

Po 5.000 zł, na nr. nr. 21184 130084.

Po 3.000 zł, na nr. nr. 25733 65128 110095 11951.

Po 2.000 zł, na nr. nr. 851 23459 31459 31780 33248 43004 48465 49011 62062 82707 87626 88323 96139 97131 111224 122031 122659 125775 129954 137264 137924.

Po 1.000 zł, na nr. nr. 3150 6917 17634 18025 20978 29784 44031 45315 45267 50295 57910 75551 75885 81303 82519 90009 98793 98882 98951 100341 100347 104015 112832 126952 132011 159907.

Po 500 zł, na nr. nr. 573 1626 3087 3664 4123 4613 4802 8670 9149 10047 10713 11864 13110 14544 14812 15894 16157 16691 20913 22328 23049 24116 25421 28794 28816 29403 29616 29637 31448 33652 33874 36408 37250 40736 40863 42568 43288 44570 46130 46828 47195 47529 47915 48184 48807 51349 51784 54327 55552 56973 57987 59839 61387 61991 62903 63464 64385 64974 66750 68564 69592 70314 70872 72035 73234 73946 74011 74159 74335 74955 75847 75862 76490 76884 77721 79601 84061 84836 85421 87856 88463 89508 89508 89922 90376 90714 92637 93996 95864 97276 99617 101127 101364 102936 103074 103410 103473 104917 105259 105345 106478 106786 108092 109253 109968 111090 111486 111564 113176 113501 113676 114708 116967 117510 118020 118211 121115 121741 122999 123112 124166 125482 126297 128861 129705 130640 133910 135573 136026 136087 138027 139194 140799 141453 142034 142837 144205 145126 146537 147189 149054 150137 154226 156822 157684 159001 159004 159944.

Po 250 zł, wygrały numery następujące:

30 41 146 69 290 342 58 427 44 554 73 685 728 52 827 33 951 1038 70 217 305 12 23 60 421 49 602 30 48 829 99 908 2011 39 122 24 60 68 221 94 352 410 89 580 609 69 70 710 91 903 84 94 3068 317 96 403 777 96 823 927 39 4015 28 78 181 209 25 51 370 433 73 535 42 95 705 43 826 60 903 63 96 5018 25 156 201 36 391 404 48 70 504 84 613 40 42 96 763 82 908 40 77 85 98 6064 242 74 334 418 24 89 500 60 84 86 614 88 749 915 73 7104 31 282 88 356 71 489 648 69 724 35 74 81 843 96 917 47 54 8064 308 41 84 98 700 15 840 938 91 9090 165 70 285 95 344 599 831 97 10045 86 153 259 61 317 79 90 412 51 532 52 67 614 24 48 57 785 915 21 93 11012 81 140 48 239 312 32 58 440 621 32 64 739 51 54 908 26 56 12118 261 332 92 400 19 73 81 504 636 78 837 934 95 13097 151 291 93 386 460 82 99 574 723 28 802 904 19 98 14017 120 42 202 343 495 577 812 34 88 950 15119 301 491 96 566 83 629 74 737 91 891 961 16121 209 302 23 86 469 77 712 54 800 9 30 78 933 92 17026 176 208 42 93 301 70 412 38 510 47 626 701 13 853 94 900 59 18008 25 154 208 355 524 39 81 611 93 97 875 917 48 55 62 67 19028 32 109 81 83 93 213 85 346 48 93 442 64 554 670 885 925 74 89 96 20125 44 97 249 68 245 541 43 759 70 950 21015 70 101 11 61 252 383 419 54 56 99 525 56 678 83 731 22150 53 57 65 209 45 48 56 390 403 16 565 691 725 33 94 946 58 66 88 23027 84 109 33 42 61 79 360 70 74 460 81 535 58 77 78 600 72 930 53 24096 291 553 60 724 25036 144 269 305 59 62 513 15 90 716 95 809 26 26000 47 108 80 530 50 641 45 823 27123 27 63 75 93 99 285 87 303 835 55 60 28091 113 39 53 223 445 512 54 685 734 890 907 8 53 29086 158 73 200 21 32 55 96 300 38 82 410 74 572 99 608.

30185 411 77 527 74 78 80 700 60 874 95 911 31040 166 76 265 378 465 83 511 617 41 829 36 993 32050 67 315 73 527 647 761 947 33042 49 83 291 317 97 407 602 720 22 42 859 910 43 66 34024 45 237 344 486 517 24 39 58 615 35 748 803 30 985 35041 51 65 94 118 74 82 246 323 69 98 414 52 932 69 36025 88 114 33 37 249 341 468 94 699 713 904 78 37109 99 229 307 10 728 816 50 38029 225 38 72 92 396 449 562 90 605 20 65 69 706 864 88 959 39102 87 274 90 383 89 455 96 568 87 697 99 710 11 66 973 40057 157 396 418 551 57 79 633 740 822 41021 158 342 461 83 565 70 76 615 27 48 53 709 14 85 867 912 14 32 71 42019 203 63 322 451 52 995 43035 129 250 67 508 681 741 61 989 44001 92 195 255 317 473 74 520 91 642 49 933 45156 74 168 478 97 637 761 948 46054 70 168 69 215 22 400 18 36 77 86 572 75 83 683 717 45 51 901 62 47135 260 98 419 539 94 731 43 823 53 914 23 97 48041

172 82 91 272 371 557 625 26 774 76 80 828 47 921 95 49138 520 671 788 853 65 910 41 50325 423 51 617 81 704 32 939 51034 139 298 315 61 64 675 917 56 52001 134 88 207 72 525 38 97 605 84 781 85 86 930 98 52165 509 844 929 70 92 54021 5 0 142 62 68 272 90 327 37 474 81 554 625 797 822 902 55152 75 79 83 206 58 60 427 53 500 2 95 613 94 828 35 57 915 70 80 56032 60 65 72 102 262 65 344 68 475 81 618 709 882 943 62 57078 192 282 369 406 17 29 580 82 672 750 872 948 58022 116 32 306 29 40 99 427 78 629 849 59059 93 106 32 65 205 33 344 45 88 575 619 59 780 840 62 63 80 917.

60048 60 71 74 218 31 344 449 55 63 582 711 939 61019 84 87 98 142 248 60 73 361 433 35 603 4 14 17 95 806 76 907 24 62118 230 71 84 320 63 78 99 516 46 83 629 33 705 38 888 949 68 63037 42 56 161 358 94 425 617 754 77 818 948 64085 240 57 72 95 445 507 67 705 21 31 76 986 65146 51 256 406 75 84 87 95 589 93 656 897 66023 87 119 256 367 438 501 606 761 805 67140 94 210 459 82 564 693 742 76 835 42 57 95 68010 74 139 251 348 66 439 85 546 55 604 88 872 907 69206 319 29 68 444 501 25 37 39 616 64 786 97 807 40 47 75 936 70100 69 79 247 81 320 403 52 91 711 17 74 82 833 905 74102 34 166 62 450 68 524 609 721 845 903 72046 61 74 149 50 487 525 59 98 656 78 769 830 66 76 905 55 73030 40 71 97 101 2 202 25 300 6 11 451 77 572 81 637 729 74286 87 92 324 42 75 521 59 715 64 930 57 75117 20 235 37 303 91 563 611 30 58 96 701 78014 38 48 222 27 308 92 400 28 85 540 601 62 719 78 83 815 70 913 63 77034 216 393 509 55 783 87 831 927 78048 146 54 98 328 409 38 80 89 93 502 65 683 711 893 964 79005 16 64 71 299 528 54 82 793 818 55 83 906 44 80004 247 80 325 30 405 530 677 795 927 81093 105 17 26 229 430 38 636 61 78 772 841 59 905 17 48 82026 47 253 558 85 91 783 89 836 983 83113 85 212 469 559 79 92 655 84 712 845 69 904 51 84105 30 38 47 206 21 49 61 320 53 441 49 61 572 624 57 712 56 932 38 50 85066 264 411 562 725 58 72 88 86026 133 31 208 310 503 39 75 607 85 54 73 87051 75 109 215 67 85 366 88 441 593 602 22 761 890 950 88146 55 89 235 696 751 89020 236 52 345 550 86 88 654 825 42 48.

90098 102 694 709 33 51 79 89 936 91257 88 318 37 447 90 641 59 961 92084 232 349 422 38 538 52 88 602 16 30 61 755 866 902 93104 70 242 61 304 55 471 81 85 655 778 86 804 32 53 968 94015 28 30 57 82 142 90 391 467 600 46 83 93 754 879 913 20 95134 224 355 62 93 421 550 713 32 849 954 96020 84 124 235 444 574 699 711 22 40 891 928 97056 99 142 45 210 23 413 38 68 513 75 97 606 731 840 922 98043 68 303 83 418 556 66 684 76 80 912 23 44 99085 157 209 89 327 29 35 68 430 518 60 682 98 797 815 20 41 76 900 66 100052 70 133 210 359 478 563 847 721 22 64 76 93 814 29 101003 77 129 35 36 296 371 417 18 53 63 629 42 88 759 864 83 941 102044 296 407 36 37 562 671 103040 47 100 12 27 224 85 361 63 403 501 2 35 51 62 83 730 43 835 954 67 104010 138 330 543 55 56 609 70 705 51 95 105001 70 269 333 65 434 571 655 72 931 106041 43 79 83 163 67 83 207 354 71 82 444 564 620 77 706 28 832 81 107043 45 93 265 334 37 49 529 706 24 810 29 30 70 910 25 34 108077 104 221 313 91 606 10 58 96 99 788 869 83 109008 42 57 117 33 37 361 481 759 938 44 85 92 110027 82 139 90 229 37 338 411 33 36 635 759 99 836 956 111053 71 105 92 249 80 330 42 52 431 87 612 861 81 964 84 112140 237 310 11 55 401 536 80 93 96 606 22 40 45 720 32 808 113024 65 76 82 132 76 82 202 8 59 318 56 463 75 80 521 79 863 915 26 71 98 114038 187 258 60 326 38 406 48 63 825 50 115010 157 256 314 415 25 51 58 517 42 691 868 78 908 116103 273 97 619 885 914 25 82 96 117006 40 132 68 320 32 75 436 623 75 867 81 931 118032 120 41 259 94 97 303 82 87 471 85 87 674 839 57 99 912 119094 241 395 482 84 96 645 98 759 94 921 59.

120129 32 48 53 96 207 53 94 403 73 688 804 8 922 34 75 90 121017 64 82 88 93 95 186 439 599 602 40 715 56 919 34 99 122065 129 50 99 271 97 438 559 610 14 750 815 910 123048 169 428 48 53 509 35 58 71 90 601 17 24 96 719 800 12 42 124034 130 375 99 425 87 96 507 63 92 97 620 56 827 911 125146 52 64 65 261 338 67 412 89 93 516 50 682 708 916 126028 57 76 125 232 382 409 34 39 41 51 98 548 64 700 17 19 56 65 86 829 127103 5 28 63 71 214 92 355 87 462 82 515 88 778 872 96 128026 176 99 290 307 412 623 702 30 801 86 129026 34 93 104 42 289 404 581 633 81 758 76 820 42 90 909 83 99 130017 19 42 221 83 86 333 34 90 425 57 507

19 636 60 736 990 131041 170 98 230 61 69 315 51 467 75 511 24 61 623 80 711 85 809 60 64 944 70 80 132048 67 180 228 78 358 403 33 530 629 61 733 868 90 133140 239 491 590 637 85 725 42 80 823 906 73 134118 85 202 35 322 439 597 640 90 96 790 831 41 67 96 986 135080 95 131 72 216 49 95 324 54 66 442 761 848 88 924 56 62 88 136021 64 219 583 87 92 602 713 826 52 964 84 137109 278 307 24 61 89 413 69 550 91 682 739 78 837 947 83 138011 143 93 205 12 23 361 84 89 459 78 548 649 69 78 776 830 32 139258 348 56 57 415 621 93 700 13 16 75 872 820 78 140092 128 29 216 60 79 88 328 447 88 99 511 23 92 657 93 819 35 83 923 79 141176 365 421 26 53 71 660 758 816 80 142007 79 224 93 307 419 36 501 40 606 71 84 742 94 99 836 98 960 143042 46 82 86 306 11 64 427 42 515 78 693 789 825 79 83 144161 252 90 99 394 425 89 559 85 693 703 56 988 145310 437 693 146117 57 88 99 216 461 562 641 46 83 93 834 53 54 908 33 70 72 147040 174 379 490 500 71 691 784 148121 209 72 303 94 439 68 622 81 848 901 5 22 149003 20 48 79 90 169 317 89 476 559 738 882 89 911.

150118 73 77 257 412 15 614 30 73 707 59 840 56 74 75 88 927 63 151052 61 86 106 8 201 56 66 303 414 617 28 30 71 722 832 55 949 152222 576 624 67 869 90 902 34 153068 142 55 213 84 376 451 556 604 42 764 88 910 98 154060 130 35 51 86 234 90 330 549 52 780 96 805 61 155088 92 98 191 297 314 25 32 87 537 674 726 71 98 842 919 69 156080 87 142 94 517 38 74 617 29 78 708 29 83 909 45 157072 73 84 106 420 32 38 708 30 800 12 38 978 158028 93 103 29 319 71 73 77 453 536 60 678 701 52 54 159032 117 37 73 423 92 515 78 653 90 778 83 841 49 88 955.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— **Stow. byłych żołnierzy 86 pułku piechoty.** Zebranie plenarne odbędzie się w piątek 1 bm. o godz. 20 w sali p. Jarockiej, ul. Masztalarska 8.

— **Tow. byłych żołnierzy 14 pułku art. polowej Wlkp.** Walne zebranie odbędzie się w świetlicy pułkowej 14, p. a. 1 przy ul. Solnej dnia 2 bm. o godz. 19. Ze względu na ważność sprawy, uprasza się o liczne przybycie.

— **Koło Absolwentów I Szkoły Wydz. im. Działynskich.** Zebranie plenarne odbędzie się w sobotę 2 bm. o godz. 19,30.

— **Tow. Obywateli Polaków z Obczyzny.** Zebranie odbędzie się w sobotę, dn. 2 bm. o godz. 20 u p. Jarockiej przy ul. Masztalarskiej 8 a.

— **Tow. Maryn. Rezerwy w Poznaniu.** Zebranie odbędzie się 2 bm. o godz. 20 w lokalu p. Szymańskiego przy ul. Droga Dębina.

— **Poznańskie Towarzystwo Cyklistów i Motorzystów.** Plenarne zebranie odbędzie się w sobotę 2 bm. o godz. 19 na sali p. Jarockiej.

— **Klub Atletyczny - Sportowy „Zbyszko”.** Plenarne zebranie odbędzie się w sobotę 2 kwietnia o godz. 20 w lokalu zebrania p. Binertowej przy Moście Chwaliszewskim. — Treningi odbywają się regularnie w wtorki i piątki od godz. 18,30 do godz. 20,30 w sali gimnastycznej gimnazjum im. Bergera, ul. Strzelecka.

— **Tow. b. żołnierzy I Pułku Strzelców Wlkp.** Zwoluje zebranie plenarne na sobotę 2 kwietnia godz. 20 w świetlicy strzelniczej małowalibrowej przy ul. Fr. Ratajczaka nr. 21. — Wszelką korespondencję oraz zmiany adresów członków prosimy skierować do sekretarza Tow. p. Treumanna, ul. Stroma 6.

— **T. S. „Pentation”, Poznań.** Zebranie plenarne odbędzie się w sobotę, dnia 2 kwietnia, o godz. 19,30 w lokalu p. Hejnowicza przy ul. Zwierzynieckiej, naroznik Przechyńcy. Przybycie wszystkich członków konieczne.

— **Zw. Zaw. Automobilistów Ziemi Zachodnich, filja Poznań.** Zwoluje miesięczne zebranie w sobotę, dnia 2 kwietnia rb. o godz. 20 w sali posiedzeń p. Jaszka, dawniej Kasperkowej, przy ulicy Kraszewskiego 16.

— **Koło Absolwentek i Absolwentów IV. Szkoły Wydz.** Zebranie plenarne odbędzie się 2 bm o godz. 20 w szkole.

— **Związek Chrześc. Kupców Podróżujących i Przedstawicieli Handlowych.** Zebranie miesięczne odbędzie się w so-

botę 2 bm. o godz. 19,30 w lokalu p. Jarockiej, ul. Masztalarska 8

— **Poznański Yacht Klub** urządzi dn. 2 bm. o godz. 20 w lokalu „Boulevard”, plac Nowomiejski 5, zabawę wiosenną.

— **Tow. Powstańców i Wojaków Poznań - Dębiec.** Zebranie plenarne odbędzie się w sobotę 2 bm. o godz. 19 w lokalu druha Grzesiaka przy ul. Wspólnej 15. Strzelanie o najlepszego strzelca towarzystwa na rok 1932 odbędzie się w niedzielę 3 bm. o godz. 9 w strzelnicy broni małowalibrowej, ul. Fr. Ratajczaka.

— **Sekcja Szklarska przy Zjednoczeniu Pracowników Rzemieślniczych Rz. P.** Zebranie odbędzie się w sobotę 2 bm. o godz. 19 w sali 20 Domu Rzemieślniczego przy ul. Waly Zygmunta Starego 9.

— **Tow. Przemysłowców św. Łazarz** wzywa wszystkich członków do gremjalnego udziału w obchodzie jubileuszowym Tow. Gimnast. „Sokół” św. Łazarz. — Zbiórka w niedzielę 3 bm. o godz. 8,15.

Dnia 31 marca 1932 r. zmarła, po długich i ciężkich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najukochańsza żona, nasza najtroskliwsza matka, kuzynka, teściowa i babka, ś. p.

Ida Marja z Błociszewskich Tadeuszowa Kamińska

przeżywszy lat 78. Pogrzeb odbędzie się w Rakoniewicach w niedzielę, dnia 3 kwietnia r. b., o godz. 5 po południu.

Rakoniewice, Gdynia, Krotoszyn, Poznań.

Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

W głębokim smutku pogrążona
rodzina.

Nabożeństwo żałobne odprawi się w poniedziałek, 4 b. m., o godzinie 8 w kościele parafjalnym.

zw 14053

Dziś rano zasnął w Bogu po krótkich i ciężkich cierpieniach, w 62 roku życia, mój kochany mąż, nasz dobry ojciec, dziadek, brat, szwagier i wuj, ś. p.

Paweł Siegmund

mistrz rzeźnicki

o czem donoszą

w ciężkim smutku pogrążeni
Olga Siegmund z domu Meyer.
Herbert Siegmund,
Karol Reschke z żoną Erną
z domu Siegmund i 3 wnuczków.

zw 14 041

Poznań, 31 marca 1932. — Wielkie Garbary 21.

Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, 3 kwietnia, o godz. 4 po poł., z kaplicy cmentarza na Szelągach. Osobnych zawiadomień nie wysyła się.

W dniu 31 marca b. r., o godz. 14.15, zasnął w Bogu, po długich i ciężkich, cierpliwie znoszonych cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., mój najdroższy mąż, nasz najtroskliwszy ojciec, zięć, teść, brat, szwagier i wuj, ś. p.

Bronisław Kozłowicz

właściciel Zakładu Ogrodniczego

w 60 roku życia. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 3 kwietnia b. r., o godz. 15.30, z domu żałoby przy ul. Witkowskiej 7.

W nieutulonym żalu
żona, dzieci i rodzina.

Września, Poznań, Nekla, Kostrzyn, Bnin.

zw 14 067

Wózki dla dzieci
Łóżka metalowe
Leżanki
Szafy białe, stoliki
Ramy sprężynowe
Materace

wyścielane
dla dorosłych zł 19
dla dzieci zł 10

Walkowski
Strzelecka 32.

zw 14 042

Publiczne podziękowanie składam

panu Doktorowi Glabiszowi
i p. Dr. Mikołajewskiemu

Fredry 1 za wykonaną operację, troskliwą opiekę i anielską cierpliwość dla pacjentów.

zw 14 046

Sadowska.

W dobroci niezrównane

3 mieszanki czekoladek

1/2 kg. za 6,-
1/2 kg. za 7,-
1/2 kg. za 8,-

w firmie
**WALERJA
PATYK**

Aleje Marcinkowskiego 6 i przy ul. 27 Grudnia 3.
Pw 11 919-13.67

Zawiadomienie!

Jutro, w sobotę, dnia 2 kwietnia r. b.

o godzinie 8-mej wieczorem nastąpi otwarcie
najwytworniejszego i najmodniejszego lokalu
pod firmą

„TABARIN”

(dawniej „Carlton“)

Poznań, Plac Wolności 17. — Tel. 19-05

Występy artystyczne sił krajowych i zagr. połączone z Dancingiem.
W każdą niedzielę i święta „Five o'clock Tea“
od godziny 5-tej do 7,30 po południu z całym programem!
Znakomita orkiestra jazzbandowa pod dyrekcją W. Roszkowskiego.

Wyborowa kuchnia! — Ceny umiarkowane!

Prosząc o łaskawe poparcie, kreślimy

z poważaniem

Gospodarz.

zw 14037

Poszukuję zaraz

1 konfeksjonera
1 wykrawacza

W. Konklewicz

Mech. Fabryka Odzieży
Męskiej.

Poznań, Stary Rynek 8
rw 5 120

Oprawy księzek
wszelkiego rodzaju
Introligatornia
T. A. w Toruniu
ul. św. Katarzyny 4.

Leśniczówkę

10 mórg ziemi nad szosą Srem—
Poznań 4 km od Mosiny zaraz
sprzedam. Cena podług ugody.
Zgłoszenia przyjmuje Zarząd Leś-
ny Bogulin zd 42 210

Z dniem 2 kwietnia b. r. otwieramy przy
ul. Piekary Nr. 1

Specjalny

SKŁAD FARB

oraz wszelkich artykułów malarskich

Prowadzić będziemy materiały pierwszej jakości
poprzednio fachowo wypróbowane po cenach konkurencyjnych.

Dla osób nietachowych przyrządzamy farby gotowe do użycia, udzielając zarazem rad i wskazówek fachowych.

Polecamy się uwadze Szan. Klienteli i prosimy przy zapotrzebowaniach z całym zaufaniem zwrócić się do naszej firmy. Pw 11 917-54,255

„CARMIN”

Centr. Hurt. Materj. Malarskich
Spdz. z o. o.

Poznań, ul. Piekary nr. 1.

Z powodu zakupu obszernej ilości budulca

jestem w stanie, belki i kantówki według listy pomiarowej jak również łaty, szalówki, deski budowlane oraz wszelki inny materiał tarty, dostarczyć po bardzo dostępnych cenach.

Tartak M. Perkiewicz, Ludwikowo,
p. Mosina.

Pw 11 918-13.66

Ratunek dla skórno-chorych!

Krem na skórę „HEILWUNDER” patent gdański Nr 1919. Niezwykła kosmetyka do pielęgnacji skóry skutkuje z powodu swoich właściwości w rozpaczyliwych wypadkach wszystkich rodzajów, nawet liszajki ropnych ranach u nóg egzemie przyszczech, wyrzutach wszelkiego rodzaju czerwoności twarzy i nosa, odmrożeniach itd. Przy zamówieniach uprasza się o cel użyteczności. Świetne oznaki. Jeżeli bez skutku, zwróć pieniądze. Cena 8.60 zł. Wysyłka za zaliczką. Przy wysyłce sumy zgóry bez portorjum. nw 9 052

hem Kosm. Laboratorium „KLOSSIN” Gdansk 2. Bundegeasse 43.

Niebywała Sensacja w „MOULIN ROUGE”

Od 1-go kwietnia r. b.

Redukcja cen na całej linii

naprzykład wieczorem przy pełnym programie i dancingu

kawa — herbata — piwo
tylko 1,— złp

Początek o godzinie 9 wieczorem.

Codziennie od 5—7,30 po poł.

„FIVE O CLOCK TEA”

kawa — herbata — piwo tylko 70 groszy

Pw 11 912-13.62

WIROWKI
MASZYNY-NACZYNI
PRZYBORY
MLECZARSKIE
PRZYBORY WODOWLANE
WYLEGARNIE-WYCHOWALNE
„BUCKEYE”

DOSTARCZA
NA DOGODNYCH WARUNKACH

ALLIANCE

POZNAŃ SW. MARCINA 39

POSZUKUJEMY ZASTĘPCÓW I SPRZEDAWCÓW
we wszystkich miejscowościach.
dłw 3 196

Dla Rolników! Okazja!

Do wydzierżawienia natychmiast majątek 820 mórg w powiecie wyrzyskim, pierwszorzędne warunki co do gleby, budynków, kolei. Poważni reflektanci z wykluczeniem pośredników, posiadający kapitał 40—50 000 zł. zgłoszą się pisemnie pod adresem: **Kryszewska, Piekary 6, II p., m. 5.** zw 14 008

Niniejszem podaję do łaskawej wiadomości, iż
z dniem 2 kwietnia 1932

otwieram

przy ul. Aleje Marcinkowskiego 21

KWIACIARNIĘ

pod firmą

„Wiosna”

i uprzejmie proszę o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa.

zw 14049

Emilja Langutówna.

Przymrozki

zniszczyły oziminy

Saletra Wapniowa

urатуje Wasze pola,

gdyż działa szybko i skutecznie, jest jedynym nawozem azotowym, który zawiera wapno w formie idealnie rozpuszczalnej.

Pw 11 137-13.60

2
szafy, szylonierka, obrazy używane sprzedam. - Swedrowski, dam Adres Oredownik Wielkie Garbary 53. ad 43 459 polski ad 43 899

Parcelę

1004 mtr. Poznań. Rataje sprzedam. - Swedrowski, dam Adres Oredownik Wielkie Garbary 53. ad 43 459 polski ad 43 899

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:
1-linowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (na przykład: n 2395, z 21205, d 1811 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Za beccen sprzedaż sezonowa

tylko w Składzie Fabrycznym Władysława Trojanowskiego. — Wielkie Garbary 36 obok Wielkiej Pończochy jedwabne 1.25; Bemberga 2.25; strzałka 2.75; złoty Bemberg 3.25; rekawiczki skórkowe 3.25; kremowe 1.25; kombinacje jedwabne 2.20; pantalon 3.90; jedwabne 1.50; koszula sportowa 3.25; smokingowa 4.50; kremlowa 6.50; macco 1.75; z gorszem 2.40; kalesony macco 1.30; paski skórkowe 0.55; skarpetki 0.25; jedwabne 0.75. Pw 11 914-54.249

16. — para ślubnych obrączek i droższe. Zamówienia pocztą. Własna pracownia — Chwałkowski, św. Marcina 40. zdw 43 575

Leżanka okazynie jak nowa 35. Romana Szymańskiego 7. pracownia tapicerska. zdw 43 246

Maszyna krawiecka Singer 150. Szyperka 3. m. 3. zdw 43 264

Sypialnie sprzedaje najkorzystniej Stolarnia Rybaki 15. nw 8 857/8

„Centrala mebli” Swarzędz naprzeciw poczty, poleca meble po cenach niskich. Wielki wybór. Pw 11 251/2-30.35/2

Wózek dziecięcy tania sprzedam. M. Focha 177 III p. m. 31. zdw 43 688

Gramofon walizkowy okazynie sprzedam Kościelna 2 m. 7. zdw 2 848

Motor 1 P. S. 380 volt prąd zmienny tania do sprzedania. Przemysłowa 24/5. zdw 42 493

Skład cukierków, kawy, sprzedam. — Oferty Kurjer Poznański zdw 42 517

Urządzenie lekarskie z powodu śmierci lekarza praktyka okazynie sprzedam kompletne urządzenie gabinetowe z przyborami i narzędziami wchodzącymi w zakres położnictwa za 4 000 zł Oferty Kurjer Poznański zdw 43 086

Blüthnera fortepian koncertowy jak nowy tania sprzedam. Ratajczaka 11 a. IV. wejście mieszkanie 74. zdw 40 417

Puszczyczkowo 4 morgi ziemi z domkiem, ogrodem itd na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 606

Torebki damskie 0.95; 1.—; 1.50; 3.—; 4.50; Bagdad 13.75; Parasole 3.90; 4.50; 5.50; 7.— Ceny o 50% obniżone! W. Czysty Szkolna 11 Plac Wolności 5. Pracownia własna. Pw 11 784-12.90

Singera damska, 80 sprzedawca Warsztat Mechaniczny, Kraszewskiego 5. zdw 43 710/11

Skład kolonialny - delikatesowy, dobrze zaprowadzony, w najlepszym położeniu rynku. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 689

Dobermana rasowego, czujnego sprzedam — Kramarska 21. skład 3. zdw 43 494

Gramofon szafkowy tania. Słowackiego 48. II. prawo. jw 2 849

Krzesała mniejsze, regal. G. Wilda 26. m. 3. zdw 43 602

Łóżeczko dziecięce tania. Focha 32. m. 8. zdw 43 751

Skład kolonialny, 2 pokoje kuchnia z powodu wyjazdu sprzedam. Śniadeckich 1. zdw 43 568

Samochód półciężarowy sprzedam Półwiejska 3. Telefon 58 27. zdw 43 601

Mój szef powiedział że o ile będziecie potrzebowali wyprawy: to jest Porcelane — Serwisowe słowo — kawy — Noże, widelce, łyżki. Prezenty ślubne — Prezenty róż. — to idzie tylko wprost do Hurtowni Porcelany, Wroniecka 24, tam kupuje się korzystnie i najtaniej. zdw 43 691

Motocykl jak nowy okazynie do nabycia. Wielka 19. m. 11. zdw 433 629

Kajak — Adres Kurjer Poznański zdw 43 368

Wózek dziecięcy, sportowy, nowoczesny sprzedam. Wielkie Garbary 16. mieszkanie 9. zdw 43 621

Wózek czterokołowy tania sprzedam. Kaczmarek Komandoria 13. — mieszkanie 52. zdw 43 619

Sprzedam ca. 20 par rogów od rogaczy, kilka par jelenich. Oferty Kurjer Poznański nw 9503

4,90 koszula smokingowa, nocna 2.50; kalesony 1.50; reformy damskie 1.25; kombinacje 2.80; pończochy oryginalne Bemberga 2.10, 2.50; złoty Bemberg 3.50; macco 0.65; skarpety 0.15; 0.25; 0.35 tylko Wielkie Garbary 10 Jamont z ul. Wodnej na prawo. zdw 43 570

Skład nabiału względnie tylko urządzenie bardzo tania. Informacje: Wielka 6. m. 11. zdw 43 587

Kanarka sprzedam, cena 4.—. Jugarowicz, Niegolewskich 10 a. zdw 43 463

Kanape sprzedam. Adres skład zabawek, Bukowska 11. zdw 43 478

Sprzedam szafę do rzeczy, łóżeczko dziecięce. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 43 471

Tania sprzedaż pończoch Bemberga 3.—; 3.75; 4.50; 5.— zł Olbrzymi asortyment kolorów tylko w specjalnym magazynie pończoch A. Szymański, Poznań, św. Marcina nr 1, przy Placu św. Krzyżskim. Pw 11 610/12-11.81/82

Młyn wodny, przemiatu 150 ctr. na dobie, do tego 120 móg pszennej ziemi, dom 9 pokoi, światło elektryczne — sprzedam za cenę 130 000 zł lub zamienie na kamienicę, hipoteki pozostaje 35 000 zł. Sowiński, Poznań św. Marcina 22. Telefon 18 97. zdw 43 588

Dwupiętrowa kamienica na przedmieściu Poznania 2 składy, procentuje się do 80 000 — sprzedam, Oferty Kurjer Poznański rw 5115

Maszyna Singera wpuszczana, 5 szuflad za gotówkę. Szewska 19. m. 5. rw 5114

Powielacz „Gestetner” jak nowy tania sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 682

Salon fryzjerski pierwszorzędnie urządzone wedl. najnowszych wymagań, sprzedam zaraz za 5 000. „Salon de Club”. Bydgoszcz, Pomorska, nar. Zduny. zdw 43 363

Ważne dla Rolników Frezarka motorowa (traktor) Siemens 30 PS., która pracowała 20 móg na pokazach, jak nowa. Frezarka ta zastępuje cały szereg robotników koni — plug i brona; daje odrazu ziemie przelobną do zasiewu. Maszynę tę zastosować można do napędu różnych maszyn, bardzo korzystnie sprzeda S Jagodziński, Poznań, ul. Dąbrowskiego 33. zdw 43 350

Dla znawców Koszaka stadnina Motorta reprodukcja wiedeńska, wyzperane gustowne ramy, sprzedam za 90 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 400

Lekarskie szafy sprzedam, Stolarnia, plac Bernardyński 2. zdw 43 429

Parcele pod budowę. Adres Kurjer Poznański zdw 43 454

Sypialnie debowe kompletne 350, jadalnie 445 kuchnie 108, Fabryka Mebli, Rynek Śródecki telefon 19-59. zdw 39 938

Nowości w materiałach mekskich, na ubrania i płaszcze najprzedniejsze wyroby krajowe równające się zupełnie jakościowo jak i deseniowo wyrobom angielskim poleca nas sezon wiosenno - letni, po cenach najniższych. — W. Zlotogórski Poznań, ul. Wroniecka 24 I Hurt. i detal. zdw 43 121

Sprzedam bardzo tania trzy wozy robocze, pięć plugów Ventzkiego, sieczkarnie do parowego zapędu siewnik „Saksonia”. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 302

Skład mieszkaniem ruchliwej ulicy tania sprzedam. Dzierżawa niska. Adres wskazuje Kurjer Poznański zdw 43 499

Kolczyki 20 brylantów, ciska 4 karaty, okazynie tania. „Occasion”. Aleje Marcinkowskiego 23. zdw 42 886

Dom z mleczarnią w mieście, w rynku jest korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 311

Radjoprzet i aparaty nowe za beccen sprzedam Bytner Dąbrowskiego 79 zdpw 43 303

Torebki damskie 0.95; 1.—; 1.50; 3.—; 4.50; Bagdad 13.75; Parasole 3.90; 4.50; 5.50; 7.— Ceny o 50 procent obniżone! W. Czysty Szkolna 11. Plac Wolności 5. Pracownia własna. Pw 11 787-12.115

Sprzedam emaljonowaną wannę łazienkową, węglowy piec łazienkowy, piecyk gazowy żyrandol elektr. (lampa wisząca) Ul. Półpląskich 10 mieszkanie 6. zdw 43 344

Kartoteki nowoczesna sprzedam, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 340

Szafy dwie białe, jak nowe z lustrem sprzedam tania. Górna Wilda 31. mieszkanie 4. zdw 43 385

Wirowkę jak nowa 300 litrów, niżej pół ceny sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 339

Gabinet męski, elegancki z klubami w skórce Dąbrowski 1/2. mieszkanie 24 Wilda. zdw 43 453

Skład kolonialny magiel, 2 pokoje kuchnia, zaprowadzony sprzedam. — Adres Kurjer Pozn. zdw 43 298

Sprzedam dwa piernaty, wachlarz biały ze strusich piór piękny okaz, damski zegarek złoty. Towarowa 21 a mieszkanie 21 od 2-7. zdw 3 326

Skład kolonialny z mieszkaniem dobrze uruchomiony. Chwałszewo 7/8. zdw 43 451

Krawaty ostatniej nowości za beccen sprzedaje Ceglowski, ul. Pocztowa. nw 9 345

Kapelusze modne najtaniej sprzedaje Ceglowski, Pocztowa. nw 9 344

Koszule na miarę wykonuje, materiały własne. Ceglowski, Pocztowa 5. nw 9 343

Nie kupuj mebli zanim zwiedzisz Centralę mebli Swarzędz gdyż tam najniższe ceny. Pw 11 280/1-45.68/70

Gospodarstwo przy Poznaniu, 65 móg ziemi pszennej dom czteropokojowy, zabudowania maszynowe, inwentarza kompletne, cena 27 000, wpłaty 12 000. Rutkowski, Mickiewicza 28. zdw 43 491

Salonik antyczny sprzedam bardzo tania z powodu wyjazdu. Wierzbiciele 33. m. 9. zdw 43 488

2,25 Bemberga pończochy oryginalne z prawdziwym szewkiem. Strzałka 2.75 złoty Bemberg 3.45. Rekawiczki skórkowe 3.50, kożłowe nowość 5.25, kremowe 1.25, eleganckie mankietka 1.85. Kombinacje jedwabne 2.90, Pantalon 0.90, jedwabne 1.50, Bielizna białą jedwabną, kolnierzyki, paski, kryształki. Biżuteria, Parasole, Torebki. Najciekawsze nowości największy wybór, najtaniej. Tylko Warszawskim Składzie Fabrycznym Jadviga Podbielska, Wielkie Garbary 40 naprzeciw Wodnej. zdw 43 559

Skład z dwoma oknami większy, punkt dobry, w pobliżu St. Rynku sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 495

Pianino okazynie sprzedam. Wierzbiciele 6 mieszkanie 6. zdw 43 639

Skład cukierków 750x450 z pokojem tania. Dzierżawa 120. Adres Kurjer Poznański zdw 43 653

Sprzedam okazynie całkowite urządzenie do wyrobu wód owocowych i mineralnych. Niefachowcom pomoc w urządzeniu oraz objaśnienia. Wiadomość Fredry 3, mieszkanie 4. zdw 43 649

Platforma 25-30 ctr. oraz ręczne wózki dwu i czterokołowe korzystnie do nabycia. Gen Umińskiego 15. Wilda. zdw 43 641

2 pianina krótki czas używane z gwarancją sprzedam tania W. Jähne, fabryka fortepianów, Gwarna 10. zdw 43 251

Lisy srebrne piękne prawdziwe, kanadyjskie, w różnych cenach, oraz inne lisy syberyjskie, bardzo korzystnie tylko w Pierwszorzędnej Warszawskiej Pracowni Futur, W. Pawelka, Ratajczaka 14. zdw 43 740

Folwark 450 móg pszenno-żytni, dworek sześciopokojowy, zabudowania, inwentarza odpowiednio 65 000. — wpłaty 40 000 Informacja Górny, plac Nowowiejski 10 a. zdw 43 725

Portepian światowej marki (czarny) króciutki, modny styl, do nabycia. Niebawala okazja. Szwajcarska 12 mieszkanie 5. dw 3 198

Gospodarstwo 45 móg, blisko Poznania korzystnie sprzedam Rutkowski, Grobla 29. zdw 43 035

Wille 6 pokojowa komfortowa. Sołacz, cała wolna sprzedam 42 000, wpłaty 35 000, Maciejewski Dąbrowskiego telefon 62 66. zdw 43 692

60 móg prywatne ziemia buraczana zabudowanie pierwszorzędne, inwentarza kompletne, cena 25 000, wpłaty 15 000. Wały Królowej Jadwigi 2, mieszkanie 2. zdw 43 609

Tartak parowy dobrze urządzone w ruchu w powiatowym mieście, okolica bogata w lasy korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 43 705

Pianino czarne, krzyżowe, sprzedam. Połpińskich 12 m. 20. zdw 42 599

„Antyki” meble używane sprzedaje kupuje Wielkie Garbary 59. Pw 11 894-54.233

Dywan kilimowy 3x4. Wierzbiciele 13. 3. zdw 43 757

Lisów wybór. Wierzbiciele 13 — 3. zdw 43 756

Motocykl w bardzo dobrym stanie, tachometr 350 cm, ekonomiczny, 650 zł natychmiast sprzedam, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 750

5 KUPNA

Wannę z piecykiem kupię, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 41 191

Powóz kryty karate kupię, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 41 190

Kupię lub wydzierżawię do 20 móg ziemi przy wpłacie 2-3 tysięcy. — Pośrednicy wykluczeni, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 347

Skład fryzjerski mieszkaniem kupię, Oferty cena do Kurjera Pozn. zdw 43 346

Poszukuję gospodarstwa rolnego w pobliżu Poznania przy wpłacie 8 000 zł wprost od właściciela. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 388

Kupię skład kolonialny lub cukierenkę, Kedziora, Wielkie Garbary 5, u pani Sramoskiej. zdw 43 387

Kapielowy piec, wannę dobrym stanie, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 383

Magiel w dobrym stanie kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 317

Kupię dom i kilka móg gruntu blisko Poznania za gotówkę. Kuźnickiewicz Ruchocinek, Mielżyń. zdw 43 314

Sypialnie debowa w dobrym stanie kupię, Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 358

Bujak używany w dobrym stanie kupię, Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 411

Samochód limuzynę dobrym stanie kupię, Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 403

Pianino okazynie kupię, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 455

Krzesała kanapkę wiedeńską niewyszcianą kupię, Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 480

Dom wpłaty do 45 000 Oferty Kurjer Poznański zdw 43 565

Parcele kupię, G. Wilda 71, fotograf. zdw 43 564

Do lodów wózek oraz maszynę kupię zaraz z podaniem ceny do Kurjera Poznańskiego zdw 43 353/6

Piekarni dzierżawy, kupna lub dom nadający się na piekarnię. Jarszczak, Poznań, Strzałowa 7. zdw 43 610

Drut parkanowy 100 mtr. okazynie kupię, Cenę podać. Oferty Kurjer Poznański rw 5123

6 KAMIENICE

Sprzedam korzystnie moja dwupiętrowa kamienica położona w Poniecu powiat gostyński, w której mieści się duży skład z dwoma oknami wystawowymi wraz z 3 mieszkaniami za ca. 27 000, przy wpłacie 15 000. Oferty pisemne do Kurjera Poznańskiego zdw 43 321

Kupię nowa wille czyszowa lub mniejsza kamienica przy wpłacie do 50 tysięcy z hipoteką amortyzacyjną Agencji wykluczeni. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 477

Kamienica w pobliżu Starego Rynku ze składami, Cena 140 000. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 551

Kamienica trzypiętrowa dochód roczny 11 500, cena 100 000 złotych, wpłaty 50 000, amortyzacja 25 000. — Rutkowski, Mickiewicza 28. zdw 43 439

Kamienica komfortowa przy ruchliwej ulicy Poznania, dochód ustawowy 14 500, cena 110 000 wpłaty 55 000 pozatem wille innych poleca „Krakus”, Pocztowa 30. zdw 43 500

Kamienica w Kościance, dochód 3 000 rocznie główny punkt miasta nadaje się na każdy interes, podwórze, składnice wpłaty 13 000 sprzedam natychmiast tania. Oferty Kurjer Poznański nw 9 602

Kamienica nowa dochód 12 200, cena 85 000, wpłaty 40 000, Małecki, Poznań, Rybaki 20 a. zdw 43 644

Kamienica centrum Poznania rentująca 37 lokatorów, cena 85 tysięcy wpłaty 40 tysięcy Oferty Kurjer Poznański zdw 43 651

Dom dochód 13 000 cena 105 000, wpłaty 60 000, reszta amortyzacja — Jaskiewicz, Fredry 6. zdw 43 715

7 PIENIADZ

10 000 pożyczki I. hipoteki poszukuję zaraz. Pośrednicy wykluczeni. — Oferty Kurjer Pozn zdw 43 338

25 000 potrzebne do przedsiębiorstwa handlowego. Wspóln. lub pożyczka. Pośrednicy wykluczeni, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 337

100 % murowane zarobisz lokując gotówkę na parcelach budowlanych, położonych w planie przewidzianym do zabudowy miasta Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 331

6 000 zł na 20 parcel budowlanych przy obrębie miasta Poznania poszukuję. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 330

Parcele przy tramwaju, zaplace Nstem hipotecnym, Oferty Kurjer Poznański zdw 43 426

5 000 kto pożyczyc otrzyma mieszkanie Jeżyce, Adres Kurjer Poznański zdw 43 408

Hipoteki kupuje realności poznańskich natychmiast platne damno Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 164/5

Pożyczę 5 000 zł na hipotekę gospodarstwa wiejskiego. Znaczek 50 gr na odpowiedź dołączyc Zgłoszenia Oredownik zdw 41 181

7 000 zł na I. hipotekę domu w Poznaniu poszukuje, Pokrywka, Kowalska 5. zdw 43 380/1

Za pożyczkę 1 500-2 000 zł dam pewną gwarancję i stałe zatrudnienie. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 723

8 DO WYNAJĘCIA

Za tania komorne 6 pokojowe mieszkanie od zaraz do wynajęcia. Kinder, Kraszewskiego 11. zdw 42 127

Mieszkanie trzypokojowe, obszerne kompletne komfort Placu Wolności okazynie odda: „Biuro Agrarne” Plac Wolności 9. zdw 41 729

Ośmiopokojowe komfortowe mieszkanie I. piętrowy ul. Słowackiego (strona słoneczna) wprost od gospodarza od 1. IV 32. do wynajęcia. Zgłoszenia K. Loga, Słowackiego 18. telefon 6689. Pw 11 789-13.1

Cztery pokoje kuchnia łazienka słoneczna, zdrowo położone (przy Zakładzie Dżakoniak) zaraz wolne, Oferty Kurjer Pozn. zdpw 43 404

Pokój kuchnia, czynsz na kwartał, Łazarz, czteropokojowe, komfortowe, czynsz 70 zł korzystnie odstąpi „Pawilon”. Marsz Focha 15. zdw 43 530

7 pokojowe mieszkanie III. piętrowe, przy ul. Matejki 51, mieszkanie 8. wprost od gospodarza, Informacje Mickiewicza 19, mieszkanie 9. zdw 43 315

Mieszkanie pokój i kuchnie odstąpi za zgodą gospodarza. Bukowska 43. mieszkanie 42 zdw 43 3

2-3 pokojowe ewtl. używanie kuchni poszukuje. Cena, warunki, Kurjer Poznański zdw 43 668

Dwupokojowego kuchnia poszukuje od gospodarza bezdzielne małżeństwo na poważnej posadzie. Dzierżawa zgóry. Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 714

Mieszkania 4 pokoje komfort poszukuje poważny reflektant. Zgłoszenia Kurjer Poznański rw 5112

Inwalida wojenny poszukuje mieszkania pokój kuchnia okolica Jeżyc, Solaćca dzierżawa pewna. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 713

Mieszkania 2-4 pokojowego nie wyżej II. piętra śródmieściu poszukuje. Dzierżawa zgóry Oferty Kurjer Poznański zdw 43 652

Mieszkania 4-3 pokojowego dzierżawa zgóry Zgłoszenia Młyńska 9. I. prawo. telefon 27-28. zdw 43 473

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Pokój na dwa z kuchnią. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 460

Zamienie 3 frontowe pokoje, kuchnie I. p. na I pokój kuchnie, front Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 523

11 POKOJE UMEBL.

2 pokoje dla 1 i 2 osób blisko dworca i poczty zaraz wolne. Ul Gasiorowskich 10 drugie piętro lewo. zdw 42 193

Pokój umeblowany, niekrepujący zaraz. Sołacka 9, Klunyk. zdw 42 619

Duży słoneczny pokój Matejki 1 I. zdw 42 194

Gratis wygodny swobodny pokój umeblowany za pożyczkę. Oferty Kurjer Poznański zdw 42 797

Tanio pokoje umeblowane piękne słoneczne czyste przy ogródkach frontowe na pierwszym piętrze ul. Zielona 3 m. 6 dla pana. zdw 42 801

Pokoik urzędniczy urzędnicze wynajme Półwiejska 24 m. 12. zdw 42 964

Pokoik Józefa 9 mieszkanie 9. zdw 43 094

Pokoik Śniadeckich 9 m. 10. zdw 42 589

Pokój zaraz. Poczta 27 mieszkanie 5 zdw 43 335

Próżny samotnym wskaże Kurjer Poznański zdw 43 333

Klatka komfort. Orzeszkowej 16, górny dzwonek. zdw 43 396

Pokój jedno- lub dwuosobowy. Długa 4. mieszkanie 10. Pw 11 911-13.40

Pokój Focha 49 mieszka. 7. zdw 43 300

Umeblowany Półwiejska 6 m. 8. zdw 43 374

Pokój z utrzymaniem. bez. 1 lub 2 panom. Nowa 7 mieszkanie 12. zdw 43 357

2 pokoje umeblowane. frontowe. elektryczność. razem lub oddzielnie utrzymaniem lub bez. — Wielkie Garbary 8 mieszka. 8. zdw 43 351

Pokój pani. Drużbackiej 7. mieszka. 8. zdw 43 423

Panienkom Staszica 9 mieszkanie 4. godz. 6. zdw 43 421

Pokój osobnym wejściem. Samoliński. Mostowa 3, mieszka. 9. zdw 43 412

Pokój dobrze umeblowany. elektryczność centralne. łazienka. niekrepujący 1 lub 2 osoby utrzymaniem lub bez zaraz. Wały Zygmunt Augusta 10 mieszka. 17. parter. zdw 43 452

Frontowy ładny. Plac Nowomiejski 6a mieszka. 23. zdw 43 445

Pokój umeblowany wynajme Św. Marcin 47. mieszkanie 10. zdw 43 401

Frontowy elektryczność. utrzymanie zaraz. Dąbrowskiego 24 mieszkanie 9. zdw 43 467

Dwuosobowy słoneczny tanio. Bedyński Różana 21. I. zdw 43 472

Spokojny dwuosobowy. Matejki 45 mieszka. 4. zdw 42 669

Niekrepujący słoneczny. dobrze umeblowany wynajme 1 lub 2 panom. Śniadeckich 30 mieszka. 6. zdw 43 436

Pokój umeblowany panu wynajme. — Niegolewskich 1. mieszka. 11. zdw 43 534

Pokój wspólny. Ogrodowa 5. m. 9. zdw 43 536

Niekrepujący frontowy. inteligentnemu panu. Kantaka 1. II. piętro m. 8. zdw 43 538

Pokój wspólny paniom. Szulc. Poczta 12. zdw 43 542

Dwuosobowy Poznańska 26. m. 9. zdw 43 541

Pokój Żupańskiego 10. m. 6. zdw 43 545

Pokój panu. Półwiejska 29 m. 8. zdw 43 544

Umeblowany Adama Jeszka 2. m. 14. zdw 43 543

Pokój z osobnym wejściem. Wodna 8. mieszkanie 13. zdw 43 548

2 pokoje umeblowane wspólnie lub osobno zaraz. Chwaliszewo 70. mieszkanie 9. Sypniewska. zdw 43 553

Pokój panu wynajme zaraz. Rybak 16. m. 19. zdw 43 555

Pokój Sew. Mielżyńskiego 22. w podw. wchód III. m. 21. zdw 43 574

Panienki na pokój 15 zł. Plac Świętokrzyski 2. m. 10. zdw 43 573

Niekrepujący elektryczność. słoneczny. Wały Jana III. 11. mieszkanie 4. zdw 43 571

Pokój wynajme Wybickiego 3. m. 15 Wilda. zdw 43 569

Pokój frontowy 1-2 panów. Dąbrowskiego 41. drogeria. zdw 43 567

Grunwaldzka 13 III piętro. lewo: elegancko umeblowany. zdw 43 566

Niekrepujący zaraz. Grobla 9. m. 13. zdw 43 563

Mickiewicza 11. III. prawo. obiady zaraz. zdw 43 561

Dwuosobowy i pokoik. elektryka. Śniadeckich 18. II. p. lewo. zdw 43 482

Skromny dwóm panom. paniom. Św. Marcin 41. m. 12. zdw 43 484

Słoneczny panu tanio. Szyperka 1. 17. zdw 43 487

Czysty umeblowany samotnej osoby. — Małeckiego 26. II. zdw 43 483

Pokój wolny. Św. Marcin 27. III. lewo. zdw 43 490

Dwuosobowy pokoik solidnej młodzieży. Świobokrzyński 3. mieszkanie 12. zdw 43 496

Dwuosobowy utrzymaniem. bez zaraz. Św. Marcin 5. m. 11. zdw 43 498

Pokój umeblowany wynajme. Kreta 23. mieszkanie 4. zdw 43 597

Elegancki wynajme panom. Podgórna 13. m. 10. zdw 43 598

Pokój G. Wilda 26 m. 8. zdw 43 603

50.— dwuosobowy. elektryczność. Jeżycka 45. m. 6. przy Mickiewicza zdw 43 611

2 pokoje łączne. słoneczne. używaniem kuchni. Łazienka zaraz. Adres Kurjer Pozn. zdw 43 613

Mniejszy ładny większy elegancko umeblowany elektryczność. łazienka. utrzymaniem bez. Grobla 6. m. 9. zdw 43 665

Skromny Mostowa 15. m. 9. zdw 43 666

Słoneczny balkonowy. pianino. elektryczn. Focha 39 mieszkanie 7. zdw 43 670

Dobrze umeblowany. u samotnej pani. Piekary 8 a. m. 24. zdw 43 677

Frontowy dwóm panom. Łakowa 13. m. 5. zdw 43 671

Dwuosobowy zaraz. Poznańska 58. m. 4. zdw 43 673

Pokój frontowy duży. Rzeczypospolitej 8. mieszkanie 11. zdw 43 674

Jeden- lub dwuosobowy z utrzymaniem lub bez. Małeckiego 13. m. 3. zdw 43 676

Pokój Św. Józefa 6. parter. prawo. zdw 43 690

Tani ładny panu zaraz. Szamarzewskiego 34 mieszka. 27. zdw 43 502

Czysty Małeckiego 10. m. 4. zdw 43 503

Dwie osoby lub małżeństwo. Władczak. Matejki 6. zdw 43 505

Ładny pokój. pokoik małżeństwa bezdzielnemu panom. elektryczność. Jeżycka 43. parter. prawo. zdw 43 508

Małżeństwo lub 2 panienkom pokój z używaniem kuchni. Kozia 15. m. 6. zdw 43 510

Pokój frontowy. osobny panu. Wroniecka 16. II. lewo. zdw 43 512

Dwuosobowy blisko dworca. Marszałka Focha 27. front II. Sypniewska. zdw 43 511

Pokój zaraz. Piekary 8. m. 8. zdw 43 513

Pokoik słoneczny wynajme. Grobla 6. I. m. 15. zdw 43 516

Słowackiego 35. m. 12 dwa pokoje balkon. I. m. 15. zdw 43 517

Dwuosobowy Piekary 5. m. 8. zdw 43 515

Dwuosobowy Plac Nowomiejski 10 b. m. 5. zdw 43 523

Pokój panu. elektryczność. Wszystkich Świętych 5. m. 7. zdw 43 524

Pokój małżeństwu. Małeckiego 5. m. 6. zdw 43 525

Dąbrowskiego 24. m. 5. pokój umeblowany. zdw 43 531

Jasna 12 I lewo. frontowy. niekrepujący utrzymaniem panu. zdw 43 632

Pokój jedno — dwuosobowy ewentl. obiady Śniadeckich 35. m. 10. zdw 43 631

Frontowy elektryczność. balkon blisko zamku wynajme. Św. Marcin 39. m. 10. zdw 43 630

1-3 łączne. front. balkon. fortepian kuchnie Małeckiego 26. m. 4. zdw 43 625

Pokój zaraz. Wielkie Garbary 44. m. 3. zdw 43 623

Dąbrowskiego 36. m. 17. czysty spokojny panom. panom. zdw 43 622

Frontowy utrzymaniem bez u samotnej. — Mostowa 5 a. II. prawo. zdw 43 618

Śliczny pokój. Ogrodowa 4 parter. zdw 43 590

Osobnym wejściem Mickiewicza 1. m. 4. zdw 43 581

Pokój umeblowany. 2 osobowy. elektr. Wrocławska 30 m. 21. zdw 43 582

Pokój wynajme. Składowa 12 II. dom boczny. prawo. zdw 43 583

Wolna stacja z utrzymaniem i małym wynagrodzeniem u samotnego pana zaraz. Zgłoszenia wieczorem 7-9 ul. Traugutta 30 u Kulski. zdw 43 594

Pokój panom. małżeństwu. używaniem kuchni. Strzelecka 20. m. 12. zdw 43 712

Pokój frontowy. słoneczny jeden lub dwuosobowy zaraz Kreta 22. m. 8. rw 5121

Pokoik niekrepujący. Matejki 6. m. 14. jw 2847

Dwuosobowy używaniem kuchni. Przecznicza 2 Warchlewski. zdw 43 681

Pokój wynajme. Św. Marcin 64. III. front. zdw 43 685

Niekrepujący W. Garbary 46. m. 7. zdw 43 686

Pokoik pościela samotnej 30. drugi próżny 40. zaraz małżeństwu. Focha 96. m. 17. Krukowski. zdw 43 724

Z klatki schodowej. frontowy zaraz. — Wodna 8. mieszkanie 11. zdw 43 720

Śródmieście pokój Strzelecka 31. m. 28. zdw 43 708

Dwuosobowy słoneczny balkonem. frontowy zaraz ewentualnie małżeństwu Plac Działowy 4. mieszka. 7. zdw 43 815

Gabinet elegancki. Kreta 7. mieszkanie 3. zdw 43 694

Niekrepujący balkonem także używaniem kuchni. Kreta 23. m. 9. zdw 43 636

Pokój bez pościeli. Kwiatowa 7. mieszka. nie 10. zdw 43 635

Pokój klatki Grobla 19. mieszkanie 8. zdw 43 637

Pokój utrzymaniem bez. Słowackiego 29 wejście Asnyka II piętro. zdw 43 638

Niekrepujący jedno-dwuosobowy. Wielkie Garbary 8. mieszkanie 15. zdw 43 640

Pokój całodziennym zdrowem. obfitem utrzymaniem wolny. Zabłocka. Marcinkowskiego 1. zdw 43 642

Umeblowany Kraszewskiego 9 II. lewo. zdw 43 643

Dwuosobowy Wrocławska 3. m. 5. zdw 43 656

Przyjeźdnemu inteligentowi z klatki niekrepującej. Ratajczaka 33. mieszkanie 3. zdw 43 744

Pokój z pianinem. Jeżycka 43. mieszka. 7. zdw 43 743

Pokój wynajme. Wierzbicice 14. mieszka. nie 17. zdw 43 733

Utrzymaniem częściowo intel. 1-3. pianino. Półwiejska 2 III. prawo. zdw 43 731

Inteligentom Kwiatowa 9 parter. prawo. zdw 43 729

Śródmieście niekrepujący. elegancki. frontowy z fortepianem. elektryczność zaraz. Strzelecka 6. mieszkanie 7. zdw 43 727

Wspólny Staszica 25 mieszka. 6. zdw 43 659

Pokoik Śniadeckich 9. mieszkanie 8. zdw 43 661

Pokój czysty niekrepujący jedno-dwuosobowy. Wielkie Garbary 50. front mieszkanie 10. zdw 43 690

Niekrepujący Kreta 6. mieszkanie 8. zdw 43 695

Biały pokój inteligentnej paniace — Ratajczaka 19 mieszkanie 11. zdw 43 557

Centrum dwa jedno osobowy. elektryczność utrzymaniem. Szkoła 11 mieszkanie 8. zdw 43 748

Pokoje umeblowane dla jednej lub dwóch osób od zaraz. Św. Wojciech 26. mieszkanie 37. zdw 43 747

12 SZUKA POKOJU

Pan na posadzie poszukuje pokoju czystego niedrogo w centrum od 15 4. Zgłoszenia z podaniem ceny warunków do Kurjera Poznańskiego zdw 43 386

Pokoju umeblowanego na biuro poszukuje okolica Marcin. Fredry. Gwar. na. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 415

Pokoju dobrze umeblowanego. telefon młody kupiec. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 493

Poszukuję pokoju umeblowanego w śródmieściu z oddzielnym wejściem. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 633

Próżnego pokoju albo kuchni na pracownię (laboratorium) elektryczność. Cena do Kurjera Poznańskiego zdw 43 698

Pokój frontowy. duży lub 2 małych. elektryczność. centrum na pracownię krawiecka zaraz. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 752

13 LOKALE

Garaż przy ul. Matejki 47 do wynajęcia od 1 maja. Zgłoszenia na miejscu u stróżki domu. Pw 11 903-13.45

Lokale porostauracyjne frontowe parterowe od gospodarza. Wroniecka 6/8 do wynajęcia. Wiadomość portjer. zdw 43 149

Składu z ubikacją w kolecy placu Św. Krzyńskiego Św. Marcina. Podgórna. Szkolnej. poszukuje fabryka celem założenia detalicznej sprzedaży. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 483

Ubikacje warsztatowe. suche parter. elektryczność zaraz wolne. Zgłoszenia Kanałowa 13. m. 2. rw 5124

Poszukujemy 2 pokój lub 1 dużego z telefonem umeblowanych lub bez mebli na biuro w śródmieściu. nie wyżej I. piętra Oferty Kurjer Poznański zdw 43 754

Lokal restauracyjny wynajme gospodarz. Wodna 1. zdw 43 688

Piwnica sucha. dla instalatora lub składnicy. do wynajęcia. Wodna 20. I. piętro. zdw 43 550

14 DZIERŻAWY

Garaze murowane od zł 20.— miesięcznie postój doba zł 2.—. Garaże Polonia Drużbackiej 2 przy Parku Wilsona. zdw 40 774

Dzierżawy 1 400 mórg objęcie 40 000; 700 mórg objęcie 30 000; 300 mórg objęcie 15 000 Jaskiewicz. Poznań. Fredry 6. zdw 42 103

16 OSOBISTE

Za długiego mego syna Bogdana nie odpowiadam. Stanisław Paikert. zdw 43 721

Zosiu dzisiaj spotkam się milej taniej kawiarce Półwiejska 17. Tadek. zdw 43 678

21 ZGUBY

Książkę wojskowa na nazwisko Stanisław Kuźniak z Turowa zgubiłem i unieważniam. zdw 43 391

Unieważniam zgubiona książeczka egzaminacyjna w zawodzie elektrotechnicznym nr. 75/30 Kazimierz Strzelewicz Poznań Górna Włoda 113. zdw 43 306

Uczciwego znalazcę teckich kolo pawilonu. wewnątrz legitymacja państw. klucze. proszę zwrót za wynagrodzeniem 25 zł Dyrekcja Wapniarni Miasteczko. Al. Marcinkowskiego 13. pokój 12. zdw 43 460

22 ROZMAITE

Bilansista wykonuje prace buchalteryjne. bilanse lekcji buchalterii i sprawy podatkowe. Oferty Derfert. Zielona 6. zdw 42 148

Obiady kresowe smaczne. Kantaka 3/9. III. brama. prawo. zdw 42 959

Mereżki hafty maszynowe. ręczne. szybko i starannie. — Towarowa 21 a. Hafty. zdw 43 305

Witold Leworski Obrazy i oprawa tylko Wrocławska 36 największy wybór najniższe ceny. Pw 11 785-12.03

Dla lekarza pracownicego (kawalera) świetna egzystencja. Miasteczko 2 000 mieszka. — obszerna. bogata okolice. praktyka kasowa wkrótce przewidziana. Znajomość języka niemieckiego pożądana. Mieszkanie willa. ogród zazerwowane Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 43 439

Leżanki kanapy. garnitury wykonuje nowo przerabiam stare dobrze tania. Kreta 23. Banaś. zdw 43 539/40

Inteligentna za pokój i częściowe utrzymanie zajmie się zyciem. Oferty Kurjer Poznański zdw 43 600

Chopczyk 6 tygodniowy na własne do oddania. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 43 672

Mistrzynie wykonuje płaszczki. kostiumy. suknie. tania. elegancko. Przybyłówna. Romana Szymańskiego 9. I. zdw 43 521

Kostjomy płaszczki wykonuje pierwszorzędnie krawiec Ślachciak. — Strzelecka 7. II. piętro. zdw 43 533

Chiromantka wschodnia. sławy światowej — wróży. — Strzelecka 25. m. 8. zdw 43 687

Korale tylko specjalny skład Stary Rynek 16 koło Ratusza. Koronowski. zdw 43 664

Fryzjerka poszukuje miesiecznych pań. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 43 759

24 NAUKA

Kursy stenografji. pisanie na maszynie rozpoczynam 5 kwietnia. Kantaka 1. II. piętro. zdw 40 415

Kto przystępuje do matury i reczy zgłoszenia. Specjalność łacina cena Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 42 842

Francuskiego wyższego. angielskiego. włoskiego udziela tania osoba wykształcona Strzelecka 31. podwórze — wprost II prawo. zdw 42 836

Stenografji korespondencji księgowości. maszyny wyczymy 3 miesiącach. Wyczonych polecamy na posady Postep Plac Sapieżyński 2 a. zdw 42 869/70

Szkoła Tańca Antoszewskiego Zielona 3. Pw 11 973-13.64

Student U. P. rutynowany korepetytor. udziela lekcji z zakresu gimnazjum łacina. francuski. niemiecki. Tania. także na wieś. Oferty pod 43 766 do Kurjera Poznańskiego.

Nowy kurs tańców nowoczesnych

rozpoczynam 4 kwietnia. Ceny niższe

Biurowa - maszynistka
płciwota poszukuje odpowiedniej
posady. Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdw 43 336

Pielęgniarski
masażysta z kursem przyrodolec-
nictwa, inteligentny, bardzo dobre
świadectwa, poszukuje posady.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 43 322

Dziewczyna
z porządnego domu szuka posady
do dzieci lub posługi. Oferty Kur-
jer Poznański zdw 43 392

Panienci
z prowincji cośkolwiek z szyciem,
znające także język niemiecki,
poszukują posady w lepszym do-
mu. Oferty Kurjer Poznański
zdw 43 390

Dziewczyna
z prowincji poszukuje posady bez
gotowania. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 384

Poszukuje
posady w charakterze ucznia zbo-
żowego, względnie zegarmistrza.
Mam ukończoną szkołę wydzialo-
wa. Łaskawe oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 377

Dla
dziewczyny wyjątkowo uczciwej,
religijnej córki gospodarza, z
roczną praktyką w dworze, po-
szukuje posady do 2 osób. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 318

Inteligentna
panienka lat 20 poszukuje posady
do jednej osoby. Oferty Kur-
jer Poznański zdw 43 297

Agronom
dyplomowany lat 32, szuka posady
od 1 lipca lub 1 października.
Referencje pierwszorzędne. Zgło-
szenia Kurjer Pozn., zdw 43 295

Młodsza
dziewczyna poszukuje jakiegokol-
wiek posady. Dobre świadectwa.
Oferty Kurjer Pozn., zdw 43 378

Kucharka - gospodyni
samodzielna z dobrymi świadec-
twami szuka posady w lepszym
domu, gdzie pokojowa. Zgłosze-
nia Kurjer Poznański zdw 43 399

Korespondentka
stenotypistka
młoda, energiczna, studja, per-
fekt polski, francuski niemiecki,
angielski 3-letnia praktyka bio-
rowa, szuka posady sekretarki,
nauczycielki, towarzyski. Miej-
scowość obojętna. Oferty Kurjer
Poznański zdw 43 352

TEATRY

Teatr Polski: Dziś — „Spra-
wa honorowa”.
Sobota, 2. 4 godz. 16. — „Ka-
pitan z Köpenicku”.
Godz. 20 — „Sprawa hono-
rowa”.
Niedziela, 3. 4. — Godz. 15:
„Hiszpańska mucha”.
Godz. 20: „Sprawa hono-
rowa”.
Poniedziałek, 4. 4. — „Ro-
meo i Julja”.

Teatr Nowy: Dziś — „Żywa
maska”. Występ gościnny
Junoszy-Stepowskiego.
Sobota, 2. 4. — „Żywa ma-
ska”. Występ gościnny Ju-
noszy-Stepowskiego.
Niedziela, 3. 4. Godz. 3.30 po-
pol. — „Osma żona Sinobro-
dego”. Występ Junoszy-Ste-
powskiego.
Godz. 8 wiecz. — „Żywa ma-
ska”. Występ gościnny Ju-
noszy-Stepowskiego.

Teatr Wielki: Dziś — „Kró-
lowa Kina”, premjera. Wy-
stęp W. Bratkiewicza.
Sobota, 2. 4. — „Królowa
Kina”.
Niedziela, 3. 4. — O godzi-
nie 3 po pol. „Rozwódka”.
Ceny niższe.
O godz. 8 wiecz. „Królowa
Kina”. Ceny miejsc od 0,50
do 4,50.

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Czarujący chłopiec”.
Aurora: „Banda Czarnego Bil-
la” i „Trzej wykołajeńcy”.
Colossem: I. „Al Capone, bō-
hater podziemi”. II. „Pod
czarną banderą”.
Corso: „Maciste Imperator”.
Metropolis: „Bezimienni bo-
haterowie”.
Muza: „Siódme przykazanie”.
Orzeł: „Ogień”.
Roxy: „Księżniczka Trubula”.
Słońce: „Aniolowie Piekła”.
Stinks: „Scaramouche — Ra-
mon Navarro”.
Tecza: „Dynamit”.
Uśmiech: „Król Królów”.
Wilsona: „Pieśniarz Paryża”.

Dziewczyna
uczciwa, czysta, dobre świadec-
twa szuka posługi Jeżyce. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 440

Dziewczyna
młodsza szuka posady do dzieci
i pomocy pani. Oferty Kurjer
Poznański zdw 43 437

Szofer - monter
szuka posady. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 433

Dziewczyna
do dzieci lub do wszystkiego do-
brze świadectwami, poszukuje
posady zaraz lub 15 Oferty Kur-
jer Poznański zdw 43 416

Dziewczyna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Posługi
poszukuje 3-razy w tygodniu. —
Oferty Kurjer Poznański
zdw 42 798/9

Posługaczka
przyjme posadę dobrem gotowa-
niem. Oferty Kurjer Pozn.
zdw 45 606

Panna
z szyciem poszukuje posady do
dzieci. Oferty Kurjer Pozn.
zdw 43 514

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Posługi
poszukuje 3-razy w tygodniu. —
Oferty Kurjer Poznański
zdw 42 798/9

Posługaczka
przyjme posadę dobrem gotowa-
niem. Oferty Kurjer Pozn.
zdw 45 606

Panna
z szyciem poszukuje posady do
dzieci. Oferty Kurjer Pozn.
zdw 43 514

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Panna
do bufetu lub do innego składu
poszukuje posady zaraz. Oferty
Kurjer Poznański zdw 43 519

Pisarz gospodarczy
lat 24 podoficer rezerwy, z ukoń-
czoną szkołą rolniczą, 3-letnią
praktyką w intensywnych ma-
jatkach poszukuje posady pisa-
rza względnie młodszego urzęd-
nika gospodarczego pod dyspozycję
właściciela. — Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 43 707

Pracznica
poszukuje prania. Półwiejska 35,
mieszkanie 6. zdw 43 739

Gospodyni
dobrze polecona poszukuje posady
u starszego państwa lub sa-
motnej osoby. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 697

Pisarz gospodarczy
lat 24 podoficer rezerwy, z ukoń-
czoną szkołą rolniczą, 3-letnią
praktyką w intensywnych ma-
jatkach poszukuje posady pisa-
rza względnie młodszego urzęd-
nika gospodarczego pod dyspozycję
właściciela. — Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 43 707

Pracznica
poszukuje prania. Półwiejska 35,
mieszkanie 6. zdw 43 739

Gospodyni
dobrze polecona poszukuje posady
u starszego państwa lub sa-
motnej osoby. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 697

Pisarz gospodarczy
lat 24 podoficer rezerwy, z ukoń-
czoną szkołą rolniczą, 3-letnią
praktyką w intensywnych ma-
jatkach poszukuje posady pisa-
rza względnie młodszego urzęd-
nika gospodarczego pod dyspozycję
właściciela. — Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 43 707

Pracznica
poszukuje prania. Półwiejska 35,
mieszkanie 6. zdw 43 739

Gospodyni
dobrze polecona poszukuje posady
u starszego państwa lub sa-
motnej osoby. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 697

Pisarz gospodarczy
lat 24 podoficer rezerwy, z ukoń-
czoną szkołą rolniczą, 3-letnią
praktyką w intensywnych ma-
jatkach poszukuje posady pisa-
rza względnie młodszego urzęd-
nika gospodarczego pod dyspozycję
właściciela. — Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 43 707

Pracznica
poszukuje prania. Półwiejska 35,
mieszkanie 6. zdw 43 739

Gospodyni
dobrze polecona poszukuje posady
u starszego państwa lub sa-
motnej osoby. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 43 697

Pisarz gospodarczy
lat 24 podoficer rezerwy, z ukoń-
czoną szkołą rolniczą, 3-letnią
praktyką w intensywnych ma-
jatkach poszukuje posady pisa-
rza względnie młodszego urzęd-
nika gospodarczego pod dyspozycję
właściciela. — Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 43 707

Pracznica
poszukuje prania. Półwiejska 35,
mieszkanie 6. zdw 43 739